

En Güzel Köy Kanlıca

TÜRKER
İNANOĞLU

En Güzcel Köy
Kanlıca
TÜRKER İNANOĞLU

 Beykoz Belediyesi

KİTAPLIĞI

Beykoz Kitaplığı: 9
Hatıra: 1

Yayın Koordinasyon
Bünyamin Korkmaz
Basri Akdemir

Yayın Hazırlık
Muzaffer Topcu
Aykut Nasip Kelebek
Hilal Yurdakul

En Güzel Köy
“Kanlıca”

Yazar
Türker İnanoğlu

Editör
Serpil Akıllıoğlu

ISBN: 978-605-06784-6-8

Sayfa Tasarımı
Zeynep Kabakcı

Baskı: **Seçil Ofset**
100. Yıl Mahallesi, Massit Matbaacılar Sitesi,
4. Cadde No:77 Bağcılar, İSTANBUL
Sertifika No: 44903

Beykoz Belediyesi Kültür Yayınları No:41
1. Baskı, Kasım 2020

** Bu kitapta yer alan fotoğraflardan bazıları, Türker İnanoğlu' nun ve anılara katkıda bulunan ailelerin özel albümlerinden alınmıştır. Bu nedenle alıntı yapıp herhangi bir mecrada kullanılamaz.*

İÇİNDEKİLER

BAŞLARKEN	9
SAFRANBOLU - KANLICA	13
BEYKOZ	24
Beykoz Deri ve Kundura Fabrikası	29
Şişecam Fabrikası	30
Beykoz Tekel Fabrikası	33
Kiremit ve Tuğla Fabrikası	33
Beykoz Hamidiye Kâğıt Fabrikası (Kâğıthane)	34
İspermeçet Mumu Fabrikası	34
Hıdiv Kasrı	36
Abraham Paşa Korusu	37
İshak Ağa Çeşmesi	38
Gazi İskender Paşa Camii ve Türbesi	40
Yoros Kalesi	41
Hz. Yuşa ve Yuşa TEPESİ	42
Polonezköy	43
Riva Köyü Ve Riva Deresi	45
BEYKOZLU ÜNLÜLER	46
Ahmet Mithat Efendi	46
Mareşal Fevzi Çakmak	47
Osman Hamdi Bey	48
Orhan Veli Kanık	50
Ve Sadri! Sadri Alışık	52
EFSAANE TOPÇULAR	57
Kelle İbrahim	57
Ekerbiçer Mehmet	57
Şirzat Dağcı	58
Saha Ramazanoğlu	59
Arap Güngör	61

KANLICA	62
KANLICA YALILARI	79
KANLICA İSKELESİ VE MEYDANI	81
İSMAIL AĞA KAHVEHANESİ	83
SUPHİ HEKİMOĞLU YALISI / KULELİ YALI	87
ZARİFİ BEY YALISI	87
SEDAT SİMAVİ YALISI	88
SADRAZAM SAFFET PAŞA YALISI	92
DR. HAKKI NEVİN YALISI / TÜRKER İNANOĞLU YALISI	95
SAMİ TEMİZER YALISI	99
FERİDUN AHİSKA YALISI	100
SÜREYYA ÇELİKÖRS / CERRAH REMZİ BEY YALISI	104
ŞÜKRAN HANIM'IN YALISI	104
VECDİ SEYHUN YALISI	105
HACI AHMET BEY YALISI / FUAT RAMAZANOĞLU YALISI	106
DR. ŞÜKRÜ EMİN CAMGÖR YALISI	108
ECZACI ETHEM PERTEV YALISI	108
FERRUH EFENDİ YALISI	110
SADRAZAM KADRİ PAŞA YALISI	110
CEM BOYNER YALISI	111
SÜLEYMAN DİRvana YALISI	112
DOKTOR ALİ MAZHAR YALISI / CENGİZ YALÇIN YALISI	113
YAĞLIKÇI HACI RAŞİT BEY YALISI	114
AV. EMÇET AĞIT BEY YALISI	115
VECİHİPAŞA YALISI / PRENSES RUKİYE YALISI /	
ÖZDEMİR ATMAN YALISI	116
SADRİ ALIŞIK ve ÇOLPAN İLHAN'IN OTURDUĞU YALI	117
HAZİM ATIF KUYUCAK YALISI	117
SERVET PAŞA YALISI / HALİM SADULLAH BEY YALISI	119
HURŞİD EFENDİ YALISI / SIHHİYECİ RECAİ BEY YALISI	120
MAKARNACILAR YALISI	120
BAHA BEY YALISI /	
MÜZEYYEN SENAR'IN KİRALADIĞI YALI	120
KANLICA KÖRFEZİ	123
SAVARONA	124
MARKİ AHMET NECİP BEY YALISI / ERDOĞAN DEMİRÖREN YALISI	126

LACİVERT RESTAURANT	127
USKUMRU RESTORAN	127
HEKİMBAŞI SALİH EFENDİ YALISI	128
NURİ PAŞA YALISI	129
AMCAZADE HÜSEYİN PAŞA YALISI / MECDETTİN ALİ AKASYA	129
BEDİİ ÇAPA'NIN YALISI	130
ZARİF MUSTAFA PAŞA YALISI / DEMET SABANCI	131
BAHRİYELİ SEDAT BEY YALISI / IŞIKOĞLU YALISI	132
RIZA BEY YALISI – OSMAN YEMNİ YALISI	133
ANADOLUHİSARI İSKELESİ	133
ANADOLUHİSARI KALESİ	135
KÖSELECİLER YALISI	136
MANASTIRLI İSMAİL HAKKI BEY YALISI	136
ŞEYH TALÂT EFENDİ YALISI	137
KOMODOR REMZİ BEY YALISI - İNÖNÜ YALISI	138
SABANCI ÖĞRETMEN EVİ	138
KÜÇÜKSU KASRI	139
KÜÇÜKSU PLAJI	140
SEVDA TEPEŞİ	142
KONT ASTROROG YALISI / RAHMİ KOÇ'UN YALISI	144
YAĞCI ŞEFİK BEY YALISI / ŞEKERCİ YALISI)	144
ŞEVKİ BEY YALISI	145
RİFAT PAŞA YALISI / ŞEHMUZ TATLICI YALISI	146
OSMANLI'NIN MAHZUN PRENSESİ	147
SAHAFLAR YALISI	148
ASAF PAŞA YALISI ESVAÇI AHMET BEY YALISI	
NECMETTİN ERBAKAN YALISI	149
METE HAS YALISI	150
YEDİ-SEKİZ HASAN PAŞA YALISI (ASAF PAŞA YALISI)	151
A'JIA OTEL / AHMET RASİM PAŞA YALISI.....	152
HEKİMLER SİTESİ	152
ÇUBUKLU DALGIÇ OKULU	153
HALİL ETHEM PAŞA YALISI	154
ÇUBUKLU İSKELE	154
DENİZ EVLERİ	155

Kıymetli Hemşehrilerim;

Büyük kültür ve sanat insanların hatıra kitapları, kendisini belirli alanlarda yetiştirmek ve toplum adına kalıcı eserler üretmek isteyenler için birer yol haritası işlevi taşımaktadır. Bu hatıralar, özellikle gençlerin yaşadığımız dünyayı daha iyi kavramalarını ve önceki nesillerin tecrübeleri ışığında kendi hayatlarını daha sağlıklı biçimlendirmelerini sağlayacaktır. Beykoz Belediyesi olarak, özellikle de Beykoz'a emek vermiş kültür ve sanat insanlarımızın kapsamlı bir şekilde tanınmasına vesile olacak çalışmalar yapmaya ve onların hayat hikâyelerini kalıcı hale getirecek kitaplar yayımlamaya büyük önem veriyoruz. Bu anlamda, çocukluğundan bugüne ömrünün büyük bölümünü Beykoz'da geçirmiş ve sinemamıza büyük emekleri dokunmuş olan Türker İnanoğlu'nun "En Güzel Köy: Kanlıca" adlı kitabını sizlerle buluşturmuş olmak bizim için büyük bir övünç vesilesidir.

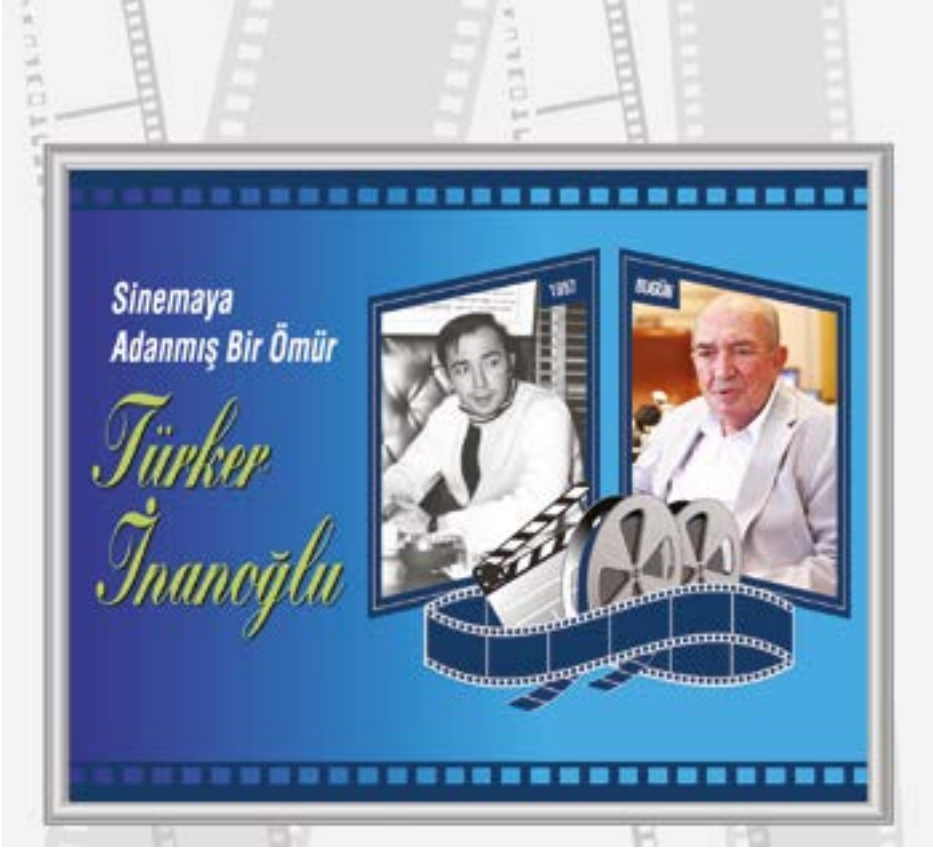
Yönetmen ve yapımcı olarak Türk sinemasına çok sayıda önemli film kazandıran ve bu yönüyle ülkemizin kültür hayatında değerli bir konum edinen Türker İnanoğlu'nun hayatında, Beykoz'un ve özellikle de Kanlıca'nın oldukça geniş bir yeri bulunmaktadır. Çocukluğundan bu yana Beykoz'un önemli sakinleriyle dostluklar geliştiren, çeşitli alanlarda başarı kazanmış Beykozlularla paylaşımlarda bulunan ve Beykoz'daki önemli olaylara tanıklık eden İnanoğlu; "En Güzel Köy: Kanlıca" kitabında bu değerli hatıralarını oldukça samimi bir üslupla bizlere aktarıyor. Bu hatıralara, Türker İnanoğlu'nun derin Boğaziçi kültürü ve bilgisi de eşlik ediyor. Elinizdeki kitap bu yönüyle, özellikle de Boğaziçi tarihi ve yalılar üzerine çalışacak araştırmacılar için de kaynak değeri taşıyor.

"En Güzel Köy: Kanlıca" kitabında, Türker İnanoğlu'nun birbirinden renkli hatıralarla zenginleşen hayat hikâyesinin yanında doyumsuz üslubunun da tadına varacak ve ilçemizi daha derinden tanımış olacaksınız. Bu kıymetli kitabın yayımlanmasında, başta kitabın saygıdeğer müellifi Türker İnanoğlu olmak üzere, emeği geçen bütün mesai arkadaşlarıma teşekkürlerimi sunuyorum.

Murat Aydın

BEYKOZ BELEDİYE BAŞKANI

BAŞLARKEN

Siz hiç Beykoz'a gittiniz mi? Yuşa tepesine çıkıp İstanbul Boğazı'nı kuşbakışı seyrettiniz mi? Mihrabat Korusu'nda yürüyüş yapıp ciğerlerinize saf oksijen çektiniz mi? Ya da Polonezköy'de organik ürünlerle bir sabah kahvaltısı yaptınız mı? Otağtepe'de Boğaz'ın eşsiz manzarası karşısında demli bir çay içtiniz mi?

Peki, siz hiç Kanlıca'ya gittiniz mi? Sahilinde oturup teknelerin, tankerlerin geçişini izlediniz mi? Boğaz'ın sularına olta atıp balık tuttunuz mu? Deniz kıyısındaki İsmail Ağa'nın Kahvesi'nde dibek kahvesi içip Kanlıca Yoğurdu yediniz mi?

Siz hiç Anadolukavağı'na gidip Kavak İnciri yediniz mi? Küçüksu mesiresine gidip kaynayan kazanda ya da mangal ateşinde pişirilen süt mısır yeyip gençlerin eğlencesine katıldınız mı? Kanlıca'nın irili ufaklı futbol takımlarının maçlarındaki heyecana hiç ortak oldunuz mu?

Siz hiç Beykoz'da, Kanlıca'da meddah ustası İsmail Dümbüllü'nün, dönemin radyo ses sanatçılarının sahneye çıktığı açık hava sinemalarına gidip film seyrettiniz mi?

Ya da sahilden tepelere vurup Hıdiv Kasrı'nda bir kahve molası verdiniz mi? Ya da bir tekneye binip yalıların önünden ağır ağır geçtiniz mi? O yalılarda kimlerin yaşadığını, bugün kimlerin yaşamakta olduğunu merak ettiniz mi?

Bunları yapmadıysanız eğer, bu kitabı okuduktan sonra eminim; mutlaka gidecek, benim ömrümü geçirdiğim Kanlıca'nın bu cennet mekânlarını gezecek, görecek ve büyük keyif alacaksınız.

Beykoz Belediye Başkanı Murat Aydın ve Türker İnanoğlu iftar yemeğinde

İşte ben bu kitapta, bilene de bilmeyene de; görene de görmeyene de kısmen Beykoz'u, ağırlıklı olarak da Kanlıca'yı kendi gözümle anlatmak ve tanıtmak istiyorum. Neden istiyorum? Çünkü şu anda okumaya başlayacağınız bu kitabı yazmam için beni cesaretlendirenler oldu: Beykoz'umuzun değerli Belediye Başkanı Sayın Murat Aydın ile yardımcısı Sayın Bünyamin Korkmaz.

Nasıl başladı bu kitap yazma maceram; anlatayım:

Ben yıllardır Ramazan aylarında Beykoz'un muhtelif semtlerinde kendi gücüm kuvvetim nispetinde iftar yemeği veririm. Geçen Ramazan'da da Beykoz'un dört muhtelif semtinde iftar yemeği verdim. Bu yemekler Beykoz Belediye Başkanlığına yeni seçilen Sayın Murat Aydın'ın dikkatini çekti. Ben de bu vesile ile sayın başkanı tanıma fırsatı buldum. Sayın Aydın'ı çok saygılı, çok içten; kişilik sahibi bir beyefendi olarak tanıdım. Ayrıca spor ve sanatla da yakından ilgili olduğunu gördüm. Bisiklet sporu yapıyor, sanatsal fotoğraflar çekiyor. Daha önce Zeytinburnu'nda dört dönem yani 20 yıl çok başarılı hizmetler yapmış bir Belediye Başkanı Murat Bey. Beşinci dönemde Adalet ve Kalkınma Partisi onu Beykoz'dan aday gösterdi ve kazandı. Murat Bey Beykoz'da belediye başkanlığına geldiği ilk günden başlayarak, yardımcılarını sosyal ve sanatsal işlerden sorumlu Bünyamin Korkmaz ve imar işlerinden sorumlu Selami Keskin başta olmak üzere tüm çalışma arkadaşlarıyla "Beykoz'u daha mamur hale nasıl getiririz?" diye azimle çalışmaya başladılar.

Sayın Başkan, geçtiğimiz Ramazan'da benim verdiğim bu iftar yemekleri sırasında Beykozlulara mikrofondan seslenirken hakkımda çok sitayişkâr sözler söyledi. Bu beni ziyadesiyle onore etti. Ben de müsait oldukları zaman kendilerini ofisimde ağırlayacağımı ifade ederek davette bulundum. Kısa süre sonra davetime icabet ettiler ve Murat Başkan, Yardımcısı Bünyamin Korkmaz'la

ziyaretine geldiler. Keyifli sohbetimiz sırasında çok genç ve pırıl pırıl bir bürokrat olan Bünyamin Korkmaz bana, beni şaşırtan bir öneride bulundu. “Türker Abi, senin gözünle Beykoz’u anlatan bir kitap yayımlamak istiyoruz,” dedi. Sanırım daha önce konuşulmuş bir konuydu ki Murat Başkan da bu öneriye çok olumlu baktığını söyledi.

Ben tereddüt ettim. Çünkü çocukluk yıllarımdan, gençlik yıllarımdan hafızamda kalanlar olabiliirdi; ancak bunlar Beykoz yerine genellikle Kanlıca’ya aitti. Sonraki yıllarda sevdamın futbol ve eğitimim olduğunu, o nedenle çevremle fazla münasebetimin olmadığını anlattım. Hele 19 - 20 yaşlarımda sinemayla ilgilenmeye başladıktan sonra gecemin gündüzümün sinema ve filmler olduğunu belirttim. Dolayısıyla beklentilerini karşılamada pek verimli olamayacağımı söyledim.

Ancak gerek başkan gerekse yardımcısı mazeret dinlemediler ve “60 küsur yıldır çevrenize kameraların vizöründen baktınız. Bu özelliğinizin anlatacaklarınıza ve yazacaklarınıza farklı bir boyut getireceğinden hiç kuşumuz yok ” diyerek bana moral verdiler. Kıramadım; “Umarım öyledir...” deyip doğduğum Safranbolu’ndan başlayarak 15 günlükken çıkıp geldiğimiz; halen de yaşamakta olduğum Kanlıca’ya ve Kanlıca’da geçen yıllarıma döndüm.

Beykoz Belediye Başkanı Murat Aydın ve Başkan Yardımcısı Bünyamin Korkmaz'ın Türker İnanoğlu'nu ziyareti

SAFRANBOLU - KANLICA

Ben 1936'da Safranbolu'da doğdum. Annem, Safranbolu eşrafından, Çizmece Kardeşler'den Mehmet Çizmece'nin kızı Nazmiye Hanım, Babam Abdülhamit'in Huzur Hocası Mustafa Lütü Efendi'nin oğlu Tıp Doktoru Hakkı Nevin Bey.

Babam saray terbiyesi ile yetişmiş, dini yönü çok kuvvetli bir insandı. Lâkabı Hakkı Hoca'ydı. Bu lâkapla anılması hem tıp dünyasındaki bilim adamlığı kimliğinden ve başarısından, hem dini inançlara bağlılığından geliyordu.

Annem bana hamileyken doğumumdan önce ailesini görmek için Kanlıca'dan Safranbolu'ya gidiyor. Ancak orda erken doğum yapıyor. Yedi aylık doğuyorum. O dönemde Anadolu'da verem salgını var. Annemin kardeşi 17 yaşındaki dayım veremden ölünce babam annemle beni bir an önce alıp İstanbul'a getiriyor. Böylece Kanlıca günlerim de 15 günlükken başlamış oluyor.

İkinci Cihan Harbi başladığında ben üç yaşındaydım. O yıllardan hayal meyal hatırladıklarım başta İstanbul'da yaşanan tedirginlikti. Evde, komşularda bir panik havası vardı. Çünkü tepemizden vızır vızır Alman uçakları geçiyordu. Özellikle geceleri tüm evlerde karartma yapılıyordu. Genç kuşak pek bilmez; ben de bunun anlamını küçük yaşta, o savaş ortamında öğrendim. Karartma, evlerin camlarının battaniyelerle, kilimlerle, kalın kumaşlarla sıkı sıkıya kapatılmasıydı. Böylece odalarda ışık yansa bile dışarı sızmiyordu. Uçaklar da yukardan meskün mahalleri o karanlıkta seçemiyordu.

Tedirginliğe bir de olumsuz yaşam şartları eklenmişti.

Ülkede ekonomik sıkıntı vardı çünkü. Ekmek karneyle veriliyordu meselâ. Ben elimde karne fırına gidip ekmek aldığımı hatırlıyorum. Yalnız ekmek mi? Patiskadan toplu iğneye kadar her şeyin yokluk içinde olması? İşte tam da o dönemde babamı yeniden askere aldılar. Hadımköy'de kurulan bir sahra hastanesine başhekim tayin ettiler. O da vakit kaybetmeden gitti, yeni görevine başladı.

Babam Tekirdağ'a hafta başı gidip hafta sonu dönerdi. Kanlıca'dan Tekirdağ'a gitmek kolay değil o günlerde. Her pazartesi faytoncu Eyüp Ağa erkenden geliyor, babamı Çengelköy'e götürüyor, babam orada Anadolu yakasında yaşayan diğer askeri personelle buluşuyor, sonra da hep birlikte askeri bir botla Tekirdağ'a sahra hastanesine ulaşıyorlardı. Babam, hafta sonuna kadar hastanede kalır, cumartesi akşamı aynı yolla geri dönerdi. Faytoncu Eyüp Ağa babamı gene kapının önüne kadar getirirdi.

*Türker İnanoğlu'nun babası
Tıp Doktoru Hakkı Nevin Bey*

*Türker İnanoğlu annesi
Nazmiye Hanım'ın kucağında.*

Safranbolu'dan genel görünüm...

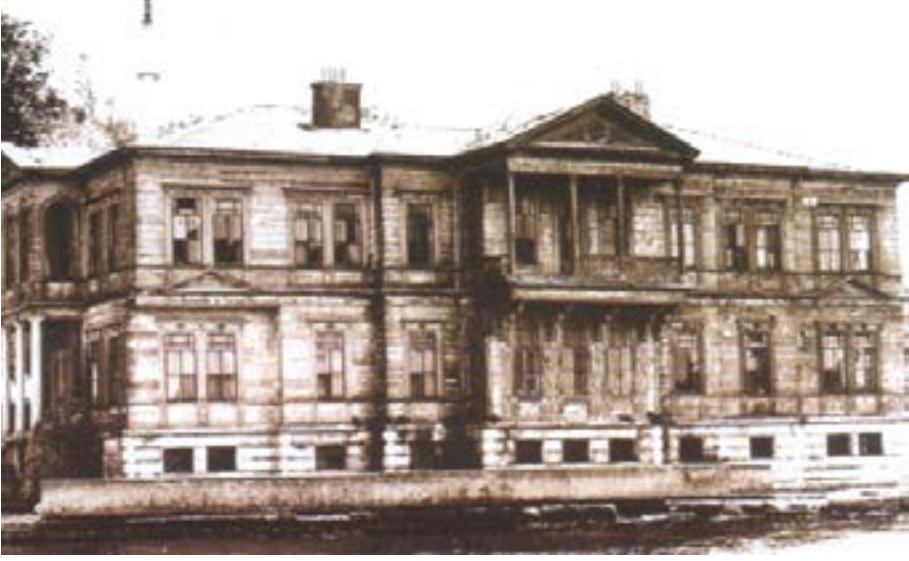
Türker İnanoğlu'nun dünyaya geldiği, Safranbolu'daki Gökçüoğlu Konağı...

Babam hem belirsiz bir süre evden uzak kalacağı için hem her an savaşa girme ihtimalini düşünerek daha güvenli olur diye annemle beni Safranbolu'ya yolladı. Safranbolu'dayken okula başlama zamanım gelmişti. İlkokula orada başladım. Kale İlkokulu evimize çok yakındı. Üçüncü sınıfı bitirene kadar orada okudum. Ancak depremden dolayı hasar gördüğü için, dördüncü ve beşinci sınıflarda Gümüş semtindeki okula gidecektim ama okul evimize hem hayli uzaktı hem dik bir yokuştan çıkılıyordu. O yıllarda Türkiye'de servis otosu falan diye bir adet yok tabii. Herkes yürüyerek giderdi okuluna. Safranbolu'nun kışı biraz sert olur. Karda kışta oraya tırmanmak beni çok zorlayacaktı. Ailem bu sıkıntıları göze alamadı. Zaten savaş da bitmiş, babam da muayenehanesine dönmüştü. Biz de Kanlıca'ya döndük. 4. sınıfa Boğaz kıyısında bugün Ajia Otel olan tarihî Ahmet Rasim Paşa Yalısı'ndaki Kanlıca İlkokulu'nda devam ettim. Bu tarihî muhteşem yalıyla ilgili ayrıntılardan sonraki sayfalarda söz edeceğim.

Okulum bizim yalıya çok yakındı. Kanlıcalı okul arkadaşlarım da sevdiğim çocuklardı. Ama ben gene de Safranbolu'dan ayrı kaldığım süre zarfında ordaki okul ve mahalle arkadaşlarımı çok özlemiştim. Ayrıca futbolu çok seviyordum. Ama babam hem derslerimden geri kalırım hem de sakatlanırım diye futbola ilgilenmemi istemiyordu. Karne alıp 5. sınıfa geçince aileme okula Safranbolu'da devam etmek istediğimi söyledim. Bu arzum pek hoşlarına gitmedi ama sonunda razı ettim; tekrar Safranbolu'ya gittik. İlkokulu Safranbolu'da bitirdim.

Artık ortaokuldaydım. Ben ortaokulu da Safranbolu'da okumak istiyordum ama o tarihte Safranbolu'da ortaokul yoktu. Safranbolulu öğrenciler otobüslerle Karabük'teki okula gidiyordu. Ben de o zaman İstanbul'a döndüm. Emirgân Ortaokulu'na başladım. Okuluma her gün vapurla gidip geliyordum.

Bugün Ajia Otel olan, Eski Kanlıca İlkokulu...

Bir gün Fenerbahçe futbol takımını kamptan Kanlıca Yoğurdu yedirmek için Kanlıca'ya getirdiklerini duydum. Ben koyu Fenerbahçe taraftarıyım. Buraya kadar geldiklerine göre onları mutlaka görmeliydim. Takımın İsmail Ağa'nın kahvesinde olduğunu öğrenmiştim. -Bu ünlü kahvehaneyle ilgili ayrıntıları da sonraki sayfalarda vereceğim- hemen İsmail Ağa'nın kahvesine gittim. Takım tam kadro oradaydı. Ama benim hepsinden çok Lefter'e büyük hayranlığım vardı. Doğru onun yanına gittim ve imzalı bir resmini istedim. Gayet anlayışlı, güler yüzlü "Passam bi kağıda adresini yaz, göndereyim. Çünkü yanımda resmim yok" dedi. Ben de yazdım verdim. Gerçekten de üç-beş gün sonra imzalı resmini yolladı. İşte o an içime düşen Fenerbahçe ateşi beni daha da koyu bir taraftar yaptı. Bugün de taraftarlığım aynı koyulukta devam ediyor.

Yıllar sonra karşılaştık o efsaneyle. İhtiras Fırtınası filminin bazı sahnelerini Büyük Ada'da çekiyoruz. Bir paydos esnasında ada iskelesinin yanında onunla karşı karşıya geldim. Futbolu bıraktıktan yıllar sonra, saçlarına aklar düşmüş, yaşlanmıştı. El sıkışırken "Beni tandın mı?" dedim. "Tanımaz mıyım passam, benden çocukken Kanlıca'da resim istemiştin sen. Ama eğer yaptığın filmlerden seni takip etmeseydim tabii ki tanıyamazdım" dedi. Hem alçakgönüllü hem samimiydi. Her ünlüde bu özellikleri birarada bulmak hiç de kolay değil. O zaman hayranlığım bir kat daha arttı Lefter'e.

Lefter, Rum vatandaşlarımızdandı. Soyadı Küçükandonyadis'dir. 1925 doğumludur. Dört yıllık askerliğini Diyarbakır'da yaptı. Terhisten sonra İstanbul'a döndü. O yıllarda Rum futbol takımları vardı Beyoğluspor, Taksim, Pera gibi. Hepsi onun peşindeydi ama o Fenerbahçe'yi seçti ve futbol hayatı da kesintisiz başlamış oldu. Genç yaşta Fenerbahçe'de oynamaya başladı, dört

Lefter Küçükandonyadis

Türker İnanoğlu ortaokul çağlarında.

yıl oynadıktan sonra önce İtalya'nın Fiorentina takımına gitti. Bu arada 1952-53 arası Fransa'nın Nice OGC takımında da oynadı. 1953-1964 yılları arasında da 44 yaşına kadar Fenerbahçe'ye hizmet etti. Fenerbahçe'de oynarken Milli Takım'a seçildi. Yunanistan'da Yunanlarla yapılan maçta Türk Milli Takımı, Yunan Milli Takımı'nı 3-1 yendi, 2 golü Lefter attı. Bu büyük yankı yaptı Yunanistan'da. Hatta Lefter'in golleriyle gelen galibiyeti hazmedemeyen bir Yunanlı, kendini Akropol'den atarak intihar etmişti. Lefter'in jübilesi 1964'te yapıldı.

2012'de hayatını kaybettiği haberini bir televizyon yayınında duydum. O anda gözlerimden iki damla yaş süzüldü. Futbolun Ordünaryüs'ünü, Fenerbahçe'nin de sembolünü kaybetmiştik. "Ordünaryüs" sporseverlerin, Fenerbahçe taraftarlarının ona yakıştırdığı lâkaptı. Onun futboldaki başarısı ancak profesörlüğün bu mertebesiyle karşılık buluyordu.

Toprağı bol olsun, vefat etti ama arkasında 50. Milli Maç onuruna aldığı Altın Şeref Madalyası, 53-54 İstanbul Ligi Sezonu'nda gol krallığı, futbol hayatı boyunca çıktığı 615 maçta toplam 812 gol ve Fenerbahçe'ye kazandırdığı 5 lig şampiyonluğu ve kendisiyle bütünleşen ölümsüz ismi kaldı ...

Kaldığımız yıllara dönüp devam edelim ...

Çocukluğumda babamla zaman zaman incir yemek için Kavaklar'a giderdik. Çok ünlüdür Kavakların inciri. Sonra Beykoz'un bir o kadar ünlü, taze cevizi vardır. Çıtır çıtırdir ve sütlüdür. Ve mısır... Küçüksu'da bulunurdu en lezzetlisi. Ben o gün bu gündür, mısırı, inciri ve cevizi pek severim. Bu yaşta bile her yiyişimde o günlerin anıları canlanır gözlerimin önünde.

Babam beni zaman buldukça Eyüp Ağa'nın faytonuyla Göksu'ya götürürdü. Göksu, Beykoz'un Osmanlı'dan kalan, herkesin akın ettiği, en güzel mesire yeri. Göksu'nun tabiat harikası olması özelliğinin dışında bir başka cazibesi de dere boyunca sandalla gezebilme imkânının olmasıydı. Göksu'ya gelenler bu geziye çıkarak bir yandan kürek çeker bir yandan sohbet ederdi.

O günlerde nereden bilecektim ki yıllar sonra Leyla Sayar, Ayhan Işık ve Turgut Özatay'ın

Yangın Var filminde yansıtılan dönemin Göksu Deresi ve filmin başrol oyuncularını Ayhan Işık ve Leyla Sayar.

başrollerini paylaştığı “Yangın Var” filminin bazı sahneleri orada çekilecek ve ben de o filmin yönetmeni Lütfi Akad’ın asistanlığını yapacağım? Yönetmen asistanydım ama oradaki sahnelerin bir kısmını ben çektim. Lütfi Abi kalabalık, figüranlı ve sıkıntılı sahneleri pek sevmezdi. Bana bırakmıştı çekimi, kendisi uzaktan seti kumanda ederdi.

İstanbuluların huzur bulmak için gittikleri bir başka mekân Küçüksu’ydu. Küçüksu da çok ünlü bir mesire yeri. Şarkılara bile konu olacak kadar hem de.. “Küçüksu’da gördüm seni, gözlerinden bildim seni” diye başlayan şarkı çok sık çalınırdı o yıllarda radyolarda.

Küçüksu’da herkes kendince eğlenirdi. Çayırda top oynar, ip atlar, salıncakla sallanırdı. Hele dönme dolap herkesin binmek için kuyrukta beklediği bir heyecandı. Ve pamuk şekerciler... Sonra macuncular. Yuvarlak tepsi içinde renk renk macunlar, küçük sopalara sarılmış olarak verilirdi çocuklara. Hepimiz macuncunun tezgâhı başında sıranın gelmesini beklerdik. Sonra kaynayan mısır kazanları bir tarafta, kömür ateşindeki -bugün organik dediğimiz- doğal süt mısırlar diğer tarafta. Tüm bu coşku yaşanırken kimse kimseyi rahatsız etmezdi. Kimse çevreyi kirletmezdi.

Günümüzde Göksu Deresi (altta)

Küçüksu Mesire Alanı'nda mısır ve macun satıcıları halk tarafından yoğun ilgi görüyordu.

Herkes güler oynar, yer içer; giderken çöpünü mutlaka toplar, çöp kutularına atar, geride artık bırakmazdı. İstanbul'un her semtinden akın akın gelinek mekânları buralar. Beykoz'un çevresindeki her yer huzur ortamıydı.

Ben bir taraftan da futbola devam ediyordum. İyi bir kaleci olma yolundaydım. Gençtim ve gelecek için umut vadediyordum.

Bizim Kanlıca'da top koşturduğumuz iki saha vardı. Onlara da saha denilebilirse tabii. Biri Lâklar, diğeri Tekke denilen geniş arazi. Lâklar, Çubuklu yolu üzerinde deniz kenarındaydı. Burda yaptığımız maçlarda topın zaman zaman denize kaçtığını hatırlarım. Tekke ise Kanlıca'nın tepesindeydi. Tekke'ye şu an çok güzel bir spor tesisi yapıldı, içerisinde basketbol, voleybol ve yerleri çim futbol sahaları var.

O zamanlar Beykoz'da üç ayrı top oynanacak saha vardı. Paşabahçe Sahası, Beykoz Çayırı, Çubuklu Sahası. Buralardaki karşılaşmaları izlerken duyduğum heyecan artık lise çağında olmamdan mı, yoksa gelecekte ünlü bir futbolcu olma isteğimden mi kaynaklanmıştı bilemiyorum; çok farklıydı.

Ben bir yandan liseye gidiyor, bir yandan da Boğaz'daki bu farklı sahalarda top oynamaya devam ediyordum. O yılların sahalarını saydım ama zemininden söz etmedim. Sahaların zemini topraktı ve zemin çakıl taşı gibiydi. Her antrenmanda yara bere içinde kalıyorduk. Özellikle de ben. Ben kaleci olduğumdan her yerim toprak zemin yüzünden zımpara gibi olmuştu. Yağmurlu günlerde de saha çamur içinde kalıyordu.

O günlerin spor adamları, idarecileri falan gelip antrenmanlarımızı, yaptığımız karşılaşmaları seyrederlerdi. Bir gün Adalet Kulübünün menajeri; Fahri Somer de gelip beni seyretmiş; Beni Adaletspor'a istedi. Derhal kabul ettim. Artık Adalet'li olmuştum. O Adalet ki, Fenerbahçe, Beşiktaş ve Galatasaray'ın elinden tam üç kere Atatürk Kupası'nı almış bir takımdır.

Adalet'te futbola başladığımda yaşı 16 idi. Beni 3'üncü kaleci olarak aldılar kadroya. 1'inci Kaleci Erdoğan'dı. İkincisinin adını şu anda hatırlayamadım. Takımda da Cahitler, Ahmetler vardı. Büyük futbolcuları bunlar. Haftanın üç günü, iki antrenman, bir maç yapıyorduk. Bu durumdan babam rahatsızdı. Ben bunun farkındaydım ama gene de bildiğimi okuyordum.

Bir gün antrenmandayken başıma öyle bir tekme yedim ki, kendimden geçtim. Beyin sarsıntısı geçirmişim. Çene kemiğim kırıldı. Yirmi bir dişim yerinden fırladı. O dönemin tekniği şimdiki gibi değildi. Çene kemiğim tellerle bağlandı. Aylarca yemek yiyemedim. Su, süt ve çorbayla beslendim. O dönem adı Amiral Bristol olan, şu anki Amerikan Hastanesi'nde 20 gün yattım.

Babamın doktor olması o kâbus dönemi daha kolay atlattı. Top oynamamı zaten istemiyordu. Bu da vesile oldu ve "Tamam! Futbol bitti." dedi. Nokta'yı koydu. 1957'nin Ocak ayıydı. Yaşı 20. Futbola 14 yaşında başlamıştım. 17 yaşında da profesyoneldim. Ama 19 yaşında herkesin futbola başladığı yaşta ben veda etmişim. Maceram ancak beş yıl sürmüştü. Benim için büyük bir yıkımdı bu son. Ancak bu yıkımın da önüne geçen tek tesellim, babamın arzusunun gerçekleşmiş olmasıydı. Çünkü kısa süre sonra 57'nin Mart ayında babam vefat etti. Hem de çok ani bir şekilde.

Babamın çok sevdiği iki arkadaşı vardı. Biri Demokrat Partinin kurucularından Dışişleri Eski Bakanı Fuat Köprülü, diğeri Kadın Hastalıkları Müttehassısı Prof. Dr. Niyazi Müştak. Üçü de Sultanahmet Meydanı'nın arkasında Akbıyık Sokak'ta dört yaşından beri birlikte büyümüşlerdi. Niyazi Bey vefat ediyor. Babamla Fuat Köprülü birlikte Şişli Camii'ndeki cenaze törenine gidiyorlar. Kılınan namazdan sonra Niyazi Bey'in tabutu babamın önünden geçerken babam yeis içinde oraya yığılıyor. Zaten yüksek tansiyonu vardı; dayanamıyor. Beyin kanamasından vefat ediyor.

Allah gani gani rahmet eylesin, onu çok severdim. Büyük acı duydum. Ama dediğim gibi tek tesellim onun arzusunun gerçekleşmiş olmasıydı. Futbolu o hayattayken bırakmıştım. O bunu biliyordu. Gözü açık gitmemişti. Babama vermiş olduğum sözün dışına sadece bir kere çıktım. O da geçirdiğim kazadan altı yıl sonra ...

Askerliğimi yedek subay öğretmen olarak yapıyordum. Kıta hizmetim sırasında kısa bir süre Ege Ordusu Takımı'nda oynadım. Beşiktaş'tan Fenerbahçe'ye transfer olan Şenol ve Birol da bizim takımdaydı. Bu transfer o dönem olay olmuştu. Futbola veda edişim bir rastlantıyla kesişince, kader beni bu kez Kanlıca'da evimin bahçesinde bir başka dünyanın içine çekti. Ve o dünya benim de dünyam oldu.

Sinema artık her şeyimdi. Sinema, hayatımın anlamıydı ve hayatım bundan böyle Kanlıca'daki yalımızla yurt içi ve yurt dışı film setleri arasında geçecekti. Bugün de 64 yıllık faal yaşama biçimim aynen devam ediyor. İşte Kanlıca, hayatıma yön veren bu özelliğiyle de büyük önem taşır benim geçmişimde.

Şimdi geçmişin Beykoz'u, Kanlıca'sı gözünüzde daha iyi canlanabilsin diye Beykoz / Kanlıca

Türker İnanoğlu askerlik yaptığı dönemde, bir futbol maçında. (Daire içinde) Ayaktaki futbolculardan sol baştaki Şenol, sağdan ikincisi ise Birol.

yöresinin çarşısına, pazarına, tarihsel mekanlarına, mesire alanlarına, tanınmış kişilerine değinerek tam bir nostalji gezisi yapmış olalım. Çocukluk yıllarım Kanlıca'da başlamıştı ancak sonraki yıllarda yani 0-15 yaş arası Kanlıca-Safranbolu arasında gidip gelmelerle geçmişti. Kanlıca'dayken yalıdaydım. Safranbolu'ya gittiğimizde kışın tarihi şehirdeki konakta, yazın da bağlardaki bağ evinde kalırdık. Kanlıca'ya hayrandım. Ancak Safranbolu'ya hayranlığım en az Kanlıca'ya olan tutkum kadar yoğundu. Öyle ki, Safranbolu'daki çocukluk arkadaşlarım ve sınıf arkadaşlarımdan hayatta olanlar ile buluşur, konuşur, geçmişini yad ederiz. Kanlıca ile Safranbolu arasındaki bu coğrafi konum farklılığının yönümü çizmemdeki etkileri bütün hayatımı belirledi diyebilirim. Örneğin futbol aşkım Safranbolu'da arsalarda top koşturarak artmıştı... Bundan söz ettim az önce. Kanlıca'da ise günlerim Boğaz'da yüzerek geçmişti. Boğaz'da denizin suyu tertemizdi o dönemde. Özellikle de Beykoz'un ve Kanlıca'nın denizi pırıl pırıldı. Hani tuzu olmasa; koy bardağa, iç! O kadar berraktı. Yunuslar Boğaz'da eksik olmazdı. Sürüler halinde bir Karadeniz'e, bir Marmara'ya gider gelirlerdi. Sık sık da deniz hatları vapurlarıyla yarışıyorlardı.

O dönemde Boğaz'ın her yerinden denize girilebiliyordu. Ancak kimi yerler bugün bile yüzenler için tehlike arz eder. Çünkü yer yer ters akıntılar vardır. Bu akıntılar anaförler oluşturur. İşte ben yüzmeyi Boğaz'ın bu anaförlü sularında öğrendim. Gençlik yıllarımda arkadaşlarla, grup halinde suya yalıdan girer, Arnavutköy sahilinden çıkardık. Tabii hemen arkamızda bir sandal, ne olur ne olmaz diye bizleri takip ederdi. O zamanlar onca kulaç atmak zor gelmezdi. Ama şimdi? Sahilde yürümek, dolaşmak bile gözünde büyüyor insanın ... E, kolay değil; 2020 ile birlikte Kanlıca'da dolu dolu yaşadığım 84 yıl geride kaldı. Sizlere biraz da Kanlıca'nın çevresinden söz etmek istiyorum. Beykoz'dan ...

BEYKOZ

Çocukluğumda benim için İstanbul, Kanlıca'dan ibaretti. Benim için sadece Kanlıca vardı. Kanlıca'nın Beykoz ilçesinin sınırları içinde olduğunu ancak okula başladıktan sonra öğrendim. Sonraki yıllarda Beykoz'u daha yakından tanıdım. Geçmişle, doğayla, yaşayanlarıyla ve tüm değerleriyle Beykoz'un İstanbul'un müstesna ilçelerinin başında geldiğini gördüm. Hayranlığım her geçen gün daha da arttı bu doğa harikasına ...

Beykoz, Boğaziçi'nin Anadolu yakasında, Küçüksu Deresi ile Anadolu Kavağı arasında 21 köyü, 25 mahallesi olan yaklaşık 250.000 nüfusa sahip bir ilçe... Tarihi ve kutsal mekânları; camileri, mescitleri, çeşmeleri, türbeleri, Boğaziçi'nin incileri olarak anılan yalıları; sonra sahil sarayları, kasırları, Osmanlı padişahları'nın av köşkleri ve mesire yerleri ile İstanbulumuzun benzersiz yaşam ve huzur merkezi.

Beykoz üç bin yıllık bir geçmişe sahip. Yörenin ilk sahipleri Traklar. Krallarının adı Amiskos. Traklar yerleşim alanlarına krallarının adını veriyor. Böylece Beykoz'un bilinen en eski adı Amiskos olarak geçiyor tarihe. Kurdukları devletin adı ise Bebrıklar. Bebrıkların varlığına

Britanyalılar son veriyor. Britanyalıların babadan oğula geçen sekiz kralından sonra dokuzuncusu son nefesinde ülkeyi Romalılara teslim ediyor. Roma'nın hâkimiyeti İmparatorluğun Doğu ve Batı olarak ikiye ayrılışına kadar sürüyor. Beykoz uzun süre Doğu'da Bizans İmparatorluğu'nun sınırları içinde kalıyor. Bu süre içinde Persler ve Müslüman Araplar zaman zaman bölgeye hâkim oluyorsa da sonuç değişmiyor. Bizanslılar 700 yıldan fazla hüküm sürüyor bu bölgede. Bu yedi asırlık hâkimiyete, Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u fethinden 51 yıl önce yani 1402'de Osmanlı Sultanı Yıldırım Bayezid son veriyor. Böylece Amiskos adı tarihten siliniyor; yerine Beykoz adı benimseniyor.

Beykoz'a bu adın verilmesinin bir hikâyesi var: Rivayete göre, Beykoz iki ayrı kelimededen oluşuyor. Bey, Türkçe ve kendi anlamında kullanılıyor. Kos ise Farsça ve köy demek. Birlikte okununca Beykos yani Bey Köyü olarak bir anlam çıkıyor. Beykos da zamanla Beykoz olarak söyleniyor.

Daha önce sözünü ettiğim bu yörenin geçmişinde yer alan medeniyetlerin adlarını ve özelliklerini sadece birer cümle ile sıralamam bile oldukça yer kapladı. Bu tarihsel geçmişten de anlıyoruz ki, Beykoz'u ele geçirme isteği birçok ulusun hayallerini süslemiş durmuş. Neden acaba?

Nedeni açık: Çünkü Beykoz, her dönemde muhteşem doğası, bereketli toprakları, birbirinden güzel mesire yerleri, cömert denizi, yemyeşil ormanlarıyla bir yeryüzü cenneti. Ayrıca Avrupa'nın ve Asya'nın stratejik önemi büyük Karadeniz'e açılan kapısı. Bu kapının iki kanadından biri Anadolu yakası, diğeri Trakya yakası. Özellikle Anadolu yakasının kıyıları ve yamaçları, yani Beykoz ve çevresi tarihinin her döneminde Boğaz'ın en müstesna bölgeleri olmuş.

İstanbul'un fethinden Cumhuriyetin kuruluşuna kadar geçen süreçte başta Osmanlı sultanları olmak üzere sadarete bulunan birçokları için Beykoz ve bölgesi av ve dinlenme alanı olarak kullanılıyor. Özellikle sultanların eşleri ya da gözdeleri için inşa ettirdikleri kasırlar ve çevrelerindeki korular, tam anlamıyla muhteşem dinlenme mekânları olarak nam salmış yerler. Osmanlı bununla yetinmemiş, bölgenin özelliklerine göre imalat faaliyetlerinde de bulunmuş. Meselâ, bölge büyükbaş hayvancılıkta çok verimli. Bu özelliğinden ötürü burada bir deri ve kundura fabrikası kurulmuş. Ayrıca bölge orman yönünden çok zengin. Kâğıt fabrikası için ideal

bir alan. Bunların dışında ülke ekonomisine büyük katkılar sağlayacak olan cam, seramik, un, fes ve demir fabrikaları da gene bu yörede inşa edilmiş.

Düşünebiliyor musunuz; toprağı verimli, suyu içilebilir, havası temiz, denizi bereketli, ormanı var, gölü var, akarsuyu var... Bunlara ilaveten bir de sanayisi var. Bundan alâ memleket mi olur! İşte Beykoz'un cazibesi, bu nimetlere sahip olmasından kaynaklanıyor. Dolayısıyla bölge Osmanlı'nın ilk sanayi havzalarından...

O dönem için ihtiyaç duyulan kâğıt, deri, çuha, mum, cam gibi pek çok maddenin imal edildiğı bu fabrikalar Cumhuriyet Türkiyesinde de yakın zamana kadar üretim yaptı ama ne yazık ki birer ikişer kapatıldı; fabrika binaları da ya yıktırıldı ya da başka amaçlar için kullanıldı.

Şimdi Beykoz'un önemini kavrayabilmek için yakın tarihimizdeki bugün yerlerinde yeller esen bu fabrikalarla ilgili derlediğim birkaç notu aktarayım.

Bugün fabrika çalışanları ile Kundura Sinema ve Kundura Sahne misafirlerinin ziyaretine açık olan bir marangozhane sergi alanı bulunuyor.

Beykoz Deri ve Kundura Fabrikası

Bu fabrika İstanbul'un en eski fabrikalarından biri. Fabrika önce Osmanlı ordusunun sonra Türk ordusunun ayakkabı ve deri mamülleri ihtiyacını karşılıyor. Cumhuriyetten sonra fabrikanın işletmesini Sümerbank devralıyor. Üretimi Sümerbank yapıyor. Hatırlıyorum; öyle sağlamdı ki ayakkabıları, giy giy eskimezdi. Sanırım 20 -25 yıl kadar önceydi. Fabrika üretimi durdurdu. Sonra da fabrika binası özel sektöre satıldı. Bugün o bina dizi ve film setlerine plato olarak kiralanıyor.

O binada ben de çok film çektim. Özellikle Arka Sokaklar dizisinin bölümlerindeki birçok sahne orada çekildi.

Şişecam Fabrikası

Atatürk'ün yeni tamamlanan fabrikayı ziyareti...

Şişecam Fabrikası

Türkiye'nin cam ihtiyacını karşılamak için Cumhuriyet Döneminde açılan fabrikalardan. Fabrika Beykoz'un Paşabahçe semtinde. Ürünlerine kısaca Paşabahçe deniliyor.

Bir de Çini ve Yassı Cam üretimi var. Bir yandan eni boyu belli pencere ve vitrin camları üretiliyor, diğer yandan 500 yıllık Osmanlı cam sanatını günümüzde de yaşatmak için Çeşm-i Bülbül. Bir emsali de yok bu sanatın.

Çeşm-i Bülbül, bülbülün gözü anlamına geliyor. Mevlevi dervişlerinden Mehmet Dede, cam işlemeyi Venedik'te öğreniyor ve dönünce Beykoz'da atölye açıyor. Camı orda öğrendikleriyle işliyor, sonra sanatını geliştiriyor. Ve bize özgü bir işçilikle Çeşm-i Bülbül çıkıyor ortaya. Çok da

Resmi açılış İsmet İnönü tarafından yapıldı. (29 Kasım 1935)

zahmetli bir sanat bu. Belli ısıdaki ince ve renkli cam çubuklar, yüksek ısıda erimiş camın içine titizlikle yerleştiriliyor; sonra da döndürülerek buruluyor. Bir de buna vazo, sürahi, kâse, şekerlik gibi formlar verilince camdan mamul emsalsiz sanat eserleri çıkıyor ortaya. Ustanın hüneri bu formun başarısında yatıyor tabii.

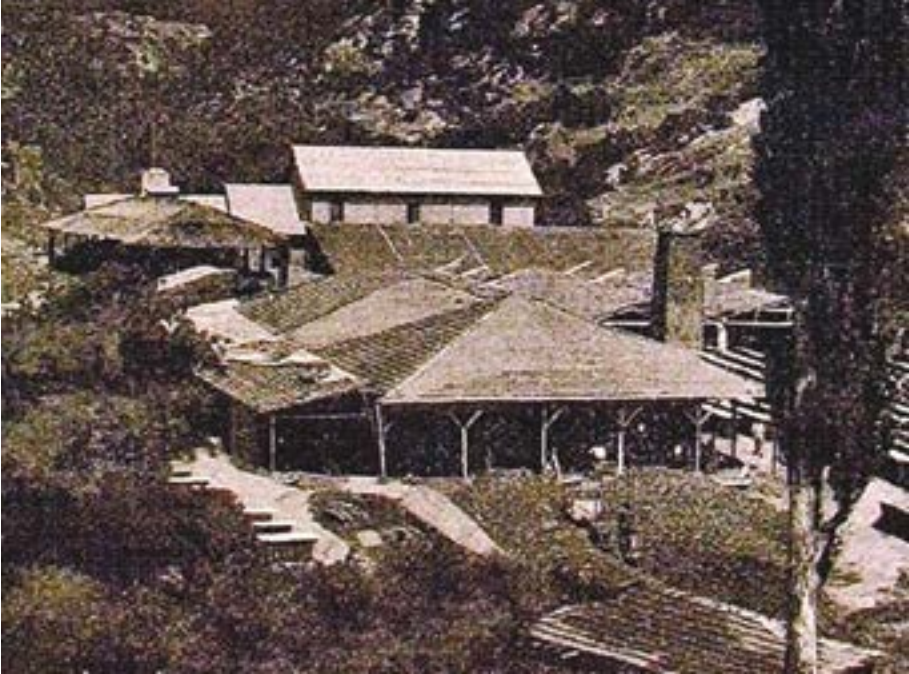

*Şişecam
Fabrikalarında
üretilen Çeşm-i Bülbül
İbrik...*

Beykoz Tekel Fabrikası

Kiremit ve Tuğla Fabrikası...

Beykoz Tekel Fabrikası

Cumhuriyet'in ilk fabrikalarından. Projesi yabancı bir mimara ait. Hizmete açıldıktan sonra kapatılana kadar hiç zarar etmemesiyle ünlü. Hatta kapatıldığı yıl bile Türkiye'nin içki, ispirto, alkol ihtiyacının çoğunu karşılamış bir fabrikaydı. Daha önce bu fabrika binasında mum üretiliyormuş. Üretenler de yabancılar. Fabrikayı Türkler satın alınca, mum yerine içki üretmeye başlamışlar. Kısa sürede fabrika Türkiye'nin tüm ihtiyacını karşılayan alkolü üretmiş. Ancak bir süre sonra da üretimine son vermiş.

Bugün bu fabrikanın sahip olduğu çok geniş arazisi üzerine çok büyük bir otel yapılıyor. Öyle ki İstanbul'un en büyük oteli olacağı söyleniyor.

Kiremit ve Tuğla Fabrikası

Ahşap yapıdan kâgir yapılaşmaya geçildiğinde en çok ihtiyaç duyulan inşaat malzemesi tuğla ve kiremit oluyor. İthalı yerine imalı çok daha ucuz ve kolay. Bu yöndeki ihtiyaca cevap vermesi için bu fabrika kuruluyor. Ancak bir süre sonra o da diğerlerinin kaderini paylaşıyor. İmalat duruyor, fabrika da kapanıyor.

Kâğıt Fabrikası...

Beykoz Hamidiye Kâğıt Fabrikası (Kâğıthane)

1800'lerin başında kurulmuş ama binbir zorlukla ayakta kalmaya çalışmış bir fabrika. Hem çalışanları kalifiye değil hem ithal kâğıt kalitesini bir türlü yakalayamayan kâğıtlar üretiyor. Durum böyle olunca ithal kâğıtla rekabet gücü kalmıyor. O nedenle fabrika çok da uzun ömürlü olmamış tabii.

İspermeçet Mumu Fabrikası

Mum her ne kadar bugün için bir süs malzemesiyse de geçmişte büyük ihtiyacı.

Elektriğin olmadığı, olsa da her yere ulaşmadığı dönemlerde aydınlatma için kullanılan çok yaygın bir malzemeydi. O nedenle mum imalatı başlı başına bir iş koluydu. Mumu tane hesabıyla üretenler vardı ama tek tek üretmek yerine toplu üretmek hem zamandan hem harcamadan tasarruf sağlayacaktı. Nitekim Beykoz İspermeçet Mumu Fabrikası bu amaca hizmet etmek için kurulmuş. Fabrika başlangıçta hedefine ulaşmış ancak elektrikli hayat yaygınlaştıkça mum da değerini kaybediyor. Fabrika da işlevsiz kalıyor. İspermeçet'in önemine ve anlamına gelince:

Kâğıt Fabrikası...

Kağıt Fabrikası...

Balinaların kafatasında, kesesi içinde, muma benzer özel bir sıvı varmış; o sıvıya deniyor İşpermeçet! Mum yapımında kullanılıyor bu sıvı. Ama bizim sularımızda balina olmadığı için fabrikaya Norveç'ten geliyor. Balina Kuzey ülke denizlerinde yaşıyor çünkü.

Beykoz fabrikalarının dünü ve bugünü özetle böyle. Benim eklemek istediğim ise şu:

Bu fabrikaların kuruluşuyla birlikte ilçe sınırları dışından Beykoz'a çalışmaya gelen birçok işçi oldu. Bu işçiler Beykoz'da ev tutup aileleriyle birlikte yaşamaya başlayınca caddeler, sokaklar dolup taşı. Beykoz dinlenme beldesi kimliğinden uzaklaştı, adeta bir sanayi merkezi oldu. Kalabalık yaşam ortamı sosyal ilişkileri de etkiledi; iş-güç, çarşı-pazar, dostluk-arkadaşlık, farklılıklar göstermeye başladı. Beykoz'un doğal zenginlikleri ikinci planda kaldı. Ta ki fabrikalar birer ikişer kapanmaya başlayıp, birçok işçi ve ailesi de memleketlerine dönene kadar. Bu göçle birlikte Beykoz da yavaş yavaş eski haline dönmeye başladı. Tekrar turizm, tarih, eğitim, sağlık, kültür etkinlikleri ön plana çıktı. Şu anda hastaneleri ve üniversiteleri ile İstanbul'un en gelişmiş ilçelerinin başında geliyor Beykoz. İstanbul Medipol Üniversitesi, Türk Alman Üniversitesi, Marmara Üniversitesi Anadoluhisarı Kampüsü, Beykoz Lojistik Meslek Yüksek Okulu Beykoz ilçe sınırları içinde. Ayrıca Beykoz Devlet Hastanesi, Medistate Kavacık Hastanesi, Paşabahçe Sosyal Sigortalar Hastanesi de Beykoz'un tam donanımlı sağlık merkezlerinden...

Özetle: Beykoz şimdilerde deniziyle, ormanıyla, havasıyla, suyuyla, sebzesiyle, meyvesiyle yeniden anılmaya başlandı. Yerli ve yabancı ziyaretçi sayısı da her geçen gün artıyor...

Hıdiv Kasrı

Hıdiv Kasrı

Çubuklu sırtlarında, harika bir kuru içinde, harika bir kasırdır. Mısır'ın son hıdivi Abbas Hilmi Paşa'nın bir İtalyan mimara yaptırdığı, döneminin özelliklerini yansıtan bir bina. Kulesinden İstanbul Boğazı'nın harika görüntüsünü bir uçtan bir uca izlemek mümkün.

Abbas Hilmi Paşa bu kasrı yaptırmadan önce burada iki ayrı ahşap bina varmış. Onları yıktırıp bu kasrı yaptırmış. İngilizler Mısır'ı işgal edince ülkede rejim değişiyor. O zaman Abbas Hilmi Paşa'nın Hıdiv unvanı da düşüyor. O da İsviçre'ye gidiyor, orada sürdürüyor yaşamını. Boş kalan kasır İstanbul Belediyesi tarafından satın alınıyor. Günümüzde restoran ve sosyal tesis olarak kullanıyor. Binanın önemli özelliklerinden biri döneminin ilk asansörüne sahip oluşu. Bu asansör nasıl insan taşıyor bilemiyorum; çünkü buharla çalışıyor.

Ben geçmişte birçok filmimi orda çektim. Özellikle Kara Murat filmlerime mekân oldu bu kasır. Çünkü dış görünüşüyle, iç mekânlarıyla, ağaçlarla çevrili bahçesiyle Kara Murat'ın düşmanlarıyla karşılaştığı sahneler için hem çok çeşitli mekânları vardı hem çok elverişli atmosfere sahipti.

Hıdiv Kasrı'nda çekilen Kara Murat filminin bir sahnesi...

Abraham Paşa Korusu

*Abraham Paşa
(1833-1918)*

Abraham Paşa Korusu

Bu koru Beykoz Korusu olarak da biliniyor. Boğaz'a bakan yamaçlardan Riva'ya kadar uzanan bir alanı kapsıyor. Abraham Paşa, Ermeni kökenli bir Osmanlı Paşası. Dönemin Padişahı Abdülaziz'le de arası iyi olan biri. Adını taşıyan bu koruya Padişahla arasındaki bu iyi ilişkiler nedeniyle sahip olduğuna dair rivayetler var.

Koruda bugün ziyaretçiler için kır kahvesi, restoran, otopark, çocuklara oyun alanları, basketbol sahası gibi birçok imkân sunuluyor. Geçmişte içinde bir de tiyatro binası varmış ama ben bir yaşımdayken bir yangın geçirmiş. Sonradan yerine bir yenisi de yapılmamış.

Bu koruda da çok film çektim. Abraham Paşa'nın Büyükdere'de de bir korusu vardır. O koru da film çektiğim mekânlar arasındadır.

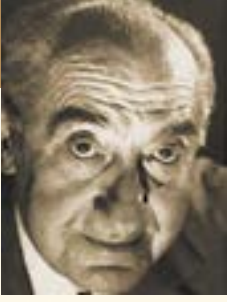
İshak Ağa Çeşmesi

İshak Ağa Çeşmesi

Beykoz'un ünlü çeşmelerindendir İshak Ağa Çeşmesi. Bu çeşme, Türk çeşme mimarisinin şaheserlerinden biri kabul ediliyor. Çeşmenin 500 yaşında olduğu; mimarının da Mimar Sinan olduğu ifade ediliyor. Çeşme ilk halini korumakla birlikte bugünkü görünümüne birkaç restorasyondan sonra gelmiş.

Bu çeşmenin şaşırtıcı özelliği, "Lüle" olarak tabir edilen 10 adet tunçtan imal edilmiş delikleri olması. Rivayete göre su 500 yıldır hiç kesilmeden bu deliklerden akıyor. Bu özelliğinden dolayı On Çeşmeler olarak da bilinir halkımız arasında. Bu su, Beykoz'un yöreye özel kaynak suyu. İstanbul'da musluğundan akan suyun içildiği ender çeşmelerden biri İshak Ağa Çeşmesi.

İshak Ağa Çeşmesi ünlü şairimiz Faruk Nafiz Çamlıbel'i bile çok derinden etkilemiş olmalı ki, dizeleriyle sanat dünyasına taşımış çeşmeyi.

İshak Ağa Çeşmesi

Nasıl her gün yayarsa davarını bir çoban,
Sürükler düşüncemi sükûndan tevekküle
Sekiz mermer direğe dayanmış bir şadırvan,
Bilek kalınlığında su akıtan on lüle...

Uzanır ezan vakti musluğa doğru yüzler,
İçinde bir mum yanan kağıt fenerden sarı;
Ve her gelen sükuta ayrı bir sükut ekler,
Ve çağlar her tarafta Akif'in mısraları...

Bu yerde meyvalaşır uzletin baygın tadı,
Ve bir tas şarap olur bir yudum su bu yerde.
Kurnada ak köpükler bir güvercin kanadı,
Kumrunun dem çekişi, dönen sesler kemerde...

Gönlüm yaşar içinde sonu yok bir masalın,
Derim, mutlak bir pınar perisidir gördüğüm:
Çıplak ayaklarında tahtadan birer nalın,
Kollarında boyundan daha yüksek bir güğüm...

On lüleden fışkırıp mermeri oyan sular,
Asırlarca Kerem'in Aslı'yla dertleşmesi.
Mermer bir kalp önünde su kesilmiş duygular.
Bir gönül destanıdır İshak Ağa Çeşmesi!..

Faruk Nafiz Çamlıbel

Gazi İskender Paşa Türbesi

Gazi İskender Paşa Camii ve Türbesi

Kanlıca'nın tarihinde Mimar Sinan'ın inşa ettiği Gazi İskender Paşa Camii büyük bir gururla yer almaktadır. Camii ve külliyesi Kanlıca İskelesi meydanındadır. Cami, Mimar Sinan tarafından inşa edilmiştir. Her ne kadar ilk inşası sırasında camiye ek olarak medresesi, türbesi ve hamamı olan bir külliye idiysen de günümüzde ayakta kalan kısımlar sadece cami ve türbesi.

Külliye 1917'de bir yangın geçiriyor. Hamam harap oluyor. 1925'te de Üsküdar-Beykoz yolunun genişletilmesi çalışmaları yapılırken çevre duvarları, avlu kapılarından üçü, mihrap duvarının arkasında kalan imamın kaldığı ahşap yapı gibi bölümler yıkılıyor. Yenileri yapılmıyor... Caminin bânisi yani kurucusu Magosa Fatihî olarak anılan Gazi İskender Paşa. Paşa, Kanûni Sultan Süleyman ve II. Selim dönemlerinin önemli devlet adamlarından.

Gazi İskender Paşa Camii

Yoros Kalesi

Doğruluğu kanıtlanamamakla birlikte bir Ceneviz Kalesi olduğu da söyleniyor bu tarihi yapının. Oysa kulelerinden birinde Grekçe bir yazının yer aldığını keşfetmiş uzmanlar. O bulgudan anlaşıldığı kadarıyla kale Bizanslılarca yapılmış. Bilinen adı da Yoros Kalesi zaten. Bu kalenin aslında Karadeniz'den Boğaz'a girişin kontrolü için inşa edildiğinde birleşiyor tarihçiler. Kale zaman içinde birkaç kez el değiştirmiş. Bizans, Ceneviz, Osmanlı dönem dönem buraya hakim olmuş. Osmanlı'nın eline geçtikten sonra da bugüne kadar sınırlarımız içinde. Bu kale bugün Beykoz'un en çok ziyaretçi alan yörelerinden. Aslında ziyaretçiler genellikle Anadolukavağı'na geliyorlar ama az ilerdeki kaleye de geçmeden dönmüyorlar. Burada bugün soluklanacak yerler, kahvaltı edilebilecek kafeler, et ve balık yenebilen restoranlar açılmış.

Yoros Kalesi'nin yakınında restoran ve kafeler bulunuyor.

Yuşa Türbesi giriş kapısı

Yuşa Türbesi

Hız. Yuşa ve Yuşa Tepesi

Beykoz'un ziyaret edilen mekânlarından biri de Yuşa Tepesi. Tepenin zirvesinde Hz. Yuşa'nın türbesi bulunuyor. Türbeyi ziyaret için tepeye hem karadan hem denizden gidilebiliyor. Tepeye ulaşınca 17 metre uzunluğunda bir kabirle karşılaşılıyor ziyaretçiler. Bu uzunluktaki kabir herkesi şaşırtıyor. Bunun Yuşa Hazretleri'nin boyuyla ilgili olduğu sanılıyorsa da aslında naaşın tam olarak nerede yattığı bilinmediğinden kabri çevreleyen sınırın uzun tutulduğunu belirtiyor ilgililer.

Tepede Hz. Yuşa'ya ait olduğu sanılan türbe ile aynı adla anılan bir de cami var. Yuşa Camii geçirdiği yangından sonra Sultan Abdulaziz tarafından tekrar yapılmış. Hz. Yuşa, Hz. Musa'nın kumandanlarından. Hz. Musa'nın vefatından sonra peygamberliği onun devam ettirdiğine inanılıyor. Hz. Yuşa üç dine mensup insanların sahip çıktığı bir kişi. Ona, hem Yahudiler hem Hristiyanlar hem de Müslümanlar inanıyor. Dolayısıyla ziyaretçileri arasında her dinden kişiler var. Hz. Yuşa'nın ayakları ıslanmadan bir ırmaktan geçtiği, bir savaşta günü uzattığı, bir bakışıyla surları yıktığı gibi mucizeleri olduğu rivayetler arasında. Bir başka rivayet de, mezarın baş tarafının başlangıçta Kudüs'e yönelik olduğu, İslamiyetle birlikte kendiliğinden Kible'ye döndüğü efsanesi.

Polonezköy piknik alanlarından...

Polonezköy

İstanbul'un arka bahçesi olarak yorumlanıyor Polonezköy. Çünkü İstanbul sınırları içinde olmasına rağmen ne trafik sorunu var ne de şehrin curcunası. Sadece doğanın hâkim olduğu bir bölge Polonezköy. Doğanın tüm nimetleri de elinizin altında burada.

Polonyalı göçmenler 18. yüzyılda savaştan kaçarak buraya yerleşmişler. Bu bölgeye de Polonezköy demişler. Farklı bir kültür gelip yerleşince yaşam da o kültürün ürünleriyle farklılıklar göstermeye başlamış. O yüzden Polonezköy herkesin rahat edebileceği, gönlünce eğlenebileceği, huzur duyabileceği farklı bir kültürün mekânı olarak duyurmuş adını. Günübirlük gidildiğinde piknik yapılabilen, mangal keyfinden lüks ve kaliteli restoranlarda akşam yemeğine kadar çeşitli tercihlerin kullanılabileceği bir yer Polonezköy. Burada pansiyonculuk 1900 yıllarında başlamış ve almış yürümüş. Bugün günübirlük ziyaretler ve iki üç günlük konaklamalar için ideal bir yer.

Polonezköy Tabiat Parkı

Riva Köyü genel görünüm

Riva Kalesi

Riva Köyü ve Riva Deresi

Riva da aynen Polonezköy gibi yıl boyunca birçok yerli yabancı turistin uğrak yeri olarak tanınıyor. Bizans döneminden kalma bir yerleşim merkezi Riva. Eski bir Rum köyü. Çayağzı olarak da biliniyor bu yerleşim merkezi. Anadolu Feneri ile Şile arasındaki alanda yer alıyor.

Riva'nın sembollerinden biri Riva Kalesi. Kale'nin Cenevizliler tarafından, Karadeniz'den derenin girişini kontrol etmek için yapıldığını düşünüyor tarihçiler.

Riva Deresi önemli. Burası İstanbul'un su ihtiyacının büyük bir kısmını karşılıyor. Ömerli Barajı için önemli bir su kaynağı bu dere. Gebze'den doğuyor, Karadeniz'e dökülüyor.

Burada uluslararası düzeyde eğitim veren bir Cam Okulu var. Riva'da Öğümce Köyünde bu okul. Türkiye'nin de ilk cam okulu.

Riva Cam Sanat Okulu

Beykoz Mecidiye Kasrı

Beykoz Mecidiye Kasrı

İstanbul'un en eski kasırlarındandır. Beykoz Sarayı olarak da bilinir. Beykoz'da Hünkâr İskeleyi'nin yakınındadır.. Yapılış tarihi 1845. Mısır Valisi Mehmed Ali Paşa Sultan Abdülmecid'e hediye etmek için inşaata başlıyor ancak Paşa inşaatı bitiremeden vefat ediyor. Kasrı oğlu Mısır Valisi Said Paşa tamamlıyor. Bu kasra Sultan Abdülmecid'en çok Sultan Abdülaziz ilgi duymuş. Özellikle yaz aylarında burada sık sık konaklamış. Sultan Abdülaziz'in Mecidiye Kasrı'nda bulunduğu dönemlerde Beykoz çayırında güreş oyunları düzenletir, kasrın yakınlarındaki Tokatköy'deki av korusunda ava çıkarmış. Sultan, 1869 tarihinde Fransız İmparatoriçesi Eugenie'yi de burada ağırlamış. Osmanlı ordusunun geçit törenini misafiriyle birlikte Mecidiye Kasrı'ndan izlemiş.

Mecidiye Kasrı yaklaşık yetmiş bin metrekarelik geniş bir araziye sahip. Çevresinde ferah bir koru yer alıyor. Koruda manolya, çam ve ıhlamur ağaçları çoğunlukta. Bu kasır Boğaziçi'nin ilk kâğır binalarından. Yeni üslupla inşa edilmiş kasırlara güzel bir örnek.

Dünya Savaşı yıllarında Daru'l-Eytam yani Kız Yetim Evi olarak kullanılmış. 1920'li yıllarda göz rahatsızlığı olan trahomlu hastaların tedavisine ayrılmış. Daha sonraları Boğaz Komutanlığı himayesine geçiyor. Ardından Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'na devrediliyor. Bakanlık da kasrı Yüksek Tahsil Gençliği Prevantoryumu olarak kullanıyor.

Bu zaman zarfında oldukça yıpranın binayı Güzel Sanatlar Akademisi öğrencileri restore ediyor ve ilk günkü görünümüne kavuşturuyor. 1960'lı yıllarda Bakanlık bünyesinde prevantoryum yerine Beykoz Çocuk Göğüs Hastalıkları Hastanesi olarak hizmet vermeye başlıyor. Daha sonra yeniden restore ediliyor ve 2017 yılından itibaren de müze-saray olarak ziyarete açılıyor.

BEYKOZLU ÜNLÜLER

Her ülkenin, her kentin, her kültürün, geçmişten günümüze iz bırakan ünlüleri vardır. Beykoz'un da ünlüleri az değil. Bu kitapta onları rahmetle anmak bir vefa borcu benim için ... Şimdi de onları taşımak istiyorum bu sayfalara. Biraz karıştırdığım kitaplardan, biraz sorup soruşturmalarımdan, biraz da kendi bilgi ve birikimlerimden bir özet derleme olacak bu sunum.

Önce yaşına ve başarılarına hürmeten Ahmet Mithat Efendi'yi analım.

Ahmet Mithat Efendi

Ahmet Mithat Efendi, 1844'lerin ortalarında Tophane'de doğmuş. Beykoz'a yerleşmesi ise çok sonraları olmuş. Okumayı çok seven biriymiş. Özellikle de Batı edebiyatına çok düşkünmüş. Arapça, Farsça, Fransızca bilmesi, resmi görevlerle Sofya ve Bağdat'ta bulunmasını sağlamış.

Bu arada başı derde de girmiş. Namık Kemal ve Yeni Osmanlılar'la yakınlığı nedeniyle tepki çekmiş; dinsizlikle suçlanmış. Hatta Rodos'a sürgüne bile yollamışlar. Başına gelen onca işten sonra Beykoz'a gelip yerleşmiş ve Sırmakeş Suyu'nu şişeleyip satarak hayatını kazanmaya başlamış. Bu arada yazmaya da devam etmiş. Roman, hikâye, çeviri olmak üzere tam 200 esere imza atmış bir yazar Ahmet Mithat Efendi. Vefat tarihi Aralık 1912.

Onun Beykoz'la ilgili söylediği bir sözle noktalayayım hakkındaki bu özeti özeti bilgileri: Şöyle demiş: "Dünyanın en güzel şehri İstanbul. İstanbul'un en güzel yeri Beykoz. Beykoz'un en güzel yeri de benim yalımın olduğu yerdir."

Osman Hamdi Bey

Osman Hamdi Bey Kanlıcalı. 1842 yılında, daha sonra Yahılar bölümünde söz edeceğim Halil Ethem Paşa Yalısı'nda doğmuş. Küçük yaştan beri resim tutkunu. Gençliğinde Paris'te hukuk eğitimi yapıyor. Aynı zamanda Paris Güzel Sanatlar Akademisi'ne de devam ediyor. Türkiye'ye dönüşünde de sanat ve arkeoloji alanlarında hizmetler veriyor ve yarınlara kalacak birçok esere imza atıyor.

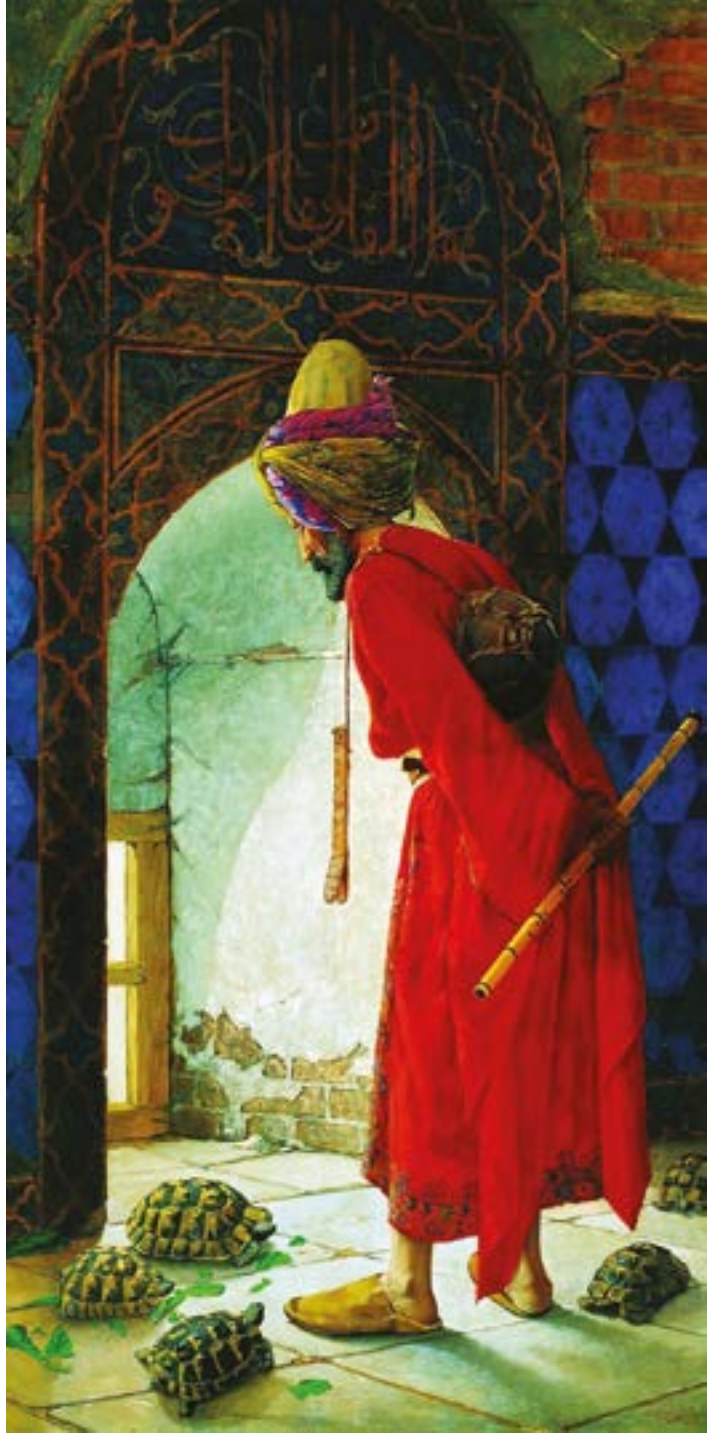
Bugün Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'ne dönuşen Sanayi-i Nefise Mektebi'ni o kuruyor. Müdürlüğünü de yapıyor. Aynı zamanda İstanbul Arkeoloji Müzesi'nin de kurucusu Osman Hamdi Bey. Sonra arkeolog olarak katıldığı Nemrut kazılarında İskender'in Lâhiti'ni bulan bilim adamı. Bu buluşu ona hem uluslararası ün kazandırıyor hem Fransız, Alman, Yunan, İspanyol çevrelerinden ödülleri almasını sağlıyor.

Bütün bu başarıları taçlandırır bir başka yanı da ressamlığı Osman Hamdi'nin. Birbirinden değerli birçok ünlü yağlı boya tablosu var. Ama içlerinde biri var ki, hepsinden daha ünlü. Kaplumbağa Terbiyecisi adlı bu tablo nedeniyle Osman Hamdi yurtiçinde ve yurtdışında tanınan bilinen, büyük ilgi gören bir ressam oluyor. Ünu o günden günümüze artarak devam ediyor. Osman Hamdi Bey'in meşhur tablosu "Kaplumbağa Terbiyecisi". Bu büyük usta 1910'da vefat ediyor ama bıraktığı eserler onu günümüzde de yaşıyor.

Osman Hamdi Bey Nemrut'ta...

Şimdi de daha yakın tarihlere dönüp Beykozlu ve Kanlıcalı günümüz sanatçılarını analım. İlki ünlü bir şairimiz.

Osman Hamdi
Bey'in
meşhur tablosu
"Kaplumbağa
Terbiyecisi..."

Orhan Veli Kanık

Orhan Veli Kanık, 1914'te Beykoz / Yalıköy'de dünyaya geliyor. Çocukluğu Beykoz'da geçse de gençlik yılları babasının görevi nedeniyle Ankara'da. O yıllar şiirle ilgilendiği zamanlar. Hattâ Yenilikçi Garip Akımı'nın kurucularından biri olacak kadar.

Onu yakından tanıyanlar "Garip bir insandır" derdi onun için. "Her ne kadar kimsenin kalbini kırmak istemeyen biriye de ilişkilerinde garip davranışlar sergilediği için onu anlamak oldukça güçtür" diyenler çoğunlukta idi. Kendini bir şiirinde şöyle tanımlamıştı Orhan Veli Kanık

Bir Garip Orhan Veli

*İstanbul'da Boğaziçi'nde
Bir garip Orhan Veli'yim
Veli'nin oğluyum
Tarifsiz kederler içindeyim*

*Urumeli Hisarı'na oturmuşum
Oturmuş da bir türkü tutturmuşum*

*İstanbul'un mermer taşları
Başıma da konuyor martı kuşları
Gözlerimden boşanır hicran yaşları
Edalım...
Senin yüzünden bu halim.*

*İstanbul'un orta yeri sinema
Garipliğim, mahzunluğum duyurmayın anama
El konuşurmuş, görüşürmüş bana ne*

*Sevda lım...
Boynuna vebalim*

*İstanbul'da, Boğaziçi'ndeyim
Bir garip Orhan Veli'yim*

Orhan Veli Kanık

Şairdi ama şiir dışında hikâye, deneme, makale, çeviri alanında birçok esere imza atmıştı. Bütün bunları kısacık ömrüne sığdırmıştı. Kısacık diyorum; çünkü 36 yaşında vefat ediyor Orhan Veli Kanık. Hem de garip bir ölüm şekliyle. Kısa süre için gittiği Ankara'da Belediyenin açtığı bir çukura düşüyor. Düşme sırasında başını vuruyor ama yaralanmıyor. Ertesi gün İstanbul'a döndüğünde beyin kanamasından ölüyor. Kabri Aşiyân mezarlığında, Allah rahmet eylesin.

Gelin bu ustayı bir de İstanbul'u yorumladığı şiiriyle analım ...

İstanbul'u Dinliyorum

İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı
Önce hafiften bir rüzgâr esiyor;
Yavaş yavaş sallanıyor
Yapraklar, ağaçlarda;
Uzaklarda, çok uzaklarda,
Sucuların hiç durmayan çığırakları
İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı.

İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;
Kuşlar geçiyor, derken;
Yükseklerden, sürü sürü, çığlık çığlık.
Ağlar çekiliyor dalyanlarda;
Bir kadının suya değiyor ayakları;
İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı.

İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;
Serin serin Kapalıçarşı
Cıvı cıvı Mahmutpaşa
Güvercin dolu avlular
Çekiç sesleri geliyor doklardan
Güzelim bahar rüzgarında ter kokuları;
İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı.

İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;
Başımda eski alemlerin sarhoşluğu
Loş kayıkhaneleriyle bir yalı;
Dinmiş lûdosların uğultusu içinde
İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı.

İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;
Bir yosma geçiyor kaldırımından;
Küfürler, şarkılar, türküler, laf atmalar.
Bir şey düşüyor elinden yere;
Bir gül olmalı;
İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı.

İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;
Bir kuş çırpınıyor eteklerinde;
Alın sıcak mı, değil mi, biliyorum;
Dudakların ıslak mı, değil mi, biliyorum;
Beyaz bir ay doğuyor fıstıkların arkasından
Kalbinin vuruşundan anlıyorum;
İstanbul'u dinliyorum.

Orhan Veli Kanık

Ve Sadri! Sadri Alışık ...

Sadri benim can arkadaşım. Dostumdu, kardeşimdi. Aynı zamanda vazgeçemediğim sanatçım. Onunla ilk 1959'da Kızıl EOKA filminde çalışmıştım. Daha sonra Yalnızlar Rıhtımı'nda bir araya geldik. Ben bu filmlerde yönetmen asistanıyım. Çok şey öğrendiğim bir set oldu Yalnızlar Rıhtımı. Ama asıl kazancım Sadri Alışık olmuştu. O filmde başlayan dostluğum o vefat edene kadar sürdü.

Sadri'yle 21 film yaptım. Bunların içinde iki film vardır ki, onun da benim de hayatımda iz bırakmıştır. İlki Efkarlıym Abiler, diğeri Efkarlı Sosyete'de filmleriydi ... Her iki filmin senaryosunu da Safa Önal yazmıştı. Sadri de bu filmlerde muhteşem bir karaktere bürünmüştü.

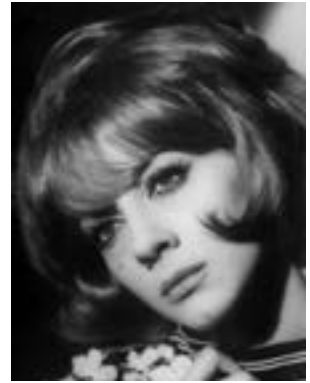
Halk onu bu rolüyle öyle sevmişti ki, Sadri sahne şovlarına da canlandırdığı bu halk tiplmesiyle çıkıyordu. Bu tiplmedeki başarısı onu beyazperdeden sonra sahnede de halkın sevgilisi yaptı.

Yalnızlar Rıhtımı'nda Çolpan İlhan da başroldeydi. Çolpan bu filmde bir konsomatrisi canlandırmıştı ve çok başarılı olmuştu. O yıllarda Çolpan'a aşık olmayan yoktu. Başta Sadri, sonra Fikret Hakan, Münir Özkuş ... Hatta İhsan İpekçi... Hepsi Çolpan'ın peşindeydi ... Ama o Sadri'yi seçti. Yıllarca da birlikte oldular.

Sadri'yle de Çolpan'la da yaşamları boyunca çok yakın ilişkiler içinde olduk. Moralimin bozuk olduğu zamanlar, canımın sıkın olduğu zamanlar onlara giderdim. Çolpan'ın hazırladığı masada hem içer hem de Sadri'nin esprileriyle kendime gelirdim. Masanın altında da küçük Kerem ... O mahcup, utangaç bir çocuktur. Büyüdüğünde önce iyi bir futbolcu sonra iyi bir sanatçı oldu. Çolpan'la Sadri Kanlıca'da bir süre bir yalıda oturdular. O dönemdeki sohbetlerimize Çolpan'ın abisi Atilla İlhan da katılırdı. Harika mehtap sohbetleri yapardık.

Sadri bir ara karaciğerinden rahatsızlandı. Doktorlar tedavisini burada bulamadılar. "Ancak karaciğer nakli ile mümkün iyileşmesi" dediler. Sadri de nakil için Amerika'ya gitmeye karar verdi. Geçireceği operasyon oldukça tehlikeli olduğundan bu çok riskli bir karardı. Çok üzüldük ama bir umuttu işte. Ben o sırada TRT'ye Bir Başka Gece programını yapıyordum. Bir kamera gönderdim programda yayınlamak için. Hasta yatağında ondan bir mesaj aldım. "Türk Halkına!" diye başlıyordu, "Bir kusur ettimse affola!" diye bitiyordu. Çok anlamlı duygu dolu bir mesajdı.

Sadri'ye karaciğer naklini Amerika'da Prof. Dr. Münici

Çolpan İlhan

Sadri Alışık ve Çolpan İlhan Yalnızlar Rıhtımı filminde

Kalaycıoğlu yaptı. Operasyon çok başarılı geçti. Ve döndüler. Sağlıklı görünüyordu. Bu sefer Bir Başka Gec'e Çolpan'la birlikte davet ettim. Sinemadan, tiyatrodan, geçmişten, gelecekten, her şeyden konuşuldu o programda. Sadri operasyonu başarıyla atlattığı için çok mutluydu ve kendini çok iyi hissediyordu. Hatta Yengeç Sepeti diye bir filmde başrol teklifini bile kabul etmişti. Oynadı ve çok başarılı oldu. Ama çok sürmedi, bünye yeni nakli kabulde zorlandı ve onu Kanlıca'da, sohbetlerimizin mekânı olan o yalıda yitirdik. Yengeç Sepeti onun son filmi oldu.

Sadri'nin ölümüne çok yandım ben. Çolpan'ın ölümüne de. Çolpan Sadri'den sonra o üzüntüyle çok yaşamadı. Başka üzüntüleri de oldu ölmeden önce. Küçük Sahne'de perde açan tiyatrosu vardı. Devlet Küçük Sahne'yi elinden aldı. O da bunu hazmedemedi. Birden ölüm haberini aldım. Kalp krizi! Oysa iki gün sonrası için sözleşmiştik. Bana gelecek, bu konuyu konuşup çözüm yolları arayacaktık.

Hâlâ yanarım her ikisine de. Gelmiyor artık böyleleri. Yerleri dolmuyor; doldurulamıyor. Ama her ikisinin en iyi yanlarını almış bir evlatları var şimdi, onların ideallerini sürdüren. Gerek terbiyesi, gerek beyefendiliğiyle gerek sanatçı kimliğiyle o dolduruyor şimdi onların yerini; açtığı okulda yetiştirdiği sanatçı adaylarıyla yeni Sadri'ler, yeni Çolpanlar yetiştirmek için eğitim veriyor.

Sadri'yi de Çolpan'ı da çok özleyorum. Keşke yaşasalardı da geçmişte olduğu gibi yeni filmlerde de harikalar yaratsalardı... Kanlıca'da kurduğumuz sohbet masalarında bir söyleyip bin gülseydik. Her ikisine de Allah'tan gani gani rahmet diliyorum ...

Madem Orhan Veli'ye kendi yazdığı şiiriyle nokta koyduk; Sevgili Sadri'yi de, kendi için yazdığı bir şiirle ve oğlu Kerem'in babasına yazdığı cevap niteliğindeki şiiriyle analım. Sadri kendini tanımlıyor:

*Ben
Telefat-ı Adiyeden
Paşabahçeli Sadri Alışık
Babam Kaptan Rafet
Anam zavallı Saffet*

*Ben
Elli yıllık bir sinema tiyatrosu çöpi,
Artık çöpler denize dökülmüyor yasak
Acaba sarmısaklasak da mı saklasak,
Sarmısaklamasak da mı saklasak
Yoksa bu telefati adiyeyi
Hiç mi hiç hatırlamasak.*

Sadri Alışık

Babam

*Sen telefât-ı Adiyeden
Paşabâhçeli Sadri Alışık
Baban kaptan Rafet
Anan zavallı Saffet*

*Sen
Elli yıllık bir tiyatro-sinema devi
Herkes Sadri Alışık'a
Ben sana hasret*

*Sen
Yeşilçam sokağının Turist Ömer'i
Tophane rıhtımın romantik
serserisi
Bir yanı yıkıktı hep
Kırık döküktü sesi
Sen Babamdın Babam
Son İstanbul Efendisi*

*Sen herkesin Sadri Alışık'ı
Benimse babamdın sen
Sen ne baba adamdın
Adamdın babamdın sen.*

Kerem Alışık

Çolpan'ın abisi, büyük yazar, senarist, şair Attila İlhan sık gelirdi onlara. Sohbetin, muhabbetin

Kerem de babasına duyduğu hayranlığı ve özleni "Babam" şiiriyle anlatmış.

dışında Boğaz'ın hemen yanı başında romanlarını, senaryolarını, şiirlerini yazardı ... O da 2005'te Kanlıca'daki evinde geçirdiği kalp krizi sonucu vefat etti. Ona da rahmet diliyor ve yazının büyük üstadını bir şiiriyle anıyoruz.

Kanlıca'da Mehtap

*Mehtap denizde inceliyor
sanki uçuşan ateş böcekleri
en kör en karanlık bakanların bile
görebilecekleri*

*mihrabad'da bülbüller
yüreklere korku salan
yoksa bir şey mi gördüler
heyecanlı ötüşleri
kıvılcımlar halinde
yıldızlara yükseliyor*

*kanlıca'da unutulmuş
ahşap bir yalıda
belki edebiyat-ı cedide'den kalan
o pirinç mangaldaki
öylece kurumuş
sahur ateşleri
ve eşref ağa'dan
bülbüllere inat
'aşıkane' bir feryat
-ki uzaktaki
münzevi bir piyanodan
rüyalarımıza giriyor
yankılı bir karanlıkta
büyük su şarlıtı
gökyüzüne uzanmış
lacivert serviler
sonra açıp devasa kanatlarını
ağır ağır dünyadan
bir ejderha havalanır
yıldızları örtetek
meçhul gezegenlere*

Beykoz'da iz bırakan sanat dünyasının ünlülerinden Beykoz'da adları hâlâ yaşayan ve yaşatılan spor ünlülerine geçelim.

Kelle İbrahim, Ekerbiçer Mehmet, Şirzat Dağlı ve Saha Ramazanoğlu... Bu saydığım dört Beykozlu futbolcu spor tarihimize altın harflerle geçen sporculardır. Benim onları geçmişte çeşitli karşılaşmalarda seyretme şansım oldu. Onların futboldaki ustalığına bizzat tanık oldum. Şimdi bu muhteşem dördlünün her biri için kısa bilgiler vermek istiyorum.

EFANE TOPÇULAR

Kelle İbrahim

İbrahim Kelle 1897 doğumlu. Beykoz ve Altınordu Spor Kulüplerinde oynamış bir futbolcu. Futbola 27 yaşında başlıyor. Bir savunma oyuncusu olarak 18 yıl top koşturuyor. Kafa vuruşlarıyla ünlü. Kelle lâkabını da zaten ağır vücudundan, kalın ensesinden ve sert kafa vuruşlarından alıyor. 1923 yılında göz dolduran futbolu sayesinde onu milli takıma seçiyorlar. Yani Cumhuriyetin ilan edildiği yıl. İstanbul dışından milli olan ilk futbolcu Kelle İbrahim. Bu özelliğiyle spor tarihine geçiyor. Milli formayı üç kez giymiş bir futbolcu o.

Kafa toplarına o kadar hâkim ki eğlence olsun diye katıldığı “Kafayla Top Zıplatma Yarışı”nda tam 232 zıplatmayla birinci oluyor...

Futbolu 45 yaşında bırakıyor. Antrenör ve idareci olarak görevler alıyor. Beykozspor'da hem futbolcu hem antrenör hem idareci olarak yer almış sembol bir isim.

Bu, kafada top zıplatma hakkında ilgili bir olay anlatılır onunla ilgili. Kelle İbrahim futbolu bıraktıktan sonra çok şişmanlıyor. Geçmişte yediği tekme aldıkları yara bereler de var. O yüzden aksayarak yürüyor. Bir gün Beykoz çayırından geçerken çocuklara rastlıyor. Aksaya aksaya yanlarına yaklaşıyor. Onlara “Ben kimim? Beni tanıdınız mı?” diye soruyor. Çocuklar bu dev gibi adama bakıp omuz silkiyorlar. O da “Yahu beni kuşlar tanır, tavuklar tanır. Ben kafamda yere düşürmeden 200 kere top zıplatmış adamım” diyor. Çocuklar anlamsız gözlerle bakınca o da oradan uzaklaşıyor.

Bana çok hüzün verdi bu anı. Tanınan biri için artık tanınmıyor olmak bir dönemin kapandığı anlamına geliyor kimileri için. Bunu kabullenmek de çok zor geliyor o kişilere.

1965’de 68 yaşında vefat ediyor Kelle İbrahim. O bugün yaşamıyor ama Beykoz İskelesi önünde adını taşıyan Kelle İbrahim Caddesi’nde yaşatılıyor.

Ekerbiçer Mehmet

Ekerbiçer Mehmet, efsanelerin ilki. 1923 Kanlıca doğumlu. Babası bahçıvan. Soyadları da o yüzden Ekerbiçer. 1.92 boyunda, sıırım gibi, hava toplarının hakimi, müthiş bir santrahaf.

Şeref Stadı'nda Beykoz ile Adalet arasında oynanan bir Profesyonel Ligi maçında Eker Biçer Mehmet

Futbolda karar kılmadan önce her sporu yapmış. Önce yüzmeyle başlamış. 13-14 yaşlarındayken Boğaz'daki toplu yarışlara katılmış. Anadoluhisari'nden girer, Bebek'ten çıkarlarmış. Boğaz'da o mesafeyi yüzebilmek hiç de kolay değildir. Daha sonra su topuyla devam etmiş. O zamanlar kapalı yüzme havuzları henüz yok. Büyükdere'de denizde yirmi beş metre uzunluğunda açık bir yüzme havuzu var; orda yaparlarmış karşılaşmaları. Daha sonra voleybol, basketbol oynamış. Sonra çevresi onu futbola yönlendirmiş. En büyük özelliği hava toplarına olan hâkimiyeti. Öyle ki zıplayıp makas hareketi yaptığında ayağı kalenin üst direğine değiyor.

Onunla ilgili ilginç bir olay anlatılır. Fenerbahçeli Mikro Mustafa- ki o da çok meşhurdur; çok ufak tefek olduğu için bu yakıştırma yapıldı ona da- bir maçta Ekerbiçer'le karşı karşıya geliyor. Çalım atacak ama işi zor. O da bir hamleyle Mehmet'in iki uzun bacağıının arasından geçip topu sürüyor. Öyle ya rakip makro, topu süren mikro! Uzun yaşadı bu Kanlıcalı efsane futbolcu. 2014'te 97 yaşında vefat etti. Allah'tan rahmet diliyorum.

Şirzat Dağcı

Üçüncü efsane Şirzat. 1932 Paşabahçe doğumlu. Futbola İstanbul Boğaziçi Lisesi'nde okurken başlamış. Profesyonelliğe de 1955'te Beykozspor'da geçiyor. Beykoz'a geldiği

Beykoz ile Göztepe arasında oynanan bir lig maçında Şirzat Dağı (ortada)

takım Büyükderespor. Beykoz'daki başarılı futbolu onu 1956 transferlerinde paylaşamaz oyuncu yapıyor. Beşiktaş'la Fenerbahçe arasında yaşanan çekişme Şirzat'ın Fenerbahçe'ye transferiyle sonuçlanıyor. O tarihte Fenerbahçe'de başka efsaneler de var. Lefter, Can, Puşkas Ergun, Şeref, Naci, Nedim, Necdet, Seracettin, Basri. Müthiş bir kadro! Bunlara bir de Şirzat katılıyor.

Şirzat Fenerbahçe'de üç yıl oynadıktan sonra Beykoz'a dönüyor. Beykozspor'da tam 10 sezon futbol oynuyor. O dönemde yaşanan maddi sıkıntılar yüzünden kulübü terk eden sporcular var. Ama o kalıyor, devam ediyor. Birçok maça hem oyuncu hem antrenör hem idareci olarak çıkıyor.

Şirzat Dağı Beykozspor formasıyla tam 263 maça çıkan müstesna bir futbolcu. Onun da vefat tarihi 1995. Henüz 63 yaşındayken ayrılıyor aramızdan. Allah rahmet eylesin ...

Saha Ramazanoğlu

Şükür ki Saha Ramazanoğlu hala hayatta. Bu nedenle o "Yaşayan Efsane."

Saha Ramazanoğlu 1929 doğumlu. Doğma büyüme Kanlıcalı. Benden büyüktü. Ben ona Saha Abi derdim. Onun sporla ilgili ünlü geçmişini özetlemeden önce önemli bir hususu belirtmek istiyorum. Bu kitabı hazırlarken danışma ihtiyacı duyduğum birçok kişi ne yazık ki vefat etmişti. Ama Saha Abi hayattaydı. Ben de ondan yardım istedim. Bir an bile düşünmeden arşivini açtı.

Grup birincileri arasında yapılan İstanbul Amatör Kümeler Şampiyonası maçına çıkarken Kanlıca Spor Kulübü Futbol takımı, Saha Ramazanoğlu (önde). Mithad Paşa Stadyumu 25 Mart 1962

Birkaç kez ofisimde buluştuk. Bildiklerini, hatırladıklarını anlattı. Kitabın oluşmasında büyük katkısı oldu. Bu alicenaplığı her türlü takdirin üzerindedir. Çok teşekkür ederim Saha Abi ...

Saha Ramazanoğlu da diğerleri gibi dönemin efsaneleşmiş futbolcularındandı. O Kanlıca'nın ünlü topçularındandı. Fenerbahçe, Galatasaray ve Beşiktaş'tan sonra 4'üncü büyük kulüp olan Vefâ'da oynadı.

Toplara sert ve mücadeleci girmesinden, futbol camiasında Ayı Saha olarak anılırdı. Saha Abi'nin özelliği abartılı geçirmesiydi. Öyle ki; iskelede geçirdiğinde bizim evden duyulurdu.

Saha Ramazanoğlu 91 yaşında. Aslan gibi. Neşesi ve morali yerinde. O, bugün bir emekli olmasına

Mithadpaşa Stadı - 02.04.1962

Yeditepe Konseri - 27.05.2015

Bir Vefa-Şekerspor maçında Arap Güngör.

rağmen boş zamanı yok. Tüm zamanını müzikle geçiriyor. Ataşehir Türk Musiki Heyeti'nin bir koristi. Zaman zaman solistlik de yapıyor. Provalara katılıyor, konserlere çıkıyor. Çocukluğunda Ulu Önder Gazi Mustafa Kemal Atatürk'le karşılaşma onuruna mazhar olmuş nadir kişilerden biri Saha Ramazanoğlu. Bu karşılaşmanın hikâyesini Yahılar bölümünde anlatacağım. Bu İstanbul Beyefendisine nice sağlıklı, müzik dolu Kanlıcalı günler, yıllar diliyorum.

O günlerden aklımda kalan bir de Arap Güngör vardı. Ondan da söz etmeliyim.

Arap Güngör

Çok iyi futbolcuydu. Kanlıca takımında oynuyordu. Osmanlı döneminde Senegal'den getirilen siyahı bir ailenin üçüncü nesil çocuğuydu. Kanlıca'da oturuyorlardı.

Güngör sıırım gibi, çok uzun boylu, futbola uygun, uzun bacakları olan bir sporcuydu. Ben onu hem bu özelliklerinden hem de melezlikten gelen sütlükahve teninden dolayı Brezilyalı futbolculara benzetirdim. O dönemin birinci lig takımlarından Beyoğluspor'la Ankara PTT takımlarında oynadı ve göz doldurdu. O zaman milli takım seçmelerine çağırıldılar. Ama dizinde, ön ve yan çapraz bağlarında kopmalar yaşayınca seçmelere katılamadı. Zavallı tam şöhrete erişeceği ve üç kuruş kazanacağı bir dönemde futbola veda etmek zorunda kaldı.

KANLICA

Bu kitaba doğum tarihimle başladım, çocukluk ve gençlik yıllarımla devam ettim. Şimdi de Kanlıca'yla ilgili yaşadıklarımı, bildiklerimi ve sorup öğrendiklerimi aktaracağım. Yani bundan sonraki sayfalarda anlatacaklarım Kanlıca merkezli olacak. Çünkü aklımın erdiği günden bu yana tüm ömrüm Kanlıca'da geçti. Çocukluğumdan, gençliğimden, iş ve aile hayatımdan bugüne kalanların hemen hemen hepsi Kanlıca'ya ait.

Kanlıca, Beykoz'un daha önce saydığım sahip olduğu bu nimetlerden ilçe sınırları içindeki 25 mahalle arasında en büyük payı alan yerleşim birimlerinden biridir. Benim için ise, ailemin beni 15 günlükken getirdiği ve bir ömrü geçirdiği; halen de ikamet ettiğim yuvamdır.

Adının Kanlıca oluşuyla ilgili çeşitli rivayetler var bu yörenin. Kimi kağını yapan köylülerin burada yaşadığından Kağnica denilirken Kanlıca'ya dönüştüğünden söz ediyor; kimi bu yörede yetişen otlarla beslenen hayvanların sütünden yapılan yoğurtların "uçuk kan rengi" oluşuna bağlıyor Kanlıca'nın adını. Rivayet de olsa Kanlıca'nın tarihinde yer alıyor bunlar...

Kanlıca benim için bir köydür. Kanlıca geçmişte de günümüzde de bir köydü. Hâlâ da köy olarak bilinir. Köy ama asude bir köy. Köy ama nadide bir köy. Bu anı kitabına uygun gördüğüm isim bile bu inancımı yansıtıyor. Kitaba "En Güzel Köy / Kanlıca" adını vermem de bundandır.

Günümüz teknolojisi ne kadar gelişirse gelişsin, yaşam kalitesi ne kadar artarsa artsın, benim yıllardır yaşadığım Kanlıca'da sosyal değerler, sosyal ilişkiler hep aynı kalmıştır. Ama elbette sadece eski Kanlıca sakinlerinde ve yahlarda.

Dostluk, arkadaşlık, komşuluk, yardımlaşma, sohbet, muhabbet ... Bütün bunlar ben gençken de vardı; şimdi de var. Ama tepelerde durum farklıdır. Oralarda Boğaziçi doğasına aykırı, geleneksel yapılaşma özelliğinin dışına çıkıldı, siteler yapıldı. Yerleşim de bu aykırılığa paralel gelişti.

Ben Kanlıca'da, özellikle de sahilde, geçmişin bu sosyal değerlerinin bugün de korunmuş olmasının köy yaşantısı geleneğinden kaynaklandığına inanıyorum. Bence bu özelliğimiz Kanlıca'nın kılcal damarlarına işlediği için bugünlere kadar ulaşabilmiştir.

İstanbul'un Ataşehir'inde, Nişantaşı'sında, Şişli'sinde, Merter'inde ya da başka bir semtte, üst kat apartman komşusunu tanımayanlar yaşarken, Kanlıca'nın eski sakinlerinden ve yalılarda oturanlardan birbirleriyle selamlaşmayan, hal hatır sormayan yoktur desem; inanır mısınız? Ya da büyüğün küçüğe sevgi ve anlayışla, küçüğün de büyüğüne her zaman saygıyla yaklaştığını söylesem!

İşte bu sosyal kültürün yaşandığı ve yaşatıldığı bu kıyılarda ve iç bölgelerde yer alan birçok mahalleden biri olma özelliğini gururla taşır Kanlıca.

Şimdi geçmişin Kanlıca'sı gözünüzde daha iyi canlanabilsin diye "Hafızamda Kalanlar" başlığı altında bir derleme yapayım; böylece Beykoz / Kanlıca yöresinin o yıllardaki çarşısına, pazarına, tanınmış kişilerine ve benim çevremden tanıdığım, bildiğim arkadaşlarıma dostlarıma yer vererek bir dönem gezisi yapalım diyorum.

Hafızamda Kalanlar...

Benim delikanlılığa adım attığım yıllarda İstanbul'da yaşayanların sayısı bugünle kıyaslanamayacak kadar azdı. Çünkü henüz Anadolu'dan İstanbul'a göç başlamamıştı. Dolayısıyla Üsküdar'dan gelip Beykoz'a giden araç sayısı o kadar azdı ki o dönemde trafikten söz etmemiz için bir sebebimiz yoktu. Sadece otobüs değil, otomobil de azdı.

Yiyecek içecek satanlar kapımıza kadar gelirdi. İhtiyaçlarımızı onlardan temin ederdik. At sırtında sepetlerle ya da küfelerle getirdikleri sebze ve meyvelerin hepsi doğaldı. Bahçıvan onları tarlasından toplar, eşeğine ya da atına yükler, kapı kapı dolaşırdı. Bir atın sırtına üçü bir tarafa, diğer üçü bir tarafa olmak üzere altı küfe yüklediklerini bilirim. Bu küfelerde domates salatalık, patlıcan, kabak gibi sebzelerle elma, armut, kayısı, kiraz gibi her çeşit taze mevsim meyveleri olurdu. Bu satıcılar genellikle Arnavut'tu. Yalılara deniz tarafından sandalla kavun karpuz getirip satarlardı. Ama denizden asıl satışı Beykoz'da yaşayan Karadenizli balıkçılar yapardı. Bunlar denizden yeni çıkmış balıklarını tüm Kanlıca sahilindeki yalılara sata sata körfezden başlar, iskeleden çıkarlardı. Kılıç, lüfer, uskumru, torik, palamut, gelincik, iskorpit, izmarit, istavrit o dönemin bol bolamat Boğaz balıklarıydı. Sadece balıklar da değil o dönemde İstanbul'un istiridyesi, istakozu, midyesi, karidesi henüz bitirilmemişti. Çok geçmez o koca sandalda ne deniz mahsülünden eser kalırdı, ne de satılmamış tek balık. Bugün tek tük de olsa denizden sandala satış yapanlar var hâlâ Boğaziçi'nde.

O günlerde Beykoz dalyanlarında tutulan balıkların lezzeti, bugüne oranla daha mı farklıydı acaba? Nedense ben hep o günlerin lezzetini arıyorum günümüz balıklarında. Belki de dalyan balıkçılığının gelişen teknoloji ile birlikte eski cazibesini yitirmiş olmasındandır, kimbilir.

Dönemin esnafı...

Dalyan balıkçılığının tarihi çok eskilere dayanıyor.

Dalyan balıkçılığı bugün de devam ediyor.

Dalyan balık avcılığı gerçekten uzmanlık isteyen bir avlanma şeklidir. O dönemde öyle sonarla avlanmak falan yok tabii! Sonarların yaptığını direklerin tepesindeki gözcüler üstlenirdi. Onlar balık sürülerinin hareketlerini takip eder, davranışlarını tahlil eder, sonuçlar çıkarırdı. Ağa ne zaman gireceklerini bilir, ona göre ağı ağzının ne zaman kapatılması gerektiğinin hesabını yaparlardı. Bu hesaplamada yanılmamak ve zamanlamayı tutturabilmek çok önemliydi. Hele de zamanlamayı tutturup ağı toplamak; bunu yaparken de balıkların kaçmasına izin vermeden balığı tekneye alabilmek herkesin harcı değildi. İşte tüm bunları eksiksiz, aksaksız yapabilmek balıkçıların hünerlerine, ustalıklarına bağlıydı. O ustalar da Beykoz'da, dolayısıyla Kanlıca'da fazlasıyla vardı. Özetle: Bugün teknolojinin yaptığını o gün usta balıkçılar yapıyordu.

Zamanla esnaf dükkân açıp tezgâhlara koymaya başladı ürünlerini. Özellikle manavlar ve balıkçılar. Zamanla sayıları da çoğaldı. Gençlik yıllarımdan hatırladığım bir manav vardı. Adı Karakaş kalmış hatırimda. İki kız iki erkek çocukları olduğunu da hatırlıyorum. Babalarına daha çok kızları yardımcı olurdu. Her gün sırayla dururlardı tezgâhın başında ... Kızlar Necla ve Celile'ydi. Bir de kardeşleri Ali'yi hatırlıyorum.

Günümüzde "Eskici"nin ne olduğunu, kim olduğunu bilen kaç kişi çıkar dersiniz? Sokak sokak "eskici, eskici" diye bağırıp dolaşan, kapiya gelip eski üst baş satın alıp eskiciler pazarında satanlarla alış veriş yapmış kişiler kaldı mı acaba? Bugün de eskici var belki ama kıyıda, köşede ... Benim o günlerden hatırladığım bir Eskinazi vardı mesela. Tam tarife uygun eskiciydi. Yahudiydi. Elbise, palto, pantolon, hatta ayakkabıyı evlerden koyu pazarlıklarla satın alır, sonra da üzerine üç beş kuruş koyar, satardı. Kazanır mıydı? Kazanırdı ki uzun yıllar eskici diye dolaştı mahalle aralarında.

Beykoz'un meşhur paça çorbasına da yer vermeden geçmemem lâzım. Her ne kadar ben sevmesem de İstanbulluların rağbet ettiği bir lezzetti Beykoz'un paça çorbası. O dönemde büyüklerim paça içmeye giderken beni de yanlarında götürürdü. Ben ayıp olmasın diye mecburen içmeye gayret ederdim. Yakın çevrem benim nasıl olup da paça sevmediğime bir türlü akıl erdirememişti.

Sonra yoğurtçular... Benim zamanımda Kanlıca Yoğurdu'nu yapan iki yoğurtçu vardı. Biri Sabri Önyol, öteki Nuri Poyraz. Kör Nuri de derlerdi ona. Sabri aynı zamanda bakkal da işletiyordu. O zamanlar öyle AVM'ler falan yok. Herkes alışverişini bu tür bakkallardan yapıyor.

Bir de seyyar yoğurtçular vardı. Sırtlarında bir askılık, uçlarında yoğurtçu tezgâhları, ellerinde çingirak sokak sokak dolaşırlardı. Elindeki çingirak mahalleliye geldiklerini duyurmak içindi. Kalıp gibi olurdu onların yoğurtları.

Beykoz'un birçok içilir su kaynağı vardı. Bu su kaynaklarından biri de Çubuklu

Eskiden omuzlarındaki askılıklarla yoğurt satan seyyar satıcılar vardı.

Meşhur Kanlıca Yoğurdu

Kanlıca'nın gençleri Körfez'de...

rağmen kaçtı hastaneden. Hem de tabut içinde! Ölü taklidi yaparak ... O andan itibaren Macera Osman bitti, Tabut Osman denmeye başlandı.

Kanlıca'nın önemli simalarından biri de Sırrı Kasidecioglu'ydu. Tahminimce altı kere evlenmişti. Son eşi bir Tatar güzeliydi. Çok fütursuz bir kadındı. Deli gibiydi. Kocasına eş dost demez herkesin ortasında bağırır çağırırdı. Hatta dövdüğü bile olmuştu. Hem de İskele Meydanı'nda. Sırrı azmandı. Buna rağmen yedi dayağı.

Sırrı Kasidecioglu bir ara belediye spor ve sergi sarayında müdür muavini oldu. O dönemde Kanlıca'nın en güzel tepesine imarsız vesairesiz bir "Kondü Ev" yaptı. Ev dediysem kâşane. Sırrı Bey orada yaşamaya başladı son karısıyla.

Bir Özalp vardı. Bizden büyüktü. Teknelerimizin kıçtan takma motorları bozuldu mu ona götürürdük. Jhonson, Evinrude marka motorlar bunlar. İyi markalar yani. Kolay değildi onların tamirleri. Ama o her ikisinden de iyi anlardı. Çalıştırırdı. Sonra da tutturabildiğine fiyat çekerdı. Mecburen öderdik.

Benim bir arkadaş grubum vardı. Tunç, Erol, Ercan, Rasih, Nurkut. Nurkut'un Babası Şazi Tezcan o zamanki adıyla İnönü Stadı'nın müdürüydü. (Bugün Vodafone Park) Biz Nurkut'un sayesinde maçlara hep bedava girerdik.

Sözünü ettiğim bu arkadaş grubumuzda üç de kızkardeş vardı. Umay, Nuray, Sunay. Bu kafiyeli sıralama şakalaşmalara sebep olurdu. Ne oldular acaba? Daha sonra hiç haber alamadım onlardan.

Kanlıca'da bizden büyükler de ayrı bir gruptu. Onlardan hatırladıklarım: Sık sık adı geçen Saha, Foto Nejat, Avukat Tolon, Coşkun, Hüsamettin, Doğan'la Turan, Mısırlı Nasır, Tahir ve Şefik. Bunlar bizlere her zaman abilik yapmış genç Kanlıcalıydı.

Saha Ramazanoğlu, Arap Nasır, Şefik Başar, Süreyya Çelikörs.

Mesela, arkadaşım Ercan'ın abisi Şefik. Deli Şefik'ti lākabı. Dönemin en zengin ailelerinden Şekerci Şefik Bey'in oğluydu. Yağcı Şefik Bey Yalı'sında oturuyordu. Çok hovardaydı. O döneme göre bol para harcayan bir abimizdi. Şefik Abi'nin de bizlere zaman zaman tatlı sert uyarıları olmuştur.. Mesela akşam olduğunda dışarda yaşı küçük Kanlıcalı kimi görse basardı tokadı. "Bu saatte senin sokakta ne işin var. Derhal eve" diye ... Tatlı sert demem bundan. Hem kolluyor hem pataklıyor. Hepimiz ondan çekinirdik. Yalnız ondan değil, bizden büyük olan herkesten. O zaman "mahalleli" diye bir kavram vardı. Büyükler küçüklerini sever, kollar, korurdu ... Küçükler de büyüklerine hep saygılı olurdu. O zamanın terbiyesinde bunlar normal davranışlardı.

Bizler, o yıllarda her yıl coşkuyla tekrarlanan özel gün kutlamalarını iple çekerdik. Kadını erkeği, büyüğü küçüğü hepimiz bu törenlere katılırdık.

Mesela her yıl, Temmuz başında Kabotaj Bayramı kutlamaları yapılırdı. 1926'da ilan edilen bir kanunla kendi limanlarımızdaki tüm denizcilik faaliyetlerinde, deniz ticareti açısından çeşitli imtiyazlar elde edildiği için kutlanırdı bu bayram.

*Kanlıca'nın
gençlerinden
Asude Sayar,
Tunç Kınay,
Füsun Hekimoğlu,
İnci Kınay,
Saha Ramazanoğlu.*

Boğaz'da yüzme yarışları...

Kabotaj Bayramı'nın Beykoz için önemi büyüktür. Çünkü Denizcilik ve Kabotaj Şenlikleri için yapılacak törenlerin ilkini, Beykoz gerçekleştirmiş. Sonra bu özel günü şenliklerle bayram havası içinde kutlamak adeti tüm yurda dağılmıştır. Beykoz böylesi önemli bir şenliğin ilki için seçilmiş olmasının haklı gururunu taşımıştır yıllardır. Ve bu gururla her yıl 1 Temmuz'daki kutlamaları aralıksız sürdürmüştür. Ben çocukluk ve gençlik yıllarımdan bu yana bu özel günün ne büyük coşkuyla kutlandığına birçok kereler tanıklık etmişimdir. Çünkü ben de o heyecanın içinde yaşayanlardan biri olmuşumdur.

O güne özel her türlü deniz sporu dalında yarışlar yapılır, eğlenceler tertip edilirdi. Yat yarışları, yelken yarışları, yüzme yarışları, halat yarışı, slalom, kürek çekme yarışları, filika yarışları, konserler, denizde ve karada gerçekleşecek geziler... Bütün bu saydıklarım sadece benim değil tüm halkın ilgisini çeken yarışlardı. Ve ben, biz, hepimiz bütün arkadaşlarım bu şenliklere coşkuyla katılırdık.

Şenliği izlemek için ilçe sınırları içindeki tüm yerleşim birimlerinden gelenler olurdu. Kimileri denizde motorlarında, sandallarında, kimileri sahilde kahvelerde, çay bahçelerinde, büyük çoğunluk da yamaçlarda tepelerde oturur, şenlikleri oradan izlemeyi tercih ederdi.

*Yarışlar bugün de devam ediyor.
23 Ağustos 2020'de düzenlenen 32. Boğaziçi
Kıtalararası Yüzme Yarışı'na 765 sporcu katıldı.*

Cumhuriyet Bayramı kutlamaları için Kanlıca İskelesi'nin önüne kurulan tak.

Ama bizim asıl büyük bayramımız 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı ile 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı'ydı. Çünkü her ikisinde de büyük coşku yaşanırdı. Meydanlara taklar kurulur, her tak kırmızı beyaz grapon kâğıtlarıyla süslenirdi. Üstüne de Mustafa Kemal Atatürk imzalı veciz bir söz yazılırdı. Tören İstiklal Marşı eşliğinde direğe bayrak çekilerek başlardı. Ardından şiirler okunur, konuşmalar yapılırdı. Gece fener alayları tertip edilir, bunları havai fişek gösterileri izlerdi. Çeşitli müzik grupları bu özel güne şarkılarıyla, türküleriyle renk katardı. Yalnız Kanlıca'da değil, Beykoz'un tüm köylerinde Atatürk sevgisi bu törenlerle dile getirilirdi.

Bizim Kanlıca ve Beykoz'da düzenlediğimiz mahalli törenlerde 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı genellikle sportif gösterilerle kutlanırdı. Bu gösterilerin öncesinde ve sonrasında konuşmalar yapılır, şiirler okunurdu.

Resmi törenler ise o zamanki adıyla İnönü Stadyumu'nda olurdu. Törende resm-i geçite Kuleli Askeri Lisesi öğrencileri de katılırdı. Kuleli Anadolu yakasında olduğundan öğrencilerden oluşan merasim kıtası stada giderken ya da dönüşte mutlaka Kanlıca'dan geçerdı. Her geçişlerinde göğsümüzü kabartır, büyük alkış alırlardı.

Sonraki yıllarda törenlere doğrudan stadyumda katılmaya başladılar. Artık eskisi gibi caddelerimizde onları göremiyorduk. Bir ara Kuleli'ye Kanlıcalı bir albayın tayin olduğunu duyduk. Sanırım Kuleli'nin komutanıydı. Adını hatırlamıyorum şimdi. Kanlıcalılar ondan 19 Mayıs'ta Kuleli Askeri Lisesi'nin de geçit resmine katılmasını istedi. Albay da gereken izinleri aldı ve bu arzumuzu yerine getirdi. Tabii Kanlıca'da olay oldu bu geçişler. Bugün bile gözlerimin önünde o çelik gibi yürüyüşleri. Komutanın tayinine kadar tekrarlandı bu geçişler. Albay tayin olunca da arkası gelmedi. Ama bizler kutlamalara eskisi gibi devam ettik.

Kanlıca İlkokulu öğrencileri bayram müsamerelerindeler.

23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nda da rengârenk kıyafetler içindeki ilkokul öğrencileri, ortaokul öğrencileri tören alanında toplanır şiirler okurdu.

Bu özel günlerin dışında da sosyal hayat çok renkli ve hareketli geçerdi. O dönemde açık hava sinemaları vardı Kanlıca'da da Beykoz'da da, Anadoluhisarı, Küçüksu, Kandilli, Çubuklu ve Paşabahçe'de de. Her cumartesi akşamı filmler gösterilirdi. Bu sinemalarda ayrıca sık sık konserler düzenlenirdi. O dönemde televizyon yok. Tek eğlence sinemalarda oynatılan filmlerle bu konserler. Yaz gecelerinde Anadoluhisarlı, Çubuklulu, Kanlıcalı gençler, kıçtan takma motorlarla Emirgan, Bebek, Rumelihisarı'na geçer; Emirgân Belvü Gazinosu, Bebek Belediye Gazinosu, Rumelihisarı'nda Aşıyan'ın yanındaki Osman Kavran'ın Gazinosu'ndaki muhteşem programları, konserleri denizden dinlerlerdi. Ayrıca Kanlıca'da gece sandallar içinde gençler gitar, akordeon eşliğinde şarkılar söyler; bu müziğe yalılarından iştirak edenlerin sesleri, kahkahaları, alkışları karışırdı.

Bende iz bırakanların arasında önemli yeri olan mekânların başında eczaneler gelir. Bir Eczacı Fuat Bey vardı. Anadoluhisarı'ndaki eczanesi görülmeye değerdi. O yıllarda hemen hemen bütün ilaçlar elle yapılırdı. Doktor reçeteyi yazar, ilaçların dozunu belirler, eczacı da laboratuvarına girer, hassas terazisi ile gramlarına kadar ölçüp biçer, ilacı yapardı. Benim en çok hoşuma giden de imalat şişeleri, kavanozları, porselen havanları falandı. Hâlâ çok severim o takımları.

Fuat Bey daha sonra ikinci eczanesini Kanlıca'da açtı. Başına oğlu Üstün'ü getirdi. Üstün daha sonra eşi Seher Hanım'la sinemayla ilgilenmeye başladı. Yıllarca Umut Sanat Ürünleri adı altında dünya sinemasını takip ettiler ... Temsilcilik alıyorlar, film getiriyorlar, televizyonlara pazarlıyorlar. Başarılı işler yapıyorlardı. Ben geçmişte bu aileyle de iş yaptım. Şimdi çocukları ikinci nesil olarak faaliyetlerini sürdürüyor. Şimdilerde oğulları Yusuf'la kızları Nida yürütüyor işlerini.

Sis!

Sis de önemli bir yer tutar hafızamda. Her ne kadar kendini her yıl hatırlatsa da, Boğaz köprülerinin olmadiğı geçmişte etkisi bir başka olurdu Boğaz'daki sisin.

Sis sadece Kanlıca'nın, Beykoz'un değıl, tüm Boğaziçi'nin ayrılmaz bir parçasıdır. Ulaşımında yarattığı olumsuzluklar bir yana, harika bir görünümü vardır. Tepelerden bakarsanız Boğaz pamuk tarlasıdır; sahilden bakarsanız üç beş metre önünüzü göremezsiniz.

Sis genellikle mevsim değışikliklerinde sürdürür hükmünü. O zaman Kanlıca da nasibini alır bu sisten. Bu çocukluğumdan bu yaşına kadar her yıl yaşadığım bir durumdur. Bir sabah kalktığınızda bir bakarsınız: göz gözü görmüyor. Ne üç beş metre önünüz, ne arkanız. Bir sonsuzluk içinde bulursunuz kendinizi. Karşı kıyı diye bir kara parçası yoktur belli bir süre için. Şehir hatları kaptanlarının bile geminin burnunu göremediğı olurmuş bu sislerde. O zaman deniz ulaşımı da felç tabii. Denizde sadece sis uyarıcılarının monoton sesi yankılanıyor.

Aslında Boğaz boyunca kara ulaşımını da zorluyor bu yoğun sis ama gene de gidecekleri yere zor da olsa ulaşabiliyordu İstanbullular. Ancak herkes kendi yakasında kalmak şartıyla. Öyle ya, köprüler henüz inşa edilmemiş. O zaman kimse karşıya geçemiyor. Sis kalkması bekleniyor. Allah'tan uzun sürmezdi o sabah sisleri.

Şimdi düşünüyorum da o yoğun sislere rağmen öyle büyük aksaklıklar da yaşamazdık o imkânsızlıklar içinde ... İşimizi gücümüzü pekâlâ yürütürdük...

Sis dedim de... Anlatılanları duyunca eskinin Boğaz vapurlarının kaptanları, bugünün kaptanlarından daha mı mahirdi acaba? Abartılarak dillendirilen bir hikâye bu sorunun cevabı için anlatılmış sanki. İhtiyatla okuyun çünkü ben anlatanların yalancısıyım ...

74 numaralı Şehir Hatları'ndaki Altinkum Vapurunun kaptanı Hayri Kaptan öylesine mahirmiş ki seyrüseferde, ne iskeleye yanaştığı anlaşılırmış ne de kalktığı. Hem o dönemin iskeleleri ahşap. Yürüsen gıcırıyor... Betondan iskele henüz inşa edilmemiş çünkü. Bu Hayri Kaptan Boğaz'ın tüm iskelelerini avucunun içi gibi bilirmiş. Göz gözü görmeyen siste bile yol alır, iskelelere sorunsuz yanaşmış.

İşte bu Hayri Kaptan da Kanlıcalı. Ethem Pertev Yalısı'nda oturuyor. Bu yalının balkonu denize doğru biraz çıkıntılı. Hayri Kaptan yalının önünden o kadar yakın geçermiş ki, karısının uzattığı kahveyi yol kesmeden alır devam edermiş. Büyük maharet!

Anlatılırdı o zaman bu tür hikâyeler. Bu yakıştırmanın Hayri Kaptan'a yaradığı çok açık. Nâmi yürümüş kaptanın.

Sis herkes gibi Yahya Kemal Beyatlı'yı da etkilemiş ama üstadı üslubunca söyletmiş.

Siste Söyleniş

Birden kapandı birbiri ardınca perdeler...
Kandilli, Göksu, Kanlıca, İstinye neredeler?

Som zümrüt ortasında, muzaffer, akıp giden
Firuze nehri nerde? Bugün saklıdır, neden?

Benzetmek olmasın sana dünyâda bir yeri;
Eylül sonunda böyledir İsviçre gölleri.

Bir devri lânetiyle boğan şairin Sis'i.
Vicdan ve rûh elemlerinin en zehirlisi.

Hulyâma bir eza gibi aksetti bir daha;
-Örtün! Müebbeden uyu! Ey şehir! -O beddua...

Hayır bu hâl uzun süremez, sen yakındasın;
Hâlâ dağılmayan bu sisin arkasındasın.

Sıyrıl, beyaz karanlık içinden, parıl parıl
Berraklığında bilme nedir hafta, ay ve yıl.

Hüznün, ferahlığın bizim olsun kışın, yazın,
Hiçbir zaman kader bizi senden ayırmasın.

Yahya Kemal Beyatlı

Sisten sonra buzdan da bahsedeyim ...

1954'ün Şubat'ında bir sabah kalktık ki Boğaz buzlarla kaplı. Boğaz'ı Tuna'dan kopup gelen buzlar kaplamış. Karadeniz'den Boğaz'a giriş yapmışlar ve deniz ulaşımını engellemişler... Kimse işe güce gidemedi o sabah. Şehir hatları çalışmadı. Durum herkes için çok şaşırtıcıydı. Birçok İstanbullu kıydan buzları seyretmekle yetindi. Kimileri de buzların üzerine çıktı, fotoğraf çekti. Hatta buz üstünde dolaşanlar bile vardı. Bu benim için hem eğlenceli hem heyecanlı bir olaydı. Ben de heveslendim ve yalının bahçesinden atlayıverdim koca bir buz kütesinin üstüne ... O anda beklenmedik birşey oldu. Buz kalıbı hareket etti ve kıydan uzaklaşmaya başladı. Ben kendimi kıyıya atabilmek için fırsat arıyordum ama bulamıyordum. Zavallı annem çok korktu, fenalaştı. O sırada arkadaşım Tunç hemen sandalla bana ulaştı ve beni sandala aldı da döndük. Annem beni yanında görünce biraz toparlandı ama kendine gelmesi epey sürdü. Buzlar bir hafta kadar kaldı Boğaz'da. Sonra Marmara'ya doğru uzaklaştı. Geriye o günlerden sadece bu fotoğraflar kaldı.

Bu Boğaz'ın buzlarla ilk kaplanması değil. Tarihi boyunca birçok kez benzer doğa olaylarını yaşamış İstanbul.

Bende geçmişten izi kalan bir olay da yıllar önce Boğaz'da yaşanan bir tanker faciasıdır.

Şubat 1954. İstanbul Boğazı buzlarla kaplanmıştı. Saha Ramazanoğlu, Özer Nizamoğlu.

Dumanlar Kanlıca sırtlarından böyle görüntülendi.

1960 yılının bir kış gecesinde büyük bir patlamayla fırladık yataklarımızdan. Saat 02.30'du. Hemen dışarı çıktık. Deniz adeta tutuşmuştu! Alevler gökyüzüne çıkıyordu. Kanlıca açıklarında kocaman bir alev topu Boğaz'ı aydınlatıyordu. Alevlerin arasında iki geminin çarpıştığı rahatlıkla görülebiliyordu. Hatta karşı kıyı bile gündüz gibi aydınlanmıştı. Ertesi gün gazetelerden çarpışan gemilerin Yunan bayraklı World Harmony ile Yugoslav bandıralı petrol tankeri Peter Zoranic olduğunu okuduk. Karşılaştıkları yer Kanlıca İstinye arası. Çarpıştıkları yer Boğaz'ın en dar yeri. Sonradan gazetelerden öğrendik; Boğaz trafik kuralına göre Yugoslav tankeri sağdan geçecekmiş. İşaretini vermiş ve yol istemiş. Yunan gemisi ise bu işareti görmemiş, yolunda devam etmiş. Sonra da olan olmuş. Bu arada denizde can pazarı yaşanıyor. Kendini denize atan mürettebat her iki enkazdan mümkün olduğu kadar uzaklaşmaya çalışıyor. Bizim balıkçılar da onları tek tek toplayıp karaya çıkarıyor. Bu çarpışma bu kadarla kalmadı, devamında bir felaket daha yaşandı... Gemiler yönetimsiz kalınca yanmakta olan Yugoslav tankeri akıntıyla İstinye tersanesine kadar sürükleniyor. Tersane havuzundaki bizim Tarsus vapuruna yaslanıyor. Alevler Tarsus'a sığıyor. Tabii o da yanıp tanınmaz hale geliyor. Olayı soruşturanlar buna şükretmişlerdi. Çünkü Tarsus yolunu kesmeseymiş tanker kıyıya kadar sürüklenecek, yangın ordan yalılara sıçrayacakmış. Daha sonra o kazada 52 denizcinin öldüğünü öğrendik.

BOĞAZIÇİNDE BÜYÜK DENİZ FÂCİASI

İstinye önünde çarpışan ve infilak eden Yunan ve Yugoslav tankeri Tarsus'un da yanmasına sebep oldular. 2 Türk 7 yabancı denizci öldü. 45 nemiciden haber verildi.

Bu anlattıklarına bir de Kanlıca'dan bir aşk hikâyesi nostaljisini ekleyip Boğaziçi Yalıları bölümüne öyle geçmek istiyorum.

Paşabahçeli bir Fecri Ebcioğlu vardı. Yeni nesil büyük ihtimalle onu tanımaz ama bir dönem çok meşhurdur. Aslında ne öyle boylu poslu bir jöndü ne de varlıklı, paralı pullu iş adamıydı. Sadece söz yazarıydı. Yabancı şarkılara Türkçe söz yazıyordu. Özellikle de Fransızca şarkılara. Çenesindeki top sakalıyla ilginç biriydi Fecri.

Bir de Safa Önal'ın kardeşi Sezen Cumhuriyet Önal vardır aynı alanda. O da çok ünlüydü. Her ikisi de dillerden düşmeyen Türkçe sözlü yabancı parça kazandırmıştır müzik dünyasına.

Her neyse. Fecri Paşabahçe'ye gider gelirken iskelede bir kıza aşık oluyor. Kız Kanlıcalı. Ama hangi yalıda yaşıyordu; hatırlamıyorum. Fatoş dediklerine göre adı Fatma olsa gerek. Gerçekten güzel kızdı. Fecri kıızı görünce eli ayağı birbirine dolanıyor. Kızın aşkıyla yanıp tutuşuyor. Sonra da bu aşkı ebedileştirmek için Bob Azzam'ın "C'est écrit dans le ciel" şarkısına uyarlayarak Türkçe sözler yazıyor. Yazdığı yıldırım aşkıyla başlayıp hüsrarla biten bir hikâye. Ayrıca dram mı komedi mi o da belli değil. Okuyunca bana hak vereceksiniz.

Fecri bu hikâyeyle doğru İlham Gencer'e gidiyor. İlham Gencer o tarihte piyanosuyla şarkılar söyleyen, konserler veren çok başarılı bir müzisyen ve Türkiye'nin ilk caz piyanistidir o. Çatı Kulüp diye bir yeri vardı İlham'ın. Şişli'de Site Sineması'nın çatısındaydı. Her akşam tıklım tıklım dolardı. İlham da orda piyanosuyla şarkılar söylerdi. Çatı Kulüp bir dönemin efsanesiydi. Fecri, İlham'dan yazdığı sözleri Bob Azzam'ın şarkısına uyarlamasını ve söylemesini istiyor. İlham da Çatı'da şarkıyı Türkçe sözlerle söylüyor. Dinleyenler bayılıyor. Onlar da şarkıyı plak yapıyorlar. Hatta önce 78 devirli taş plak olarak çıkıyor piyasaya, sonra 45'lik olarak dağıtılıyor. Büyük sükse yapmıştı o yıllarda. 1961-62 falandı. Kimsenin ağzından düşmüyordu şarkı.

Evet ... Bu şarkıyla noktalayalım demiştik. Sanırım bu kadarı yeterli geçmiş günlerin Kanlıcası hakkında fikir sahibi olmak için. Ordan burdan, sağdan soldan, üstü küllenmiş yakın-uzak birçok anıyı, gözlemimi gün ışığına çıkartmış oldum sayenizde. Benim için de bir nevi anı tazelemek oldu geçmiş bu yönüyle kurcalamak.

Bak bir varmış bir yokmuş

Bak bir varmış bir yokmuş eski günlerde
Tatlı bir kız yaşarmış Boğaziçi'nde
İşte bir sabah erken masal böyle başlamış
Delikanlı genç kıza iskelede rastlamış
Bakışmışlar göz göze gören kimse olmamış
Fakat denizle dalga oynamaya başlamış
Bak bir varmış bir yokmuş eski günlerde
Tatlı bir kız yaşarmış Boğaziçi'nde
Delikanlı yaklaşmış ne kadar güzelsiniz
Güzel kız uzaklaşmış fakat siz de kimsiniz
Ben bir erkek meleşim bırak yanına geleyim
Elimi hiç sürmeden gözlerimle seveyim
Bak bir varmış bir yokmuş eski günlerde
Tatlı bir kız yaşarmış Boğaziçi'nde
Olamaz hayır hayır annem çok kızar buna
Beni kenara ayır takıl şuna buna
Şayet beni istersen bize yolla anneni
Söz veriyorum sana olacağım gelini
Bak bir varmış bir yokmuş eski günlerde
Tatlı bir kız yaşarmış Boğaziçi'nde
Oğlan buna inanmış bir ok gibi yaylanmış
Evin yolunu tutup annesine yalvarmış
Koş git al kızı bana delireceğim ana
Yoksa oğlun ölecek siyah gözler uğruna
Anne atlamış gitmiş içi titreyerekten
Güzel kız yağız açmış kapıyı gülerekten
Demiş Hanım geç kaldın bak artık evlendim ben
Bekledim de gelmedin yaya kaldın bu işte
Bak bir varmış bir yokmuş eski günlerde
Tatlı bir kız yaşarmış Boğaziçi'nde ...

Fecri Ebcioglu

Sıra Kanlıca'nın Yalıları'na geldi. Zira Boğaziçi dendiğinde ilk akla gelen yalılarıdır kuşkusuz. Biraz da Boğaz'ın bu incilerinden de söz etmeliyim.

KANLICA YALILARI

Yalılar İstanbulumuzun mücevherleridir. Özellikle Anadolu yakasında Boğaz kıyıları birbirinden muhteşem yalılarla bezenmiştir.

İstanbul Boğazı'nda tarihi eser niteliği taşıyan 366 yalı olduğunu biliyor muydunuz? Ben bilmiyordum. Bu kitapla ilgili hazırlık yaparken öğrendim. Bu 366 sayısı tarihi yalı sınıfına girenlerin miktarı. Bir de bunların dışında kalanlar var. Onları da bu sayıya dahil ettiğimizde sayı 620'ye çıkıyor. 366 tarihi yalının 173'ü Avrupa yakasında, 193'ü Anadolu yakasında. Ben, bu kitap için Beykoz / Kanlıca diye yola çıktığımdan sadece Kanlıca'nın Yalıları'ndan söz edeceğim. Bunların arasından seçtiklerimle ilgili hafızamda kalanları aktaracağım.

Bu kitaba taşıyacaklarım elbette ansiklopedik bilgiler olmayacak. Daha çok çocukluğumdan başlayarak gençlik yıllarımı ve iş hayatımın tümünü geçirdiğim Kanlıca'yla ilgili bende kalan anılardan derlediklerim olacak. Anlatacaklarım arasında yalı komşusu olduğum birkaç aile, yakından tanıdığım, dostluk kurduğum arkadaşlarım, her biri yakın geçmişe tanıklık etmiş yalılarla bu yalılarda yaşamış olanlar ve halen oturanlar yer alacak. Böylelikle Kanlıca'daki yalı hayatının dününe ve bugününe ait derlediğim özet bilgileri sizlerle paylaşmış olacağım.

O halde turumuza Kanlıca İskelesi'nden ve Kanlıca Meydanı'ndan başlayalım.

1900'lerin başında Kanlıca İskelesi ve hemen yanbaşımda İsmailağa Kahvehanesi.

Kanlıca İskelesi - 1910'lar

KANLICA İSKELESİ VE MEYDANI

Bu fotoğraf, yıllar öncesinin Kanlıca İskelesi ve Meydanı. Ne iskele ne de meydan henüz onarım görmüş... İskele'nin hemen yanındaki ahşap bina ise sonraki sayfalarda adı geçecek olan İsmailağa'nın meşhur kahvehanesi... Daha sonra İskele de meydan da kahvehane de onarıldı yenilendi. Ve Kanlıca'nın nabızı burada atmaya başladı.

O yıllarda Kanlıca, İstanbul'dan kopuktu. Karşıya ancak vapurla geçilirdi. Vapur seferleri sayısı da günde dördü beşi geçmezdi. Anadolu yakasında ise sadece Üsküdar'la Beykoz arasında iki tane halk otobüsü vardı. Bu yakada oturanlar için büyük bir imkânı bu otobüsler. Gene de deniz yoluyla ulaşım büyük rahatlıktı ve özellikle Boğaz'da oturanlar için büyük imkân, büyük kolaylıktı. İskelelerin önemi de o zaman çok daha iyi anlaşıyordu.

Kanlıca İskelesi ve önü Kanlıca'nın en hareketli yeri. İskele memuru Sami Bey, bir de çımacısı Yusuf vardı iskelede görevli. Yusuf 1.90'ın üzerinde sıvım gibi incecik biriydi. Siyah beyaz filmlerden fırlamış bir hali vardı. Onun bu hali vapurdan gelip geçenlerin dikkatini çekerti. Çok iyi niyetli ve gayretli bir kişiydi. Sadece ilkokul diploması olduğunu biliyorum. Ama o, hariçten imtihanlara girmeye başladı. Çalıştı, çabaladı; orta ve lise diplomalarını almayı başardı. Bir gün baktım, Kanlıca'ya iskele sorumlusu olmuş. Bu müthiş azme hayran kalmamak mümkün mü?

İskelenin kadrosuz müdavimlerinden iki kişi daha vardı. Biri Güneydoğulu Kürt Rıza diğeri Deli İhsan. Bunlar yolcuların elleri doluysa onlardan paketlerini çantalarını alır, evlerine kadar taşırlardı. Bu iki hamal bütün gün giden gelen vapur seferlerini takip ederek beklerdi. Aralarında "Ben taşıyacağım, yok ben taşıyacağım" çekişmesi yaptıkları da olurdu. Her ikisi de pırıl pırıl insanlardı.

O dönemlerde Anadolu yakasında sadece Üsküdar'la Beykoz arasında iki tane halk otobüsü vardı.

Kanlıca İskelesi, günümüz...

İskele Meydanı...

O tarihlerde gazeteleri omuzlarına taktıkları askılarda satan gazeteciler vardı. Bunlar genellikle kalabalık yerleri seçerlerdi. Kanlıca İskelesi de gazete satışları için çok uygundu. Bir gazeteci vardı, 6.40 vapuru ile gelir, İsmail Ağa'nın kahvesinin önündeki banklardan birine oturur, 7'de, 8'de gelecek vapurların yolcusunu beklerdi. O bir balya gazete hem gelenlere hem gideceklere satılır, askıda tek gazete kalmazdı.

İskeleden çıktıktan sonra, yolun karşı tarafında Cemal Delibeyoğlu'nun evi vardı. Bir çivi fabrikasının müdürü olduğu için Çivici Cemal diye anılırdı. Cemal Bey babamın çok yakın arkadaşı ve akrabasıydı. Kardeşi Sadriye Hanım'la birlikte yaşıyorlardı. Babam Safranbolu'da yapacağı kliniğin inşaatıyla ilgileniyordu. Benim o sıra eğitimim devam ediyordu. Yalıda yalnız kalmamı istemediği için Cemal Bey'in ısrarı üzerine altı ay kadar onlarda kaldım. Benim üzerimde emekleri çoktur. Hepsisi vefat etti, Allah rahmet eylesin.

İSMAİL AĞA KAHVEHANESİ

Kanlıca Meydanı'nda, iskelenin hemen yanında Osmanlı'dan beri ayakta kalan meşhur İsmail Ağa Kahvehanesi vardır.

Kahvehane Kanlıcalı Hurşit Ağa tarafından 1863'te ahşap olarak inşa edilmiş. Kahvehaneyi 1890 senesinde yanındaki yalının sahibi Maliye Nezareti veznedarlarından Lütfi Bey satın almış ve tadilatla yenilemiş. Kahvehane zamanla herkes tarafından bilinir olmuş.

İsmail Ağa Kahvehanesi, günümüz...

İsmail Ağa Kahvehanesi 1900'lerin başı...

Benim gençliğimde büyüklerimiz İsmail Ağa'nın Kahvehanesi için "Orası Hamdi'ninkine benzemez. Orası ekâbirlerin yeridir. Paşalar, beyzadeler, sefirler haftanın tatil günlerinde bir avuca sığmayan fincanlarda Dibek Kahvesi içmek için buraya akın ederdi. Burası edebiyatçıların, bestekarların, musikişinasların, müzisyenlerin uğrak yeridir" derdi.

Ahmet Mithat Efendi, Faruk Nafiz Çamlıbel, Yahya Kemal Beyatlı, Selahattin Pınar, Orhan Veli Kanık gibi ünlü imzalar İsmail Ağa Kahvehanesi'nin müdâvimleri arasındaymış. Bir araya gelince edebi sohbetler eder, sanattan konuşur, zaman zaman da müzik icra ederlermiş.

Üstat Yahya Kemal Beyatlı Eylül Sonu şiirini buradaki sohbetler sırasında okumuş mudur diye düşünmedim değil. Zira Kanlıca'yla başlıyor dizelerine.

İsmail Ağa Kahvehanesi 20. yüzyıl başları...

Eylül Sonu

*Günler kısaldı... Kanlıca'nın ihtiyarları
Bir bir hatırlamakta geçen sonbaharları.*

*Yalnız bu semti sevmek için ömrümüz kısa...
Yazlar yavaşça bitmese, günler kılmasa...*

*İçtik bu nâdir içki'yi yıllarca kanmadık...
Bir böyle zevke tek bir ömür yetmiyor, yazık!*

*Ölmek kaderde var, bize ürküntü vermiyor;
Lâkin vatandan ayrılışın ıztırâbı zör.*

*Hiç dönmemek ölüm gecesinden bu sâhile,
Bitmez bir özleyiştir, ölümden beter bile.*

Yahya Kemal Beyatlı

*İsmail Ağa Sipahioğlu
ve 1970'li yıllarda
İsmail Ağa Kahvehanesi...*

Benim gençliğimde, özellikle haftasonları o kadar kalabalık olurdu ki kahvehane, gelenler oturacak yer bulamaz, iskele meydanındaki banklarda içerdi kahvelerini. Bu kalabalığa hizmette İsmail Ağa'nın elemanları yetmezdi. O zaman Kanlıca'nın birçok genci onlara yardıma giderdi. Kimi kasada durur, kimi servis yapar, kimi siparişleri alırdı. Hatta ben bile bazı haftalar kasada durmuşumdur meselâ. Hesap çıkarırdım.

Bu kalabalığın içinde Kanlıca Yoğurdu yemeğe gelenler de vardı. Onların da sayısı çoktu. Aslında yoğurt satışı başlangıçta yapılmıyordu. Yoğurda rağbet artınca sonradan ilave ettiler kahvenin yanına.

İsmail Ağa'nın iki oğlu bir kızı vardı. Büyük oğlu Şevket, küçük oğlu Nail ve kızı Baria. Nail ve Baria avukattı. Nail Sipahioğlu Türkiye'nin en büyük müesseselerinin hukuk müşavirliğini yapardı.

İsmail Ağa'nın vefatından sonra kahvehaneyi Şevket yönetmeye başlamıştı. Karısı İrfan Hanım da Karadenizli ve çok becerikliydı. Şevket'e kahvehanede yardımcı oluyordu. İrfan Hanım çok genç yaşta ölünce Şevket yalnız kaldı. Bir süre sonra da vefat etti. O zaman idareyi iki oğlu ele aldı. Onlar yönettiler. Kardeşlerden büyük olanın adı Gür, ötekinin Gürbüz'dü. Bu kitap için ön araştırma yaparken Gürbüz'ün öldüğünü öğrendim. Çok üzüldüm. Allah rahmet eylesin.

Geçmişte kimin söylediği bilinmeyen, tam da İsmail Ağa'nın Kahvehanesi için söylenmiş bir söz hatırlıyorum ... "Emirgân'da çay, Kanlıca'da kahve içilir" demiş biri. Bu söz bugün de geçerliliğini koruyor İstanbul'da ... Boğaziçi'nde.

Kanlıca'nın ikinci kahvehanesi Hamdi'nin Kahvehanesi'ydi. İsmail Ağa Kahvehanesi ile aralarında sadece bir yalı vardı. O yalı daha önce sözünü ettiğim arkadaşım Turanlarındı. Turan'ın babası saat tamircisiydi. Yalısı da Saatçı Tevfik Bey Yalısı olarak bilirdik. Hamdi'nin kahvehanesi bildiğimiz günümüz kıraathanelerinin bir benzeriydi. Buraya genellikle gençler gelirdi. Gençler kendi akranları arasında daha rahat hareket ettikleri için burayı seçerdi. Tavla oynar, taş oynar, kâğıt oynar, vakit geçirirlerdi. Burası da birçok eski mekân gibi zamanın acımasızlığı içinde yok oldu gitti.

SUPHİ HEKİMOĞLU YALISI / KULELİ YALI

Bu yalı 1923'te inşa edilmiş. Cumhuriyetle yaşıt yani. İlginçtir; bu yalı üç ayrı zamanda gemilerin çarptığı bir yalı olarak ünlenmiştir. İlki 1960'da, ikincisi 1964'te ve üçüncüsü de 1985'te. Her üç kazada da can kaybı olmamıştı ama maddi hasar büyüktü. 85'teki kazada şehir hatları vapurunun motorları susmuş, dümeni kilitlenmişti. Hava da çok kötüydü. Tipi vardı. Akıntı gemiyi sürükledi ve sonunda yalya girdi. İstanbul uzun süre bu kazayı konuştu.

Suphi Bey'in Fisun adlı bir kızı ve Salahsun adında bir oğlu vardı.

*Suphi
Hekimoğlu
Yalısı ve
kaza haberi...*

ZARİFİ BEYYALISI

Suphi Hekimoğlu Yalısı'ndan sonra Zarifi Bey Yalısı vardır. İki katlı olan bu yalının üst katında annesiyle birlikte avukat Tolon Bey otururdu. Tolon Bey, tam bir İstanbul beyefendisiydi. Saygısı, sevgisi, aşırı kibarlığı ve sempatisiyle unutamadığım bir insandır o. Tolon bey'in alt katında ise ismi gibi zarif olan Zarifi Bey eşi ve çocuklarıyla yaşıyordu. Zarifi Bey her gün iki kez balığa çıkardı. Biri sabah erken, biri öğleden sonra saat 4'te. Kurulmuş saat gibi. Aksatmazdı. Bunu adet edinmişti. Bu alışkanlığını yıllarca sürdürdü.

Bazen tuttuğu balıklar kendilerine fazla gelirdi. Bizim yalının önünden geçerken "Çabuk bi' kap getir, taze taze size de vereyim" derdi. Oynayan, istavrit ve izmaritleri uzattığım kovaya atardı. Balık onun beslenmesinde tek gıdaydı. Zarifi Bey'i yakından tanıyanlar balıkla beslenmeyi bir ömür boyu sürdürdüğünü söyler. Her gün balığa çıkanlardan biri de meşhur Karaköy ve Sarıyer Börekçisi'nin kızı Hayriye Hanım'dı. Kızı dediysem 80 yaşında falandı. O, yaşına başına aldırılmaz, Zarifi Bey gibi sandala atlar tek başına avlanırdı. Bu hanım, Lâle Sineması'nın işletmecisi Recai'nin de kayınvalidesiydi.

Zarifi Bey Yalısı

Sedat Simavi Yalısı

Sedat Simavi

SEDAT SİMAVİ YALISI

Sedat Simavi, Türk basınının duayen gazetecisi ve gazete patronudur. Yayın hayatına dergicilikle başlamış, daha sonra gazetecilikle devam etmiştir. Modern gazeteciliği Türkiye’de ilk uygulayandır.

Sedat Simavi, Saffet Paşa Yalısı’nın yıktırılan harem tarafında kalan arsanın bir bölümü ile bahçenin tamamını satın alıyor ve 1938 yılında da kârgir bir binanın inşasına başlıyor. Ancak inşaat devam ederken İkinci Dünya Savaşı ilân ediliyor ve savaş ortamında işçi ve usta bulmak ayrıca inşaat için malzeme temin etmek çok zorlaşıyor. O nedenle inşaat ara veriliyor. İnşaat ancak 1942’de tamamlanabiliyor. Çok güzel bir yalı inşa ediliyor. Yalıda kalorifer tesisatı da mevcuttur

ki Kanlıca’da ilk kaloriferli binadır Sedat Simavi Yalısı.

7 Gün Müessesesi sahibi Sedat Simavi Bey dergicilik yaptığı dönemde 7 Gün, Diken, İnci Kargöz gibi ilgi gören mizah ve aktüalite dergileri yayımlıyordu.

Sedat Bey 1948’de Hürriyet Gazetesini çıkarttı. O yıl 1948 Londra Olimpiyatları vardı. Güreşçilerimiz o olimpiyatlarda art arda dünya şampiyonu oluyordu. Hürriyet bu haberleriyle büyük okur kitlesi yakaladı. Hürriyet bir anda herkesin gazetesi oldu. Kısa zamanda ülkemizde bir numara olmayı başarmıştı. O artık Türk basınında bir imparatorluktu. Sedat Bey gazeteyi Türk basınının amiral gemisi yapmayı başarmıştı.

Sedat Bey’in biri Erol, diğeri Haldun isminde iki oğlu vardı. Kardeşlerin arasında altı yaş fark

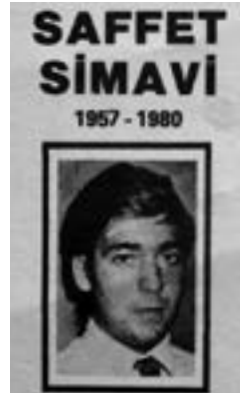
Haldun Simavi

Sedat - Erol Simavi

vardı. Küçüğü Erol, büyüğü Haldun'du. Sedat Bey öldükten sonra gazetenin sevk ve idaresi Haldun Bey'e geçti. Bir süre sonra iki kardeş arasında anlaşmazlık çıktı. Anneleri Melek Hanım ne kadar çaba gösterdiyse de başarılı olamadı. Haldun Bey Hürriyet'teki hisselerini Erol Bey'e sattı ve Hürriyet'ten ayrıldı.

Haldun Bey, elde ettiği parayla 1968'de Web Ofset'i kurdu ve Hürriyet'e rakip olarak Günaydın Gazetesini çıkardı. Bu gazete ülkemizde 1 milyonun üzerinde tiraja ulaşan ilk gazete oldu. Web Ofset yayınları arasında Gün, Saklambaç, Okey, Ayrıntılı Haber, Tan gibi gazeteler vardı. Tan Gazetesi farklı sınıfsal kitlelere seslenen, o nedenle farklı içerikte bir gazeteydi.. Saklambaç ise Günaydın'ın magazin ilavesiydi. Saklambaç Gazetesi bunların arasında önemli bir yer tutar. Haldun Bey birkaç farklı tabloid gazete de çıkardı. Web Ofset ayrıca, Oğuz ve Tekin Aral kardeşlerin yönetiminde

Genç yaşta hayata veda eden Saffet Simavi

Saffet - Belma - Erol - Sedat Simavi

Türker İnanoğlu, Süper Kanal'da ortaklık kurduğu Erol Simavi ile birlikte

Çok sevilen Firt ve Gırgır adlı çok okunan mizah dergilerini de çıkartıyordu.

Hürriyet Gazetesi zaman içinde 1 milyon tiraja ulaşınca bu iki kardeş arasında müthiş bir rekabet doğdu. Bu arada Erol Bey Hürriyet'in yönetimine Milli Birlik Komitesi  yesi Orhan Erkanlı'yı aldı. Ama bir süre sonra Orhan Erkanlı, Erol Bey'in tecrübesizliğinden istifade edip ihtilalci çevresini de kullanarak gazeteyi ele geçirmeye kalktı. Durum Belma Hanım ve Annesi Melek Hanım'a anlatıldı. Melek Hanım Haldun Bey'i Kanlıca'daki yalıasına çağırttı. Durumu açıkladı. "Bu işe müdahale et, yoksa gazete elden gidecek" dedi. Haldun Bey de Hürriyet'e geldi, eski makamına oturdu. Orhan Erkanlı'yı  ağırtarak "Hemen burayı terk edin" dedi.

O tarihte askeri yönetim var. Erkanlı da Milli Birlik Komitesi  yesi. Buna rağmen Haldun Bey korkmadı, çekinmedi, bu ilişkiye son verebildi. Tabii bu arada Belma Simavi'nin cesaretini ve fedakarlığını da unutmamak lâzım.

Haldun Bey eğitimli ve çok iyi bir gazeteciydi. Gazeteciliği her yönüyle yaşayan biriydi. Mesela makine arıza yapsa, o tulumu giyer, makine dairesine girer, ustalardan önce tamir ederdi. Erkanlı'yı ve avanesini def ettikten sonra tekrar kendi gazetesi Günaydın'ın başına döndü ... Haldun Bey daha sonra Asil Nadir'e sattı Günaydın'ı. Ama gazete eski çizgisini tutturamadı. Bu süre içinde Hürriyet imparatorluğuna devam etti. Hürriyet'in başına bir süre sonra Erol Bey'in oğlu Sedat Bey geçti.

Saffet Bey Erol Bey'in diğer oğluydu. Hayat dolu, pırıl pırıl, aydınlık bir gençti. Ne yazık ki, ailesinin ondan çok şey beklediği bir dönemde ve çok genç yaşta bir kriz sonucu hayatını kaybetti.  l m , başta ailesi olmak üzere bütün Kanlıca'yı yasa boğdu.

Sedat Bey işleri y r temedi. Gazetenin devraldığı başarı çizgisini koruyamadı. Hürriyet onun zamanında Aydın Doğan'a satıldı. Aydın Doğan da gazetenin çıtasını hiçbir zaman aşağı indirmede ama o da Demirören Grubu'na satmak zorunda kaldı. Bugün Hürriyet Demirören Grubu'nun yayın organı olarak yayımlanıyor.

Ben, Kanlıca'da birlikte büyüdüğümüz ve hayata hemen hemen aynı yıllarda atıldığımız Haldun ve Erol Simavi kardeşlerin ikisiyle de ayrı ayrı ortaklıklar kurdum. Haldun Simavi'yle Ulusal Video'da, Erol Simavi'yle de Süper Kanal'da ortaklık yaptım.

Ulusal Video Türkiye'ye ilk uydu antenini ve ilk videoyu getiren kuruluş oldu. Türk halkına uydu anteni ve videolla dünya televizyonlarını seyretme imk nını sağladı. Süper Kanal'la da sınırlı

Kanlıca Sedat Simavi İlköğretim Okulu

sayıdaki 16 frekanstan birini almayı başarak yaptığımız halk tipi yayınlarımızla halkın sevgisini kazandık. Ayrıca TRT adına Uğur Dündar'la Hodri Meydan adlı haber programlarını yaptık.

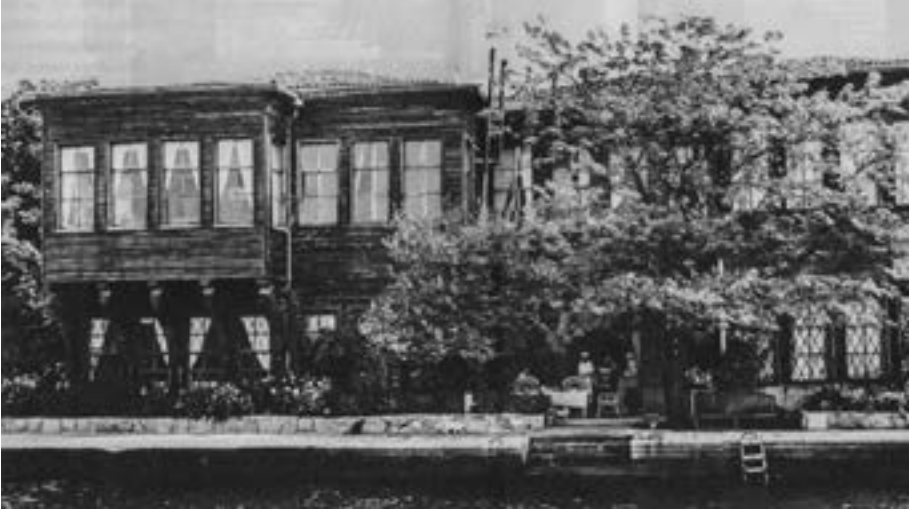
Simavilerin de Kanlıca'ya çok büyük yardımları, destekleri, katkıları olmuştur. Kanlıca'ya Sedat Simavi İlkokulu'nu Erol Bey yaptırdı. Diyebilirim ki İstanbul'un en güzel okullarından biridir bu ilkokul. Her ikisi de birçok fakir fukaraya yardım etmişlerdir. Birçok kişiyi evlendirmişler, birçok Kanlıca gencine gazetelerinde iş vermişlerdir.

Simavi ailesiyle ilgili pek çok anım var. Ama şimdi anlatacağım sadece Kanlıca'da değil tüm İstanbul'da yankılanmıştı.

Bu bölümü Kanlıca'dan Bir Aşk Hikayesi üst başlığıyla bitireyim.

Belma Hanım benim okuldan arkadaşım. Erol Simavi'ye aşık. Erol Bey de ona tutkun. Birbirine aşık bu iki genç evlenecekler. Ama Belma Hanım'ın ailesi bu evliliğe karşı. Erol Bey'i kızlarına lâyık görmüyorlar. Çünkü Erol Bey henüz bilinen, tanınan, iyi kazanan bir gazeteci değil. Babası Sedat Simavi de sadece dergiler yayımlayan sıradan bir basın mensubu. Çıkardığı dergiler de karikatür, aktüalite, magazin dergileri. Oysa kızın babası Türkiye'nin ünlü zenginlerinden. Şark Çikolota'nın sahibi. Boğaz'ın en güzel yalılarından Şefik Bey Yalısı'nın sahibi. O yalıda yaşıyor ailesiyle birlikte. Erol Bey'le Belma'nın ailesinin arasındaki bu uçurum en büyük engel bu evlilik için.

Gerçekten de ısrar, baskı maskı derken Belma'yı Suadiye - Göztepe taraflarında bir doktorla evlendirdiler. Evlendirdiler ama bir süre sonra Belma bıraktı doktoru, baba evine döndü. "Ben bu adamdan ayrılmazsam intihar ederim" diye. Aile de telaşlandı tabii. Boşanmasına karşı çıkmadı. O da boşanır boşanmaz doğru Erol Bey'e gitti ve evlendiler. İki de evlatları oldu. Az önce sözünü ettiğim Sedat ve Saffet.

Kadri Cenani Bey ve eşi Ulviye Hanım, yalının ön cephesinde misafirleriyle.

Saffet Paşa

SADRAZAM SAFFET PAŞA YALISI

Osmanlı Sadrazamları'ndan Saffet Paşa'nın yalısı Sedat Simavi Yalısı ile bizim yalının arasındaki muhteşem yalıdır. Aslında buna yalı yerine saray demem daha doğru olurdu. Çünkü 14 odası, 3 büyük salonu, yemek yapılan bir kazan dairesi ve hamamı ile sanki bir saraydı. İçinde kıymet biçilemeyen antika eserleri, eşyaları, ipek perdeleri, ipek halıları ve tablolarıyla Boğaz'ın en muhteşem binasıydı.

Yalıda Saffet Paşa'nın torunu Kadri Cenani Bey oturuyordu. Kadri Cenani Bey, İngiliz Shell Company'nin Türkiye İşletmesi Yönetim Kurulu Üyesi'ydi. Aileden kalan bu muhteşem yalının da sahibiydi.

Kadri Bey tüm eğitimi Fransa'da yaptığı için Fransız terbiyesiyle yetişmiş çok farklı bir insandı. Fransız eşi çoğunlukla Paris'te yaşadığı için o yalıda yalnız kalıyordu. Sadece hizmetinde dört yardımcısı vardı. Biri Fransız uşak Marsel, diğeri ev hizmetini yapan Romanyalı Maria, üçüncüsü yalının çok geniş bahçesinin bahçivanı Arnavut Hüsmendi. Bir de Bolulu Türk aşçı vardı. Bunları o koca muhteşem yalıda yaşayanlar.

Kadri Cenani Bey iyiliksever ve sanatseverdi. Filmciler yalının bu ihtişamından dolayı filmlerinin birkaç sahnesini burada çekmek isterlerdi. Kadri Bey bu talepleri kabul etmeden önce çekilecek filmin senaryosunu okur; beğenirse kabul ederdi. O, bu çekimler için para almadığı gibi, 30 – 40 kişilik ekibin yemeklerini içmelerini de temin ettiği olurdu. Sanatsever biri olduğu için onları çalışırken seyretmek çok hoşuna giderdi.

Bu yalı Kanlıca'nın 250 yıllık muhteşem yalısıdır ama hiç de hoş olmayan bir üne sahiptir. Ünü, sahiplerine hiçbir zaman mutluluk getirmemiş olmasındandır. Yalının ilk sahibi Saffet Paşa'dan başlayarak yalıda oturanların başına gelmedik kalmamıştır.

26 Mayıs 1976'da çıkan yangın ve bir tarihin yok oluşu...

Saffet Paşa Osmanlı Padişahları'nın gazabına uğruyor ve vefat ediyor diye anlatırlardı.

1900'lerin başında Saffet Paşa'dan ailesine miras kalan yalının bir bölümü yıkılıyor. Uzun süre de virane olarak kalıyor. Sonra yalı yeniden yapılıyor ama 1976'da Kadri Cenani Bey zamanında geçirdiği bir yangında, içindeki muhteşem antikalarla birlikte kül oluyor...

Kadri Cenani Bey bu afete çok üzülmüştü. Hayata küstü adeta. Onun bizim evin karşısında Beykoz-Üsküdar yolu üzerinde yanan yalının tam karşısında bir arsası vardı. Zaman zaman o arsaya bir sandalye çeker otururdu. Yalından kalan enkaza bakarak sigara içerdi. Onu orda dalgın otururken görünce hepimiz çok üzülmüydük. Bizim aşçı Rüstem de ona kahve yapar götürürdü. Çok sürmedi vefat etti Kadri Cenani Bey.

Yangından sonra yalı uzun süre arsa olarak boş kaldı. Sonra Ahmet Sapmaz Bey satın aldı. Ancak yalının onlara da mutluluk getirdiği söylenemez. Ahmet Bey tam inşaatla başlayacağı sırada iflas etti. Yalı tekrar enkaz halinde kaldı. Bir süre sonra Sabah Gazetesi'nin ve Atv'nin kurucusu Dinç Bilgin arsayı satın aldı ve yanan yalının yerine aslına uygun yeni bir yalı yapmak için inşaatla başladı. Ancak tam kaba inşaatı bitmiş, ince inşaatla geçilecekken 2000'de ekonomik kriz patlak verdi.

Yola toplanan, yalının bahçesine doluşan, hatta denizden sandallarla gelen Kanlıcalılar tam bir keşmekeşin içinde kalmışlardı.

Saffet Paşa Yalısı, bugün...

Dinç Bey'in bütün mal varlığına TMSF el koydu. Yalı da elinden çıktı.

Bu kez de yalıyı TMSF'den Sanovel İlaç Şirketi'nin kurucusu, büyük bir ecza deposu olan ve yüzlerce ünlü ilacın lisans anlaşmasına sahip Eczacı Erol Toksöz aldı. Yalıyı aslına uygun şekilde yaptırdı. İtalya'dan tavanlara, duvarlara harika resimler, motifler çizen kalemkârlar getirtti. Orta bölümü kendisine; onun bir yanını bir oğluna, diğer yanını öteki oğluna olmak üzere dizayn ettirdi. Gelinler, torunlar ailece birlikte oturacaklardı. Ama olmadı; aynı çatı altında anlaşılamadılar. Çocukları yalıdan ayrıldılar. Bu ayrılığa hem Erol Bey hem de eşi Sabahat Hanım çok üzüldü. Çünkü yalıda torunlarla bir arada olmak onların en büyük arzusuymdu. Torunlarını çok seviyorlardı. Ama şimdi hiçbiri yoktu. Son olarak Erol Bey de o yalıda geçirdiği kalp krizi sonucu hayatını kaybetti.

Şimdi o koskoca yalıda Sabahat Hanım'ın çevresinde çalışanları var ama aslında o tek başına yaşıyor. Yapayalnız.

Yalı bugüne kadar hiçbir sahibine mutluluk getirmedi.

Dr. Hakkı Nevin / Türker İnanoğlu Yalısı

DR. HAKKI NEVİN YALISI / TÜRKER İNANOĞLU YALISI

Yukarıda fotoğrafını gördüğünüz Dr. Hakkı Nevin Yalısı binanın son hali. Oysa bunun çok öncesi var.

İlk inşası 1800'lü yıllara uzanıyor. Birinci Cihan Harbi başlarına kadar da ayakta kalıyor o ilk yalı. İstanbul'da geçmişte çok yangın olurdu. Çünkü evlerin, yalıların, binaların çoğu ahşaptı. Bizim yalı da bu yangınlardan nasibini alıyor ve 1915 yılında oturulmaz hale geliyor.

Babam bu harabenin arsasını 1920'de satın almış. Yanan yalının yerine yenisini yapmak istiyor. Ama işi yoğun. Bir türlü inşaatı başlatamıyor. Ama annem bana hamile kalınca akrabamız Cemal Amca'dan yardım istiyor ve inşaatı başlatıyor. Babamın tek şartı var; yalı ahşap olmayacak.

Bina 2 kat, 5 oda, 1 salon, mutfak, 2 banyodan ibaret olarak tamamlanıyor. Bir de evin dışında sokağa bakan hizmetliler için müştemilat ilave ediliyor.

Gerçekten de ev benim doğumuma yetişmiş. Ev 1935'te bitiyor; 1936'da da ben doğuyorum. İşte o tarihten sonra benim çocukluğum ve gençliğimin geçtiği o yalı

Türker İnanoğlu Yalısı'nın eski hali...

Türker İnanoğlu, eşi Gülşen Bubikoğlu ve çocukları İlker - Zeynep İnanoğlu

İlker - Zeynep İnanoğlu

Türker - Zeynep İnanoğlu

birçok yaşanmışlığa da mekân oldu tabiatıyla. Hele içlerinde biri vardır ki, sıradan bir olaymış gibi başlamış olsa da hayatımın tüm akışını değiştirecek bir gelişim izledi.

Bir gün Cenani Bey'den bir telefon geldi. Telefon dediysem aklınıza bu günün telefonları gelmesin. Telsiz telefonlar, cep telefonları, otomatik telefonlar o günler için hayal bile değil. Telefonu açıyorsunuz, iki santralden birinden cevap alıyorsunuz. Bu ya "Alo Paşabahçe" diyen biri oluyor, ya da "Alo Kandilli" diyen biri. Santraller bunlar. Ona numaranızı söylüyorsunuz; sizi, verdiğiniz numaraya o bağlıyor. Neyse telefonda bana "Senden bir ricam olacak... Filmcilere randevu verdim ancak toplantım uzadı. O saate yetişemeyeceğim. Benim uşağım Marsel'in hizmetlim Maria'nın Türkçesi kıttır, onlar beceremezler, sen bu beylere durumu izah edersen çok memnum olurum. İsterlerse başka zaman gelsinler; isterlerse beklesinler; Kanlıca'da benim adıma yoğurt yiyip kahve içsinler İsmail Ağa'nın kahvesinde" dedi...

“Merak etmeyin; Marsel misafirler geldiğinde bana haber versin. Ben gider durumu anlatırım kendilerine” dedim. Teşekkür etti, kapattı. .

Beklenen kişiler dörde doğru gelmişler. Marsel de haber vermek yerine onları almış bana getirmiş. Ben o sıra bahçede deniz kenarındayım. Gelenler üç kişi. Durumu kendilerine izah ettim. Anlayışla karşıladılar. Ben de “İsterseniz buyrun burda bekleyin. Size çay kahve de ikram edebilirim” dedim.

Necil Ozon

Nişan Hançer

O dönemde Avrupa yakasından Kanlıca’ya gelmek bayağı zaman alırdı. Yalnız vapur çalışıyordu çünkü. Bir de Üsküdar’dan halk otobüsü vardı. O da, saatte bir ... Ayrıca tıngır mıngır giden bir otobüstü. En az elli durağa uğruyordu. Bunu hesap etmiş olacaklar ki “Gidip gelmek zor olur, bekleyelim” dediler. İçeri girdiler, bizim bahçede deniz kenarında oturdular.

Gelenler, Ozon Film’in sahibi ve direktörü Necil Ozon, yönetmen Nişan Hançer ve sanat yönetmeni Zaven adında bir beyefendi.

Birkaç hoş beşten sonra mekân için bir köşk aradıklarını söylediler. Kerime Nadir’in Funda romanını çekeceklermiş. Kadri Cenani Bey’in mekânını o niyetle görmek istemişler.

Bir ara bana ne iş yaptığımı sordular. Ben Tatbiki Güzel Sanatlar Akademisi’nde okuduğumu, eğitimime devam ettiğimi söyledim. Bu arada gelenler gidenler oluyor arkadaşlardan. Denizden motorla geçenler de var. Kızlar el sallıyorlar “Gelsene” diye. Onlar da canları sıkılmadan izliyorlar bu hareketli ortamı.

Ben bir ara “Kanlıca’yı denizden görmek ister misiniz?” diye sordum. Memnun oldular. Arkadaşlardan rica ettim, onları bir süre tekneyle dolaştırdılar. Teknede bizim çocuklara beni sormuşlar. Hakkımda bilgi almışlar. Aralarında da konuşmuş olmalılar ki, döndüklerinde bana şaşırtıcı bir teklifte bulundular. Nişan Hançer Halk Film’in sahibi Fuat Rutkay’a Yosmanın Kızı adıyla bir film çekiyormuş. Ancak asistanı bu hafta askere gidecekmiş. Onun yerine birisini arıyorlarmış ... Çaylarımızı içerken Zaven, Nişan Hançer’e “Bu genci asistan alsana.” dedi ... Bana döndü. “Tabii o da isterse.” diye cevabımı bekledi. Nişan Hançer de, “O bu hareketli ortamı bırakıp da çalışmaya gelir mi hiç?” dedi. Böyle bir teklif beklemediğimden şaşırdım tabii. O şaşkınlıkla da “Asistan ne iş yapar?” diye sordum. “Yönetmene yardımcı olur. Ama başarılı olursa, yönetmenlik yolu da açılır.” dediler.

Ben o zamana kadar Türk filmlerini fazla izlememişim. Billhassa Amerikan filmlerine hayrandım. Öyle ki, sonraki yıllarda yapımcılık, yönetmenlik yaptığım süre içinde Amerikan Sineması’nın etkisinde kalarak yaptığım birçok film oldu.

Türk filmlerinde ise o zamana kadar beni etkileyen iki film olmuştu. Biri Gülistan Güzey’in oynadığı Allahaismarladık. Esat Mahmut Karakurt’undu eser. Bu filmde “Miss Betty” rolünde Gülistan

Güzey oynuyordu. Filmdeki adını hâlâ hatırladığıma göre ne kadar etkilendiğim belli! Bir de Ayhan Işık'ın oynadığı Kemal Film için çekilen Kanun Namına filmi. Bu filmde Ayhan Işık da Nazım Usta adıyla canlandırıyor o karakteri. Bana bu teklifi yaptıklarında aklıma ilk gelenler bunlar oldu.

Benim kayıtsız kaldığımı görünce ikna etmek için örnekler verdiler. “Hem sizin okuldan birçok kişi var Yeşilçam'da. Sohban Koloğlu var, Atıf Yılmaz var, Çolpan İlhan, Lütfi Akad var. “Hepsi Güzel Sanatlar'dan mezunlar bunlar” dediler. Sinema dünyasından renkli olaylar anlattılar. Aklıma yatar gibi oldu. “Bir deneeyim.” dedim. Pazartesi günü, sabah yedi buçukta Yeşilçam Sokak'ta, Halk Film'in bürosunda buluşmak üzere sözleştik.

Biraz sonra da Kadri Cenani Bey geldi. Bana teşekkür etti. Hep birlikte yalıyı görmeye gittiler.

Yalıyı çok beğenmelerine rağmen Funda filmi bu yalıda çekilmedi. Nedeni; Funda'nın yazarı Kerime Nadir Hanımefendi hikâyesinin Boğaz'da bir yalıda değil de, romandaki gibi Erenköy-Göztepe-Şaşkınbakkal'ın bulunduğu muhitteki bir köşkte geçmesini istemiş.

İşte benim tüm ömrümü adadığım sinema serüvenim bundan sonra başladı. Kadri Cenani Bey, hiç farkında olmadan hayatımın seyrini değiştirmişti.

70'li yılların başıydı. Bir gün o eski yalıda Yılmaz Sanlı ile sohbet ediyorduk. Yılmaz Abi yakın arkadaşım. Birçok mimari ödülü vardı. Benim İstanbul'da, Sapanca'da ve Bodrum'daki binalarımın mimarıydı. Tim Maslak Show Center da onun eseridir. Büyük ve küçük salonlarıyla, toplantı ve sanatçı odalarıyla, kafeteryaları barları ve beş sinema salonuyla muhteşem bir sanat merkezi oluşturmuştur. Kavacık'taki iş merkezlerimin tamamı onun eseridir. Beyoğlu'ndaki müzem de onun tadilatıyla son şeklini aldı. Geçmişte Nişantaşı'ndaki binama ilk televizyon stüdyolarını inşa eden, Beşiktaş'taki Yumurcak Sineması'nın 7.000 kişilik yazlık bahçesinin ayrıca salonunun düzenlemesini yaparak modernleştirilmesi, Fatih'teki Hakan Sineması, ve Beyoğlu'ndaki Atlas Sineması'nın tadilatını gerçekleştiren hep Yılmaz Abi'dir. Londra'daki evimin tadilatı bile onun imzasını taşır.

Yılmaz Abi, sohbet sırasında önündeki kağıda karakalem bir şeyler çiziyordu. Az sonra çizdiğini bana gösterdi. Bu bir yalı eskiziydi. “Bunu beğenirsen burayı yıkalım, bunu yapalım” dedi. Çizdiğini çok beğenmiştim. “Tamam yapalım” dedim. Benim gençlik yıllarımda yalısını yıktık, yenisini yaptık. İşte o çizdiği yalı şimdiki bu yalıdır.

Babam yalının ilk halini benim doğumuma yetiştirmişti. Ben de bu yalıyı Zeynep'in doğumuna yetiştirmiş oldum. Yalı 1977'de bitti. Zeynep de o yılın Aralık sonunda doğdu.

Benim mesleki kaderimi çizen, öncesiyle sonrasıyla bu yalılarıdır. Çünkü sinemayı seçişim ve o dalda başarılı işler yapışım babamın inşa ettiği yalı dönemine rastlar. Zeynep'in doğumuyla yaşamaya başladığımız ve bugüne kadar birçok başarıya imza attığım yalı ise halen oturduğumuz bu yalıda geçen yıllarımdır. Aslında her ikisi de bana her yönüyle uğur, keramet getirmiş yalılarıdır.

Şimdi bizim yalıdan devamla Anadoluhisarı'na doğru giderek bir sıra izleyelim ...

Sami Temizer Yalısı

SAMİ TEMİZER YALISI

Saffet Paşa Yalısı, Kanlıca İskelesi tarafındaki komşumdur. Diğer yanımızdaki komşuysa Yargıtay Hakimi Sami Temizer ve kendi adını taşıyan yalıydı.

Sami Temizer Yalısı büyük değildir ama çok güzel bir yalıdır. Yalının altında kayıkhanesi vardır. Bu kayıkhanesi Sami Bey'in maundan yapılmış harika Osmanlı sandalı içindi. Sami Bey bazen dolaşmak için bazen de balık yakalamak için onunla Boğaz'a açılırdı. Herkesin gözü kalırdı onun sandalında ...

Sami Bey, Türkiye'nin en iyi hukukçularındandı. Bu yalıda eşi Güzide Hanım'la birlikte oturuyorlardı. Çok görgülü, saygılı bir aileydi. Güzide Hanım ud çalardı. Çocukları olmadığı için beni çok severlerdi.

Güzide Hanım'ın biri erkek ikisi kız üç kardeşi vardı. Erkek kardeşi Bedri Gürsoy ilk Türk Milli futbolcularımızdan meşhur Fenerbahçeli Bedri'ydı. Kızlar Sacide Hanım'la Macide Hanım'dı. Sacide Hanım'ın Kızı Nur, (Nur Evliyagil) benim çocukluk arkadaşım. Ara sıra Kanlıca'ya teyzelerini ziyarete gelirlerdi. O zaman beraber oynar, denize girerdik.

Sami Bey bir hastalık geçirdi. İki gözünü birden kaybetti. Ne gariptir ki kısa bir süre sonra şekerden karısı Güzide Hanım da gözlerini kaybetti. Büyük bir dramdı onlarınki. Karı koca ikisi de görmüyordu. Onlara çocukluktan beri yanlarında büyümüş Gülşen diye bir hizmetkarları bakıyordu.

O zaman bizimle onlar arasında duvar yoktu. Bizden onların tarafına kolayca geçilen bir yol vardı. Ancak aramızda bir arsa vardı. Onların bahçesine bu arsadan sonra geçilirdi. Ben zaman zaman o tarafa geçer, kollarına girer, evlerinin önündeki arsalarında dolaşmalarına yardımcı olurum.

Yıllar sonra Sami Bey vefat etti. Güzide Hanım yalının önündeki o arsaya ablası Sacide Hanım'a, yani Nur'un annesine sattı. Bir süre sonra Güzide Hanım da vefat etti. Çocukları olmadığı için Sami Bey ve Güzide Hanım'ın oturduğu Sami Temizer Yalısı bu üç kardeşe; Sacide, Macide ve Bedri'ye kaldı.

Yalıyı daha sonra MİT satın aldı. Hem de çok ucuz bir fiyata. Yalıya cihazlar konuldu, personel geldi. Gelen geçen gemiler buradan kontrol ediliyordu. Ama zamanla teknoloji öyle gelişti ki bu kontrolün bir anlamı kalmadı. Uydudan her ayrıntı görülebiliyordu çünkü ...

Bu arada Nur Hanım Fikret Evliyagil'le evlendi. Macide ve Bedri'nin kardeşi Sacide Hanım'ın eşi; yani Nur'un babası İstanbul Teknik Üniversitesi'nin Rektörü, İnşaat Mühendisi, Ordinaryüs Profesör Feridun Ahıska'ydı. Feridun Bey'in kendi çizdiği çok hoş, modern bir yalı yapıldı o arsaya. Yan komşumuz artık bu yalının sahipleri. Çünkü bina bizimle Temizerler arasındaki, daha önce bahsettiğim o arsaya yapılmıştı.

Feridun Ahıska Yalısı

Fikret Evliyagil

FERİDUN AHISKA YALISI

Nur ile Fikret Evliyagil çifti de bu yalıya taşındılar.

Fikret Bey Vagon Lee'nin (Yataklı Tren) Türkiye, Balkanlar ve Ortadoğu işletmelerinin Genel Müdürü'ydü. Ayrıca Türkiye'ye modern otelciliği getirerek Etap Otelleri zincirini ülkemizde ilk uygulayan kişiydi. O tarihte yedi Etap Oteli vardı Türkiye'de. Üçü İstanbul'da, ikisi Ankara'da, biri İzmir'de, biri de Antalya'da.

Fikret Evliyagil büyük bir turizmciydi. Türk turizmine büyük katkıları olmuş bir kişidir. Ayrıca o da Kadri Cenani Bey gibi Shell'in yönetim kurulundaydı.

Fikret Bey saygı ve sevgi dolu bir insandı. Entelektüel, esprili, şaka seven ve şaka kaldıran biriydi. Zaman zaman birbirimize yaptığımız şakalarla keyiflenir eğlenirdik. Sadece biz değil yakın çevremize de eğlence çıkardı. Bu şakalarımızda komşuluktan kaynaklanan samimiyete sığınır, sınırları zorladığımız da olurdu. İşte onlardan unutamadığım biri:

Kadri Cenani Bey'den daha önce bahsetmiştim. Fransız ekolünde yetişmiş nezaket sembolü yan komşumdu. Diğer yan komşum ise Fikret Evliyagil olmuştu. O da bir başka kalite, bir başka beyefendiydi. Her iki komşum aslında birbirlerini komşu olmadan önceden tanıyordu. Çünkü her ikisi de dediğim gibi Shell'in yönetim kurulundaydı.

Fikret Evliyagil bana Kadri Cenani Bey'in bir hususiyetini anlatmıştı. Telefon ettiğiniz zaman o "Ben Kadri" ya da "Alo, buyurun" falan demez, sadece kendine özgü bir nameyle "Cenaniiii!" dermiş.

İlker küçük o zaman. Kardeşimin kızı Arzum ve oğlu Sezer de.

Fikret Bey anlatırken bizim küçük canavarlar duyuyor bunları ve hemen harekete geçiyorlar. Kadri Bey'in telefon numarasını benim defterden alıyorlar; adamcağıza ikide bir telefon açıyorlar.

Evde eldivenli, smokinli bir uşak var. Kadri Bey her zamanki gibi bahçede serada çiçek buduyor. Uşak da peşinde dolaşiyor. O sırada telefon çalıyor. Uşak telefonu açıyor. Cenani Bey'e gelip "Efendim Telefon" diyor. Kadri Cenani Bey işi gücü bırakıp telefona gidiyor. Her zamanki gibi "Cenaniiii" diye cevaplıyor. Bizimkiler de "Hi hi hi hii" deyip kapatıyorlar. Bir, iki, üç, beş... İş öyle bir azıtıyorlar ki bir süre sonra, telefonu bırakıp yalıdan bağırmağa başladılar "Cenaniiii" diye. Daha da abarttılar Kadri Cenani teknesiyle balık tutarken, bizimkiler sahilden bağırmağa başladılar "Cenaniiii Cenaniiii"... Adam delirecek! Fikret Abi de tabii. "Çocuklar yapmayın; onun bu hususiyetini bilen sadece benim. Adamcağız benden bilecek. Kesin şunu" diyor; dinletemiyor.

Yazihanem Beyoğlu'ndaydı. Erler Film'de ofisboy olarak Kadir adında bir çalışanım vardı. Daha önce yalının bahçesinde de çalışmış itimat ettiğimiz biriydi.

Ofise bazı akşamlar sinema hasılatları gelirdi. Ben alır kasaya koyardım. O akşam da geldi. Kasaya koydum. Kilitledim. Ama anahtarı almayı unutmuşum. Anahtar üstünde kalmış. Sabah geldiğimde kasa açıktı. Paralar da yoktu. Kasada hasılattan başka döviz de vardı. Baktım, döviz de yok. Ayrıca Kadir de yok. Tam bir şok! O yıllarda döviz bulundurmak yasak. O yüzden emniyete de gidemiyorum. İş başa düşüyor ama bir türlü haber alamıyoruz Kadir'den. Sonra bir gün Ankaradan benim bir çalışanımı aramış Kadir. "Abimi vurmuşlar. Ben buraya geldim, kusura bakmayın. İki gündür onun başında bekliyoruz" demiş...

Ben bu olayı Fikret Abiye anlattım. "Evde bile çalıştı bu adam. Güvenmiştik. Bak yaptığımıza!" gibilerden dert yandım.

Bir gün bir telefon geldi; açtım. "Ben Kadir abi!" dedi Anadolu şivesiyle. "Nerdesin oğlum?" dedim. "Geldim abi, İstanbul'dayım. Geleceğim de şimdi mi geleyim yarın mı diye sorayım dedim?" diye bir şeyler geveliyor. Hah, tam zamanı deyip "Gel oğlum gel... Hemen gel" dedim. Yumuşak, telaşsız konuşuyorum ürkütmemek için. Ben cevap beklerken, ondan bir ses: "Cenaniiii!" İkinci şok! Ne olduğumu şaşırdım tabii. Kalakaldım. Meğer arayan Fikret Abinin odacısı. Onu aratan da Fikret Abi. Olayı biliyor ya, Kadir'in sesini taklit ettirip bana şaka yapmış. Ben de uyanmamışım.

Karısı Nur bu şakayı duyunca "Hiç iyi yapmadın Fikret! O, benim bildiğim Türker'se bunun intikamını kötü alır senden" diyor ama Fikret Abi oralı olmuyor.

Neyse... Ben bunu sineye çekmiş gibi yaptım. Zamanını bekledim. Bu arada çocuklar da azıttılar. Bizim bahçeyi bıraktılar, Fikret Abi'nin bahçesinden bağırıyorlar "Cenaniiii Cenaniiii" diye. Fikret Abi de "Yapmayın, etmeyin" diye bizimkileri uyarıp duruyor. Ama bir susuyorlar iki susuyorlar, üçüncüde Fikret Abi'nin bahçesine geçip "Cenaniiii" deyip kaçıyorlar.

Nur - Fikret Evliyagil ve kızları Meltem, Ferudun Ahıskalı ve eşi Sacide Hanım

Erol Ağakay benim tüm afişlerimi basan matbaa. Ona bir kartvizit ismarladım. Tarif ettim. Eski samanlı kağıda benzer bir kartona basmasını istedim. Kadri Cenani, Kanlıca adresi, telefon numarası falan... Sonra da bir kağıda bir not yazdırdım. “Sayın Fikret Beyefendi” diye başlıyor not. “Son zamanlarda isminin alaycı bazı ifadelerle konu teşkil ettiğini üzülerek müşahade etmiş bulunmaktayım...” filan diye devam ettim. Osmanlı Türkçesiyle teessürlerini bildiren bir iki ağdalı kelime de sıkıştırdım araya. Setten bir figürana smokin giydirdim. Çünkü Cenani Bey’in hizmetkârı Marsel de öyle giyinirdi. . Beyaz eldivenle elinde bir gümüş tepsi ... Tepsinin içinde kartvizit ve bu konudaki üzüntüleri ifade eden notun olduğu zarf; içeri yolladım figüranı.

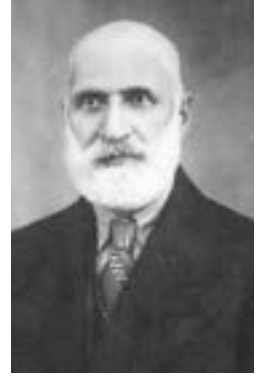
Ben bizim bahçeden izliyorum gelişmeleri.

Benim figüran gitti verdi notu. “Beyefendi” dedi. “Kadri Cenani Bey zata mahsus olarak size gönderdi.” Fikret Abi şaşırdı, aldı ve okudu. Okumasıyla da “Eyvah!” dedi. Koca adam bir anda ter içinde kaldı. “İlker, Arzum, Sezer... Gelin bakayım buraya... Gördünüz mü başımıza gelenleri? Gördünüz mü ne işler açtınız başıma?” diye söylenmeye başladı. Sonra da “Ben gidiyorum. Gidip Cenani Bey’den özür dileyeceğim.” dedi, kalktı. Karısı Nur da “Vah vah vah! Fikret git, hemen özür dile...” diyerek Fikret Abi’ye destek oluyor.

Fikret Abi, yukarı çıktı, giyindi. Kravat taktı. Takım elbise falan; Cenani Bey’e gidiyor. E, Cenani Bey Fransız ekolünden. Fikret Abi Vagon Lee kültüründen. Ben bu giyim kuşamı, bu telaşı bekliyordum zaten. Maksat eziyet olsun diye son ana kadar bekletmişim. Tam kapıdan çıkacak, yanına gittim: “Fikret Abi” dedim. Baktı bana. “Cenani!” dedim. O an kalakaldı. “Ne demek?” dedi. “Hiiiç!” dedim. “Senin bana yaptığına küçük bir cevap işte” deyince bir an durdu. Anlamadı. Hâlâ gitmek istiyor. Daha açık anlattım. “Bak kartvizitlerin geri kalanı burda. İnanmazsan bunlara bak” dedim. O sırada karısı Nur Hanım geldi yanımıza. “Fikret, ben sana dememiş miydin Türker bunu yanına bırakmaz senin; mutlaka burnundan getirir! dememiş miydin” deyince kendi yaptığı şakayla

bağlantıyı o zaman kurdu ve önce ilk bulduğu sandalyeye çöktü, sonra kravatını gevşetti, bir süre oturduğu yerden kalkamadı. Çöktü, kaldı ...

İşte bizim köyden, Kanlıca'dan bir zamanların dostluk, arkadaşlık, hoşgörü, anlayış gibi değerlerin varlığına ve yaşandığına örnek teşkil edecek bir komşuluk ilişkisi. Kanlıca'da bu değerler bugün de yaşıyor ama geçmişe oranla azalarak ...

Dr. Halim Dinç ve Babası Raif Dinç

Bir başka örnek: Benim yalının önü deniz, arkası Beykoz-Üsküdar ana yoludur. Evimin tam karşısında Doktor Halim Dinç Bey'in evi vardı. Aile olarak Kanlıcalıdır Halim Beyler.

Halim Bey Tıbbiyeden mezun olduktan sonra Anadolu'nun muhtelif hastanelerinde cerrah olarak çalışıyor. Sivas'ta doktorluk yaptığı dönemde, aynı hastanede hemşire olarak çalışan Ayşe Hanım'la tanışıp evleniyorlar. İki de çocukları oluyor. Erkek olan doğa fotoğrafçısı Bünyat. Atlas Dergisi'ne fotoğraf çekiyor. Kızı da Tıp doktoru Aslı. Her ikisi de pırıl pırıl evlatlardı. İksisi de evlendi, çoluk çocuğa karıştılar ...

Halim Bey Beykoz Sosyal Sigortalar Hastanesi'nde cerrahti. Ve diyebilirim ki Türkiye'nin en çok ameliyat yapan doktorlarından biriydi. Çünkü Beykoz o dönemde tam bir sanayi bölgesiydi. Kundura fabrikası, şişe cam fabrikası, ispirto fabrikası gibi büyük fabrikalar vardı ve burda çalışan işçiler ve aileleri Beykoz'u kalabalık bir ilçe yapmıştı. Dolayısıyla burada yaşayanların ameliyatlarını da Halim Bey yapardı.

Halim Bey'in babası Raif Bey'in ona bir vasiyeti varmış. Kanlıcalılardan hiç muayene parası almayacağını demiş vefatından önce. Halim Bey de gerçekten bu vasiyeti yerine getirdi ve hiç para almadı Kanlıcalı hastalardan. O yüzden Halim Bey'i Kanlıcalılar insan olarak da doktor olarak da çok severdi.

Halim Bey'in bir müdahalesi kardeşim Berker'in oğlu Sezer'i hayata kavuşturmuştu.

O zaman Sezer çok küçük. Ancak yürüteçle gidiyor oraya buraya. Annesiyle yalının bahçesindeyken kapı çalıyor. Aysel açmaya gidiyor. Sezer yalnız kalıyor. Bahçenin önü Boğaz. Sezer yürüteçle denize doğru gidiyor. Tabii ki düşüyor. Allahtan bakıcı kız görüyor ve hemen suya atlıyor. Bu arada Sezer dibe batmış vaziyette. Kız dalıyor, çıkarıyor. Ama biraz geç kalınmış. Sezer nefes almıyor. Annesi çığlık çığlığa tabii. Evdekilerin, komşuların feryatları her yerden duyuluyor. Bu sesleri Halim Bey de duyuyor. Evden çıkıp fırlayıp geliyor. Ben de ordaydım. İlk müdahaleyi orda yaptı. Sezer'in sırtına vurdu ve yuttuğu suları çıkarttı önce. Nefes almasını sağladı. Sonra da kucakladığı gibi doğru hastaneye götürdü.. Ama acil işlemleri yapacağı cihazların bulunduğu odanın kapısı kilitli. Bir tekme; açıyor ve giriyor içeri. Sonrası mucize. Yaşatıyor Sezer'i ... Bu olay nedeniyle de hiç unutulmaz bir kişidir bizim için Halim Bey ...

SÜREYYA ÇELİKÖRS / CERRAH REMZİ BEY YALISI

Temizer Yalısı'ndan sonra benim arkadaşım Süreyya Çelikörs'ün oturduğu Cerrah Remzi Bey Yalısı vardı. Süreyya Abi büyüğümüzdü. Süreyya Abi'nin lâkabı Maymun Süreyya'ydı. Abisi vardı Ayı Nejat lakaplı, Anadoluhisarı futbol takımında oynardı.

Bu yalığı daha sonra Esin ve Feyyaz Maraşlı çifti aldı, onlar oturdular.

ŞÜKRAN HANIM'IN YALISI

Süreyya Çelikörs yalısının yanındaki arsa boştu. Arsanın sahibi Şükran Hanım'dı. Şükran Hanım sosyal bir kadındı. Bu arsada çadırlarla kamp kurdururdu. Kampa sanatçılar gelir, hep birlikte eğlenilirdi.

Daha sonra o arsaya Ahmet Kozanoğlu, Ömer Çavuşoğlu aralarına mimar Ahmet Mavitan'ı da aldılar ve birlikte üç katlı bir apartman yaptılar. Ahmet Kozanoğlu ile Ömer Çavuşoğlu Hisarbank'ın sahipleriydi. Yurtiçi ve yurtdışı inşaatları olan büyük müteahhitlerdi. Güneş Gazetesi'ni kurmuşlardı. Uzun süre de sahipleri olarak yayımladılar.

Süreyya Çelikörs / Cerrah Remzi Bey Yalısı

Vecdi Seyhun Yalısı

VECDİ SEYHUN YALISI

Bu yalının yapıldığı tarih 1895. Yalı, Sultan 2. Abdülhamit'in subaylarından Nuri Paşa'nın. Yalı, Vecdi Seyhun'un yalısı olarak da bilinir. Çünkü yalıya sonradan sahip olan Avukat Mazhar Bey'in kimsesi yokmuş. O da baldızının oğlu Vecdi Bey'i evlat edinmiş. Mazhar Bey ölünce yalı da Vecdi Seyhun'a kalıyor. Vecdi Seyhun o yalıda çok uzun yıllar yaşadı. Yalının adı da Vecdi Seyhun Yalısı olarak kaldı.

Vecdi Bey Kanlıca doğumluydu. Türk Musikisi üstatlarındandı. Bir Viyolonsel ustasıydı. Ayrıca santur ve kemana da viyolonsel kadar hakimdir. Uzun yıllar İstanbul Radyosu'nun Türk Sanat Musikisi programlarında yer alan sanatçılarındandı.

Ben kendisini yalı komşumuz Sami Bey ve Güzide Hanım'a yaptığı ziyaretlerinden tanırım. Çünkü her gelişinde Güzide Hanım uduyla, Vecdi Bey kemanyıyla öyle bir müzik ziyafeti çekerlerdi ki, denizden sandalla, motorla geçenler zaman zaman durur hayranlıkla dinlerlerdi. Vecdi Bey tipik bir İstanbul Beyefendisiydi. Hiç evlenmemişti. Yalıda yalnız yaşıyordu. Yanına sadece hizmetine bakan bir Arap Bacı ile oğlunu almıştı.

Bir gün yalıdan dumanlar yükseldi. Yangın çıkmıştı. Allah'tan büyük zarara yol açmadı. Gene de ev halkı, yalı tekrar yapılana kadar komşu yalıya kiracı oldular. O komşu yalı kendisinden sık sık söz ettiğim Saha Ramazanoğulların yalısıydı. Yanan yalı onarıldı. Vecdi Bey ve çalışanları kendi yalılarına ancak o zaman dönebildi.

Vecdi Bey'in Kanuni Vecihe Daryal'la birlikte icra ettikleri şarkılar olağanüstüdür.

Vecdi Seyhun Yalısı'nın hemen yanındaki yalıda Vecdi Bey'le çalışanlarının bir süre kiracı olarak kaldıklarını söylemiştim. Ama söylemediğim, bu yalıda gerçekleşen çok önemli ve anlamlı tarihi bir olayın yaşanmış olmasıydı. Şimdi de hem o yalının tarihi özelliğinden hem o yalıda doğup büyüyen gerçek bir Kanlıcalı olan ağabeyimizden söz edeyim sizlere. Fuat Ramazanoğlu Yalısı'ndan ve Saha Ramazanoğlu'ndan ...

Hacı Ahmet Bey / Fuat Ramazanoğlu Yalısı

Saha Bey'in büyük dedesi Mahmut Aziz ve kendisine Osmanlı Devleti tarafından verilen nişan

HACI AHMET BEY YALISI / FUAT RAMAZANOĞLU YALISI

Kanlıca'da bilinen, saygıdeğer ve sevilen bir ailedir Ramazanoğulları.

Saha Ramazanoğlu'nun büyük dedesi Mahmud Aziz, Osmanlı zamanında, devlet tarafından da birçok nişana sahip Mısır Kapı Kethudası (Günümüzün valisi). Hacı Ahmet Bey (Fuat Ramazanoğlu) Yalısı da Mahmud Aziz tarafından yaptırılmış ve yalıya Mahmud Aziz'in oğlu Hacı Ahmet Bey'in adı verilmiştir.

Bu yalıyı diğer yalılardan farklı kılan şeyin hikâyesine gelince ...

Fuat Ramazanoğlu Yalısı'nın sahibi Saha Bey'in babası Fuat Bey İmar Bankası muhasebe memurlarından. Saha Bey'in kendinden 4-5 yaş büyük bir abisi var; Ahmet Atuf. Her ikisi de bu yalıda doğmuş ve büyümüş. Bu aile öz be öz Kanlıcalı.

İşte bu iki kardeşin sünnet düğünü bu yalıda yapılmış. Hem de ne düğün! Bütün Kanlıca halkı davet edilmiş. Yalının bahçesi süslenmiş, ampullerle donatılmış. Koca bahçe ıslı ıslı. Her yerden görülüyor bu ışıklar. Fuat Bey'in bankadan arkadaşları aileleriyle birlikte gelmiş. Davete katılanlar neşe içinde çalıp söylüyorlar.

O tarihte Mustafa Kemal Atatürk İstanbul'da. O da Acar Motoru ile o gece Boğaz'da yol alıyor. Yanında Sabiha Gökçen'le birlikte çalışma arkadaşları da var. Motor Kanlıca'ya yaklaşırken bu bol ışıklı yalı Gazi'nin ilgisini çekiyor. Çünkü o tarihte "Men'i İshrafat Kanunu" var. Yani gereksiz harcama yapmak yasak. Memleketin çok yönlü tasarrufa ihtiyacı var çünkü. Bu kadar ışık niye yanıyor diye merak etmesinin sebebi bu. Yanındakilerden biri durumu açıklayınca yaliya yanaşılmasını istiyor.

Tabii düğünün sahipleri, davetliler Acar Motoru'nun yaklaştığını görünce anlıyorlar içinde kimin olduğunu. Önce yalıdan sonra Kanlıca sahilinden "Yaşa! Varol, çok yaşa Paşam! Nur ol Paşam!" sesleriyle inliyor Boğaziçi. Motor yaliya yanaşıyor. Atatürk yaliya çıkıyor. Fuat Bey'i tebrik ediyor. Çocukların yanağını okşuyor. Özel kaleminden motordaki daktiloyu getirmesini istiyor. Daktilo gelince İş Bankası Umum Müdürlüğü'ne fotoğrafını gördüğünüz o yazıyı yazdırıyor. Tarih 23 Eylül 1937. Yazı aynen şöyle:

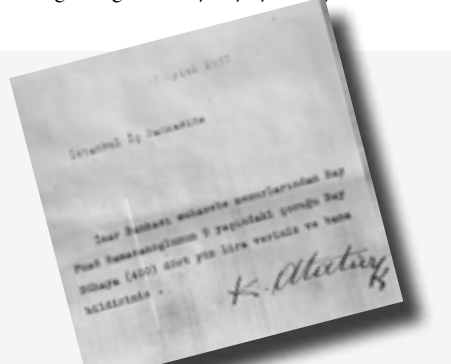

23 Eylül 1937

İstanbul İş Bankası'na

**İmar Bankası muhasebe memurlarından
Bay Fuat Ramazanoğlu'nun 9 yaşındaki
çocuğu Bay Sühaya (400) dört yüz lira
veriniz ve bana bildiriniz.**

K. Atatürk.

Saha Ramazanoğlu

Atatürk, Saha'nın abisi için de benzer bir yazı yazdırıp, imzalıyor. Bu yazıda meblağ 400'den 600'e çıkıyor.

Bu olay ertesi gün tüm basında yer alıyor. Ramazanoğlu ailesi birden tanınan, gıpta edilen bir aile oluyor. Hiç hesapta olmayan bu ziyaret aileye büyük prestij kazandırıyor.

"K. Atatürk" imzalı bu tek sayfalık yazıyı, o müstesna anı yaşamış olmanın gururuyla bugüne kadar koruyup saklamış Saha Ramazanoğlu. Bundan sonra da "Bu kutsal emaneti yeni kuşak Ramazanoğullar koruyacak" diyor Saha Abim.

Dr. Şükrü Emin Camgör Yalısı

Dr. Şükrü Bey

DR. ŞÜKRÜ EMİN CAMGÖR YALISI

Yalının sahibi Şükrü Emin Camgör'dü. Şükrü Emin Bey Türkiye'nin ilk röntgen mütehassıslarından. Kanlıca'da özel muayenahanesi vardı. O muayyenehanesinde, hastanelerde bile az bulunan röntgen cihazına da sahipti. O yüzden röntgen çekirtmek isteyen birçok hastası olurdu. Emin Bey'in bu sebeple çok para kazandığı, hatta bu yalıyı da o paralarla satın aldığı rivayet edilirdi.

İki çocuğu vardı Şükrü Emin Bey'in. Oğlunun adı da Emin'di, kızınıninki de Emel. Benim 20'li yaşlarda olduğum dönemde yalıyı satıp ayrıldılar Kanlıca'dan. Alanlar (Ya da kiralayanlar) Bursalı bir aileydi. Sanırım tekstilciydiler. Oğulları Erol 'la aynı yaşlardaydık. Erol çok yakın arkadaşım olmuştü.

ECZACI ETHEM PERTEV YALISI

Ethem Pertev Bey

Bu yalıyı Saraylı Hanım Yalısı da denirmiş. Sebebi yalının Sultan Abdülmecid'in gözdelerinden Fatma Hanım için yapılmış olması. Fatma Hanım uzun süre bu yalıda oturuyor. Zamanla maddi sıkıntıya düşünce Eczacı Ethem Pertev Bey, yalıda önce kiracı oluyor. Sonra da satın alıyor. Bir süre sonra yandaki yalıyı da satın alıyor. Son aldığı yalıyı yıktırıp bahçesini genişletiyor. Bu yalıda yaşamaya başlıyor.

Hüzün veren bir hikâyesi vardır bu yalının. Hüzünlü olay ise yalıya öğle yemeğine gelmiş misafirlerin olduğu gün yaşanıyor.

Ethem Pertev Yalı

Pertev Bey'in küçük oğlu Fethi, Boğaz'dan geçen büyük gemilerin dalgalarının yalılarına nasıl çarptığını yakından görmek için yalının kayıkhanesine iniyor. Yemekte sohbet muhabbet sırasında çocuğun yokluğu önce fark edilmiyor. Yemeğin sonunda konuklara dondurma ikram ediliyor. Misafirler dondurmalarını alınca geriye tepside bir dondurma kalıyor. Küçük Fethi'nin masada olmayışı o zaman anlaşılıyor. Ve derhal aramaya başlanıyor. Önce hizmetkârlar arıyor çocuğu. Bulamayınca tüm ev halkıyla konuklar birlikte arıyorlar. Her yere bakılıyor. Son olarak kayıkhaneye inildiğinde küçük Fehmi'nin dipte yatan cesedini buluyorlar. Bu vefat Ethem Pertev Bey'i çok etkiliyor ve bir süre sonra yalıdan ayrılıyor.

Ethem Pertev Bey de Cumhuriyet öncesi eczacılarının en ünlülerinden. Çünkü Türkiye'nin ilk ilaç ve kozmetik laboratuvarını kuran kişi. Osmanlı'da ilk ilaç üreten Müslüman. Aspirin, Kinin gibi ilaçları üretiyor ve satışa sunuyor. Özel formülle ürettiği 'Krem Pertev' o dönem sadece Osmanlı'da değil Avrupa'da bile tanınan bir marka. Pertev markasının ünü Ethem Bey'in vefatından sonra Cumhuriyet döneminde de devam ediyor.

Ethem Pertev Bey'in ayrılmasından sonra yalıyı önce Şirket-i Hayriye kaptanlarından Hayri Bey satın alıyor. Hani daha önce de bahsetmiştim; gemi seyir halindeyken evinin balkonundan karısının uzattığı kahveyi alıp yoluna devam ettiği rivayet edilen kahraman.

Bir sonraki sahibi ise Evyap Holding. Yalının son sahibi de Sadrazam Köprülü Mehmet Paşa'nın soyundan gelen Murat Köprülü.

Geçmişten gelen bir adı daha var Ethem Pertev Yalı'nın: Süslü Yalı. Gerçekten de Boğaziçi'nin en güzel yalılarından biridir bu yalı.

Ferruh Efendi Yalısı

FERRUH EFENDİ YALISI

Osmanlı döneminde sarayda “teşrifatçılık” önemli bir meslekmış. Çünkü muhataplara karşı yapılacak teşrifat hatası saygısızlık, değer vermezlik hatta hakaret anlamına geliyor. O yüzden teşrifat hem ince hesap gerektiriyor hem de disiplin istiyor. Önemli bir mevki yani. Günümüzde buna protokol denmiş.

Bu yalının sahibi Ferruh Efendi de bu teşrifatçılardanmış. Sarayın teşrifatını sağlamak onun görevi. Ferruh Efendi'nin yalısı geçmişte haremiyle, selamlığıyla tek binaymış. Zamanla bu durum birçok yalıda olduğu gibi değişmiş. Harem ayrı, selamlık ayrı olarak kullanılmaya başlanmış. Bugün de öyle. Harem bölümünün sahipleri Ahmet Tanrısever'in kızları Muhterem ve Mükerrerem Hanımlar.

Selamlık bölümü ise Sezen Aksu'nun yalısı.

Sezen'in kendi bölümünü hem ev hem ofis olarak dizayn ettiğini duydum. Kullanışlı iç düzeni ve zevkli iç dekorasyonu varmış. Orda yaşıyor, orda çalışıyormuş. Bugüne kadar çok çalıştı, çok üretti. Bu yalıda çok daha güzel bestelere, şarkılara imza atacağından hiç kuşum yok. İyilikler, sağlıklar diliyorum ona. Allah, güle güle oturmak nasip etsin.

SADRAZAM KADRİ PAŞA YALISI

“Bu yalının başına gelmedik kalmamıştır” diye anlatılır. Önce, Cumhuriyet'in ilk yıllarında bir gemi çarpıyor. Rıhtımı falan yeniden yapıyor. Çok geçmeden miras meselelerinden anlaşmazlık çıkıyor. Bu da harem bölümünün yıktırılmasıyla sonuçlanıyor. Kalan kısım da zamanla yıktırılıp yeniden yaptırılıyor ama bu sefer de bir Yunan şilebi giriyor yalıya. 1981'deydi galiba; öyle hatırlıyorum. Onu da onardılar ama daha da küçüldü yalı. Zaten birçok bölümü de yıktırılmıştı. Yıkılan yerlerin arsaları da satılınca geriye bu fotoğraftaki hali kaldı.

Sadrâzam Kadri Paşa Yalısı

Olayı anlatan gazete kupürleri

CEM BOYNER YALISI

Günümüzde bu yalıya her ne kadar Cem Boyner Yalısı deniliyorsa da bilinen adı Esin Atman Zembilci Yalısı. Çünkü uzun süre Esin Atman Zembilci ve eşi Prof. Dr. Nedim Zembilci Ailesi'nin ikamet ettiği bir yalı bu.

Nedim Bey, Nöroloji Profesörüydü. Aynı zamanda Adli Tıp Kurumu'nda uzmandı.

Eşi Esin Hanım da Türkiye'nin ilk Kadın Jokeyi unvanını alanlardan. Bu unvanı aldığı anda yaşı 24. Daha sonra 30'dan fazla milli formayla Türkiye adına yarıştı. Türk sporuna yaptığı katkılardan dolayı Kenan Evren döneminde Cumhurbaşkanı Şeref Ödülü'nü aldı. 1993'te Uluslararası Olimpiyat Komitesi tarafından özel ödüle layık görülmüştü. Son yıllarda dresaj yani at terbiyesi yarışlarında hakemlik yapıyordu.

Cem Boyner Yalısı

Esin Zembilci'nin bu başarılarının gerisinde elbette babası Ahmet Atman'la abisi Özdemir Atman'ın at sporuna olan ilgileri yatıyor. Çünkü babası Türkiye Jokey Kulübü kurucularından. Esin Hanım da bu ortamda küçük yaştan itibaren abisi Özdemir'le birlikte atlara hayran olarak büyüyor ve altı yaşından itibaren at biniyor.

Esin Hanım'ın kızı Elâ Zembilci Gökalp de annesi gibi küçük yaşta başlıyor at binmeye. Yıllar sanra da usta jokeyler arasına katılıp yarışlarda birincilikler alıyor. Elâ Türkiye'nin en iyi binicileri arasında sayılıyor.

Esin Hanım'ın abisi Özdemir Atman da at sporunun çok önemli isimlerinden. Ondan ilerde Vecihi Paşa Yalısı'nı özetlerken bahsedeceğim.

Bu yalıyı Esin Hanım'dan Beymen'in sahibi Boynerler satın aldı. Şimdi onlar oturuyor.

SÜLEYMAN DİRVANA YALISI

Süleyman Dirvana Boğaz'da doğup büyümüş bir Boğaziçili. Hem asker hem operatör doktor. 40 sene boyunca o zamanki adı Gureba olan Cerrahpaşa Hastanesi'nde görevde bulunmuş; yaşarken efsaneleşmiş cerrahlardan biri.

O bir deniz tutkunuydu. Biz onu yelkenli kotrasıyla hatırlarız. Çünkü sık sık Boğaz'da gezintiye çıkardı. Yalılarımızın önünden sessizce süzülüp geçirdi. Bir süre İYK / İstanbul Yelken Kulübünde başkanlık yaptı. O yıllarda yelkencilik, pek bilinen, tanınan ve ilgi duyulan bir spor değildi. Süleyman Bey başkanlığı döneminde yelkenciliği özellikle gençlere aşılamak için büyük uğraş verdi ve sonuç aldı.

Daha önce Yahya Kemal'in İstanbul'a ve özellikle de Körfez'e olan hayranlığından söz etmiştim.

Süleyman Dirvana Yalısı

Söz yine ona geldi. Çünkü Yahya Kemal, Dirvanaların aile dostu ve sık sık onları ziyarete geliyor. Zaman zaman çok sevdiği Körfez'deki yalıda belli süreler kalıyor.

Şair Varşova'da elçilik yaparken yazdığı bir şiirinde Boğaz'a duyduğu özlemi ifade ederken gene Körfez'i öne çıkarıyor.

*Duydumsa da zevk almadım İslav kederinden
Zihnim bu şehirden, bu devirden çok uzakta
Tanburi Cemil Bey çalıyor eski plakta
Birdenbire mes'udum işitmek hevesiyle
Gönlüm dolu İstanbul'un en özlü sesiyle
Sandım ki uzaklaştı yağın kar ve karanlık
Uykumda bütün bir gece Körfez'deyim artık!*

Prof. Dr. Süleyman Dirvana 1980 yılında Cerrahi Kliniği'nin başındayken emekli oluyor ve emekliliğini Karaburun'da geçirmek üzere ailesini alıp kotrasıyla Körfez'den ayrılıyor. Bugün 40 yıl çalıştığı klinikte onun yetiştirdiği birçok öğrencisi var. Artık her biri profesör olan bu cerrahlar hocalarını "O bir efsaneydi" diye anlatıyorlar.

DOKTOR ALİ MAZHAR YALISI / CENGİZ YALÇIN YALISI

Boğaz'daki yalıların bir kısmı inşaat artığı, sergi artığı ya da yıkılan yalı kalıntısı ahşaplarla yapılıyor. O zaman çok da ucuza mal oluyor. İşte Doktor Ali Mazhar yalısı da bu tür bir yalı. İstanbul'da 1863 senesinde açılan bir sergi var: Hırfet Sanat ve Ticaret Sergisi. Sergi kapandıktan sonra buradan çıkan ahşap malzeme bu yalının yapımında kullanılıyor. Yalıda günümüze kadar çeşitli aileler ikamet ediyor.

Dr. Ali Mazhar / Cengiz Yalçın Yalısı

Yalının Cengiz Yalçın Yalısı olarak anılmasının nedeni, yalıda bir dönem Cengiz Yalçın ve ailesinin yaşamış olması.

Cengiz Yalçın Makyal Şirketler Grubu'nun kurucusu Faruk Yalçın'ın kardeşi. Aynı zamanda grup şirketlerinin de ortağı ve abisiyle birlikte müteahhitlik yapıyor.

Abisi Faruk Yalçın da gene Kanlıca'da Yağcı Şefik Bey Yalısı'nda yaşıyor. Faruk Bey eşinden boşanıyor ve o koca yalıda yalnız yaşamaya başlıyor. O zaman yalı ona çok büyük geliyor ve daha küçük olan bu yalıya geçmek istiyor.

Cengiz Beyler yalıyı boşaltınca Faruk Bey de bu yalıya taşındı. Yanına yardımcılar alıp. Burda yaşamaya başladı. Cengiz Beyler de Yağcı Şefik Bey Yalısı'na taşındı.

Faruk Bey, vefatından sonra günlerce basında yer aldı. Nedeni ise varislerin anlaşmazlığıydı.

Faruk Bey'in ilk eşinden dört çocuğu vardı. Bu yalıda yaşamaya başladıktan sonra da bir kızı olmuştu. O kız büyümüş, sosyetenin önemli simalarından Süreyya Yalçın olmuştu. İşte miras bu beş çocuğun arasında sorun olmuştu. Sonradan anlaştılar mı; bilmiyorum. Takip etmedim.

Faruk Bey'in vefatından sonra şirketin başına Cengiz Bey geçti ve şirketi oğullarıyla birlikte o yönetmeye başladı.

YAĞLIKÇI HACI RAŞİT BEY YALISI

Yalı adını Raşit Bey'in yaptığı işten alıyor. Eskiden mendillere Yağlık deniyor. Yağlıkçı da mendil, iç çamaşırı, gelinlik gibi kadın giyimi imalatçılarına verilen ad.

Yağlıkçı Hacı Raşit Bey Yalısı

Hacı Raşit Bey o dönemde kadın giyim eşyası ticareti yapıyor. Yağlıkçılık geçmişte önemli bir iş kolu. Adını yalılara yazdıracak kadar hem de.

Yağlıkçı Yalısı da Kanlıca'nın önemli yalılarından biri. Çünkü Körfez'de. Körfez eskiden Kanlıca'nın mehtap alemlerinin yapıldığı yer. Şarkının, türkünün, neşenin, duygunun eksik olmadığı, yalıların bulunduğu bölge. Yağlıkçı Yalısı, tam da o âlemlerin içinde olan bir konumda. Önemi de zaten bu özelliğinden kaynaklanıyor.

AV. EMÇET AĞIT BEY YALISI

Bu yalı Yağlıkçı Hacı Yalısı'nın hamamıyla bir odasının üzerine yaptırılmış. Ayrıca bahçenin dörtte üçü ve kayıkhanesi ile arka tarafındaki aksam ve müstemilat da ilave edilerek genişletilmiş.

Bu işlemler yapılırken masraflar için yalı ipotek edilmiş. Ancak ödemeler aksayınca satılığa çıkarılmış. Yalıyı dönemin avukatlarından Emçet Bey satın almış.

Bu durumda Yağlıkçı Hacı Yalısı'na da bahçenin dörtte üçü kalmış. Emçet Yalısı, Boğaz'ı Kanlıca Körfezinden Üsküdar'a kadar gören bir konumda olması nedeniyle önemli bir avantaja sahip. Ayrıca sert kuzey rüzgârlarına da kapalı olması bir başka avantaj.

Av. Emçet Ağit Bey Yalısı

Vecihi Paşa / Prenses Rukiye / Özdemir Atman Yalısı

VECİHİ PAŞA YALISI / PRENSES RUKİYE YALISI ÖZDEMİR ATMAN YALISI

Bu yalıya ilk yapıldığında, Vecihi Paşa Yalısı adı veriliyor. Daha sonra ise Prenses Rukiye adını alıyor ve bu adla daha çok biliniyor.

Yalının hikâyesi şöyle: Vecihi Paşa Osmanlı dönemi valilerinden. Belgrat'ta ayrıca Hicaz'da muhafızlık görevlerinde bulunmuş. Aynı zamanda ressam, şair, yazar. Ayrıca keman, tambur, ud çalan bir musikişinas. Çok varlıklı. Mihrabat Korusu onunmuş meselâ. Başka gayrimenkulleri de varmış.

Bu yalıya Prenses Rukiye Yalısı denmesinin sebebine gelince: Rukiye Hanım son Mısır Hıdivi Abbas Hilmi Paşa'nın kızı. Prensesliği burdan geliyor. Yalı da ona evlendiğinde dönürleri Vecihi Paşa Ailesi'nden yüz görümlüğü olarak hediye edilmiş. Rukiye Hanım Vecihi Paşa Yalısı'nı yıktırıyor; yerine şimdiki yalıyı yaptırıyor. Böylece yalının adı Prenses Rukiye oluyor. Daha sonra eşinden boşanıyor ve yıllarca bu çok sevdiği koca binada tek başına yaşıyor.

Bu yalıyı 1957'de, Türkiye Jokey Kulübü'nün ünlü isimlerinden Özdemir Atman satın alıyor. Daha önce de hatırlattım; Özdemir Bey'in babası ata ve at sporlarına düşkünlüğüyle tanınan Ahmet Atman. Jokey Kulübü'nün de kurucusu. Özdemir Bey de uzun süre Jokey Kulübü Başkanlığı yapmıştı. Eşi Meral Hanım da atlara uzak değil aslında. Meral Hanım'ın babası, Atatürk'ün yakın arkadaşı Kazım Özalp'ın yaveri Nusret Evcan. Nusret Evcan da atçılıkla çok yakından ilgilenen bir at tutkunu. Meral Hanım işte böyle bir ortamda, atlarla, at sporlarıyla iç içe bir dünyada çocukluğunu geçirmiş. Bugün de aynı ortamda sürdürüyor hayatını.

Özdemir Bey ile Meral Hanım'ın ikiz kızları Esra ve Begüm de aile geleneğini sürdürenlerden. Veliefendi'de yarışlara hazırladıkları atlardan başka, İzmit'teki haralarında ailece at yetiştiriyorlar.

SADRI ALIŞIK ve ÇOLPAN İLHAN'IN OTURDUĞU YALI

Bu apartmana yalı demek mümkün değil aslında. Çünkü Boğaz'a yakışmamıştı. Kat kat karşılıklı dairelerden oluşan bir apartmanı getirip Boğaz'ın tarihi yalıları arasına yalı niyetine yerleştirdiler. Boğaz'a sıfır olmak yetmiyor yalı olması için.

Her ne kadar apartmansa da “Madem önünden tekneler, yatlar, şilepler geçiyor bize de bunlar lâzım” deyip bir dairesinde Sadri'yle Çolpan yaşadı bir süre.

Sadri'yle Çolpan'ın Boğaz'da yaşama tutkusu Kanlıca'yla sınırlı değildi. İlk tercihleri Kandilli olmuştu. Daha sonra Çengelköy'deki bir yalıya taşındılar. Yalının sahibi “Yalıyı sanat galerisi yapacağım” deyince onlar da bizim köyü tercih ettiler.

Sadri Alışık ve Çolpan İlhan'ın oturduğu yalı

İşte Sadri'ye yapılan karaciğer nakli o tarihlere rastlar. Operasyon başarılı geçmişti ama ancak dört yıl idare edebildi. Bu apartman onun son mutluluğu oldu. Hastaneye gitmek için çıktığı bu eve bir daha dönmesi nasip olmadı. Sevgili dostuma bir kez daha rahmet diliyorum.

HAZIM ATIF KUYUCAK YALISI

Az önce adı geçen Prenses Rukiye'nin yıktırdığı Vecihi Paşa Yalısı'nda yıkılmadan önce bir Harem bölümü varmış. Orayı Prof. Dr. Hazım Atıf Kuyucak satın alıyor ve yıkıp yerine klasik yalı formlarının dışında fotoğrafını gördüğünüz bu dört katlı modern yalıyı inşa ediyor.

Hazım Atıf Bey, dönemin en önemli hukukçu ve ekonomistlerinden. Türkiye'de Ordinaryüs Profesör çok azdır. Türk tarihi boyunca 32 tane olduğunu okumuştum. Bunlardan biri de Hazım Atıf Bey. Bir ara Halk Partisi'nden Zonguldak Milletvekli seçilmişti. Daha sonra üniversitelerde hocalıkla devam etti hayatına.

O dönemde Demokrat Parti iktidardaydı. Başbakan da Adnan Menderes'ti. Menderes İstanbul'a geldiğinde her cuma sabahı önce Eyüp Sultan Camii'ne gider, namazını kılar, oradan Hazım Atıf Kuyucak'ın yalısına gelir, onunla birçok konuda görüş alışverişinde bulunurdu. Bir nevi kafasının bir köşesi Hazım Atıf Bey'di Menderes'in. Başbakandı ama ülkenin geleceğine dair yaptığı planlar hakkında danışma ihtiyacı duyuyordu sık sık. Oysa Hazım Bey Mason'du. Menderes'se koyu dindar. Buna rağmen bir araya gelip memleket meselelerini görüşebiliyorlardı.

Hazım Atıf Kuyucak Yalısı

Atıf Bey'in kızından iki torunu vardı. Ömer ve Ali. İkisi de 15 yaşından beri benim arkadaş grubumdan can dostlarımdı. Birlikte spor yapardık.

Ali, büyük anneleri ölünce Amerika'ya gitti. Orda talihsiz bir olay yaşamış. Bir otomobil kazasında ölümden dönmüş. İyileşti ama felç oldu zavallı. İki ayağı da tutmuyordu. Ancak akülü tekerlekli sandalyeyle dolaşabiliyordu.

Seneler sonra Ali benden randevu istedi. Beni ziyarete geldi. Ben bilmiyordum başına gelen felaketi. Onu öyle tekerlekli sandalyede görünce beynimden vurulmuşa döndüm. Benden girişe bir rampa istedi. "Allah esirgesin, hayat bu. Başka arkadaşların da benim gibi olabilir. Onların gelip gitmesi için de rampa şart. Ben zemin kata kucakta çıktım, sonra tekrar bindim aracıma. Asansöre ancak o zaman ulaşabildim" dedi. Çok haklıydı. Ders mahiyetinde bir istekti bu. Ben de tam o dönemde yeni binama geçecektim. Yeni binamda rampa yoktu. Uyarısı işe yaradı o binanın girişine rampa yaptırdım. Daha sonra hiç gelmedi. Sağlık durumu el vermedi sanırım. O yüzden kullanamadı rampayı. Ama kullananlar oldu.

Aslında o kabullenmişti durumunu. Kabullenmesin de ne yapsın! Kaza geliyorum demiyor. Sırım gibi çocuktu. Kültürlü, zeki, aydınlık. 3-4 lisan biliyor. İşte Allah her şeyin hayırlısını versin duası bunun için çok önemli.

Kardeşi Ömer de iyi mevkilerde bulunmuştu. Bir ara Tofaş'ta üst düzey bir görevde bulundu. O görevdeyken sık görüşürdük. Daha sonra işten ayrılıp abisi Ali'yle birlikte yeme içme sektörüne yatırım yaptılar. Büyükanneleri ve dedeleri vefat etmişti. Yalı onlara kalmıştı. Yalıyı restorana çevirdiler. Körfez adı altında İstanbul'un en lüks restoranını açtılar. Yalı yüksek sosyetenin rağbet ettiği ve yer bulmakta güçlük çektiği bir restoran oldu yıllarca.

Müşteriler için Boğaz'ın iki yakası arasında gidip gelen özel motorları vardı. Karşı yakadan restorana gelenler bu motorlarla geçiyordu Boğaz'ı. Dönüşlerini de gene bu motorlarla yapıyorlardı. Yıllarca işlettiler restoranı. Anneleri ölünce yalıyı satıp her biri kendi yoluna gitti.

Servet Paşa / Halim Sadullah Bey Yalısı

SERVET PAŞA YALISI / HALİM SADULLAH BEY YALISI

Servet Paşa Yalısı, körfezin tek katlı, küçük ama çok güzel bir yalıdır. Ancak bu güzelliğini gölgeleyen çok hazin bir öyküsü vardır.

Yalı Servet Paşa'nındı. Oturanlar ise Servet Paşa'nın soyundan gelen iki yaşlı hanımdı. Yalıyı onlardan Fransız asıllı Vanda Ayaşlı satın almış ve eşiyle birlikte bu yalıda yaşamaya

başlamışlar. Yanlarına bir de nüfuslarına geçirdikleri evlatlık almışlar. Adı İbrahim'di. Vanda Hanım, eşinin vefatından sonra yalnız kalınca evlat edindiği İbrahim'le yaşamaya başlamış. İbrahim ona ev işlerinde, alışverişlerde yardımcı oluyormuş. Zamanla Vanda Hanım yalıyı ayakta tutacak giderleri karşılayamaz hale gelmiş ve yalıyı satışa çıkarmış.

Satış ilanıyla ilgilenen bir alıcı yalıya değerinden çok daha fazla fiyat teklif edince Vanda Hanım da bu fırsatı kaçırmak istememiş ve yalıyı ona satmış. Anlaşma noter huzurunda imzalanmış; Alıcı tapuyu almış, cebine koymuş. Sorun da bundan sonra başlamış...

Yalıyı alan kişi ödemeyi bir türlü yapmıyormuş. Çünkü alıcı aslında daha önce de benzer işler yapmış olan bir çetenin elemanıymış. Bu alış-verişi de zaten çete adına yürütüyormuş. Noter bile adamlarıymış.

Tapu işlemlerinden sonra çete Vanda Hanım'ın manevi oğlu İbrahim'i kaçırıp zorla Adana'ya götürüyor. Vanda Hanım'ı da bir hücreye kapatıp aç susuz bırakıyorlar. Kadıncağız bir süre sonra açlıktan ölüyor. Ama ölüm raporunda tabii cinayetten söz edilemiyor.

Bütün bunlar aylar sonra İbrahim'in polis baskını ile kurtarılmasından sonra ortaya çıktı. İbrahim "Yalıya hileyle el koydular, Vanda Hanım'ı aç bıraktılar, bana da işkenceyle feragat imzalattılar" deyince, tüm çete yakalandı. O zaman kayıtlara 'Doğal ölüm' olarak geçmişti Vanda Ayaşlı'nın ölüm sebebi, ama "Aç bırakılarak öldürüldüğü" ortaya çıkınca cinayet olduğu anlaşıldı.

Bu olayla ilgili, suç örgütünün elebaşı dahil altısı kadın 14 kişi tutuklandı. Noter de bunların arasındaydı.

Gazetelerde çetenin çökertildiğini okuyunca herkes çok rahatlamıştı. Hepimizin tek üzüntüsü pisipisine ölen zavallı Vanda Hanım'dı.

HURŞİD EFENDİ YALISI/ SIHHİYECİ RECAİ BEY YALISI (Mavi Yalı)

Sihiyeci olarak eğitim görmüş bir deniz astsubayı olan Recai Bey, bütün Kanlıca'nın ufak tefek sağık hizmetlerine yardımcı olan bir beyefendi idi. İğneleri o yapardı. Çok kibar ve anlayışlı biriydi. Perran adında bir kızı oduğunu hatırlıyorum. Yalıyı satıp ayrıldığında Kanlıcalılar çok üzölmüştü.

Hurşid Efendi / Sihiyeci Recai Bey Yalı

MAKARNACILAR YALISI

Eskiden makarna evlerde yapıldı. Zamanla makarna yapan tezgahlar ortaya çıktı. Sonra üretim fabrikasyona geçti. İşte bu yalıda ölkemizde makarnayı fabrikasında üretip pazarlayan bir aile oturuyordu. Yalıya da o yüzden bu ad verilmişti.

Makarnacılar Yalı

BAHA BEY YALISI / MÜZEYYEN SENAR'IN KİRALADIĞI YALI

Bu yalı sanat dünyasının tanınmış kişileri tarafından tercih edilen bir yalıydı. Çünkü katları kiralıktı.

Bazı sanatçılar bu yalının katlarını sürekli ya da geçici kiralar, orda yaşamayı tercih ederdi. Benim o yalıda yaşadığını bildiğim üç sanatçı vardı. Dairelerin birinde sinema ve tiyatro oyuncusu Ayfer Feray ile kardeşi Günfer Feray oturuyordu. Bir diğerinde Türk musikisinin efsanesi Müzeyyen

Senar yaşıyordu. Bir katında da Lale Sineması'nın işletmecisi Recai Akçaoğlu iki kızı ile birlikte kalıyordu.

Müzeyyen Senar Kanlıca aşığıydı. Daha önce Rumelihisarı'ndaki yalısında kalıyordu. Ancak onu üçkâğıtçı birilerine dalavere malavere kaptırdı. Elinden çıktı yalı. Çok üzüldü ama geri alamadı.

O denizi, Boğaz'ı, Kanlıca'yı çok severdi. Ona mutluluk veren bu yöreden ayrılmak istemediği için burayı kiraladı. Müzeyyen Hanım sağlığında dostları ile uzun akşam yemeği sohbetlerine bayılırdı. Zaman zaman aşka gelir Boğaz'a doğru söylediği şarkılarla komşularını mest eden nameler bütün körfezde yankılanırdı. Yalının önünden sandalla ya da motorla geçenlerin kaldırdığı kadehlere o da kadeh kaldırarak karşılık verirdi. Allah rahmet eylesin iyi ve uzun yaşadı. 93 yaşındaydı vefat ettiğinde. Sanırım bu uzun yaşamını, denize, balığa ve yemek sohbetlerine borçluydu.

Baha Bey Yalısı / Müzenner Senar'ın kiraladığı yalı

Ayfer, Günfer kardeşlere gelince ...

Ayfer Türk tiyatrosunun büyük yıldızlarından. Yıllarca Haldun Dormen Tiyatrosu'nda baş sanatçı olarak sahneye çıktı. Onun Dormenlerde oynadığı bir rolü vardır ki; hafızalardan hâlâ silinmemiştir. Şahane Züğürtler'deki oyununu seyretmiş olanlar onu hiçbir zaman unutamamıştır.

Ayfer bir film çekiminde yüzü ve elleri kaynar suyla yanınca sinemadan da, tiyatrodan da soğudu, Bodrum'a yerleşti. Ondan birkaç yıl sonra da Günfer İstanbul'dan ayrıldı. O da Bodrum'da yaşamaya başladı. Birlikte büyük bir arsa aldılar. Ön tarafına üç katlı bir ev yaptırıldılar. Bir kata kendileri yerleşti. İki katı kiraya verdiler. Arka tarafta da bir inşaat yapacaklardı ama kısmet olmadı.

Önce anneleri, sonra Ayfer vefat etti. Daha sonra da benim can dostum, çok sevdiğim Günfer hakkın rahmetine kavuştu. Üçü de Bodrum Mezarlığı'nda yan yana yatıyor. Her gittiğimde onları ziyaret ederim.

Günfer benim yakın arkadaşım. Bana bir arkadaş, bir dost olarak gönülden bağlıydı. Ben de ona gerçek bir ağabeydim. O bana çok inanırdı. Beni her konuda mükemmel bulurdu. Birbirimize anlatılmayacak kadar muhabbetimiz vardı. Onu sinemaya ben yönlendirdim ve filmlerde oynattım. Daha sonra da Maksim Gazinosu'nda ikinci üçüncü derece ses sanatçısı olarak sahneye çıkmasını sağladım.

Benim Bodrum'a taşınmama Günfer vesile oldu. "Gel rahat edersin" diye ısrarcı oldu. Satın aldığım binayı da o buldu. Mal sahibi tanıdığımış. Aldım ve yazları oraya gidiyorum. Günfer'in öldüğü yaz başıydı. Bir süre Bodrum'a gidemedim.

Bahai Koyu 1900'ler

Günümüzde Körfez olarak bilinmekte...

KANLICA KÖRFEZİ

Körfezi bilen bilir; bilmeyenlere gözlerinde canlandırabilmeleri için; Körfez'i Kanlıca ile Anadoluhisarı arasında Boğaz'ın karaya doğru yaptığı girinti olarak tarif edebilirim.

Zaman içinde değişik adlarla anılmış burası. Kanlıca Koyu, Kanlıca Körfezi, hatta Bahai Koyu diyenler olmuş. Bahai Koyu denmesinin sebebi, Osmanlı Padişahı IV. Mehmet'in koy ve çevresini dönemin şeyhülislamı Bahaeddin Efendi'ye bağışlamış olması. Bugünse buraya sadece Körfez diyor Kanlıcalılar.

Körfezin tepelerindeki Mihrabat Korusu Osmanlı'da da sonra da çok revaçta olmuş. Bugün de Kanlıca'nın en güzel mesire yerlerinden.

Körfez'in gecesiyle gündüziyle, baharıyla yazıyla dillere destan güzelliği şairlerimizi de etkilemiş. Üstad Yahya Kemal'in şarkı formundaki şiirinde adı geçen körfezin Kanlıca Körfezi olduğunda birleşiyor yorumcular.

*Dün kahkahalar yükseliyorken evinizden,
Bendim geçen, ey sevgili, sandalla denizden!
Gönlümle, uzaklarda bütün bir gece sizden
Bendim geçen, ey sevgili, sandalla denizden!*

*Dün bezminizin bir ezeli neş'esi vardı,
Saz sesleri ta fecre kadar Körfez'i sardı;
Vaktaki sular şarkılar inerken ağardı,
Bendim geçen, ey sevgili, sandalla denizden!*

Bu şiir, bestekâr Muzaffer İlkar tarafından Nihavent makamında besteleniyor. Yıllarca radyo yayınlarında çalınıp söyleniyor. Bugün bile Türk Sanat Musiki yayını yapan radyolarda yer alıyor bu beste.

Yahya Kemal'in Nazım Hikmet'in annesi için yazdığı rivayet edilen bir dörtlük de gene körfezi anlatıyor.

*Körfezdeki dalgın suya bir bak göreceksin
Geçmiş gecelerden biri durmakta derinde
Mehtâb iri güller ve senin en güzel aksin
Velhasıl o rûya duruyor yerli yerinde*

Rivayetin hikâyesi şöyle: Yahya Kemal, Nazım Hikmet'in annesi ressam Celile Hanım'la büyük aşk yaşamış; ancak hem Nazım'ın karşı çıkması hem de şairin evlenmek istememesi nedeniyle Celile Hanım, Yahya Kemal'i ve İstanbul'u terk ederek Avrupa'ya gitmiş. Şairin bu dizeleri Celile Hanım'ın hasretle yazdığı söylenir.

Henüz körfezdeyken Kanlıca Körfezi'nin uzun yıllar ağırladığı bir gurur misafirinden de söz etmeliyim.

Savarona Körfez'de...

SAVARONA

Kanlıca yıllarca değerli bir konuk ağırlamıştır körfez sularında. Bu konuk, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'e ancak altı ay hizmet edebilen Savarona Yatı'dır. Çünkü Savarona 1938'in Mayıs'ında hizmete girmişti. 38'in 10 Kasım'ında da o acı haberi duymuştuk. Gene de bu kısa hizmet süresiyle bile tarihe mâl olmuş bir yattır Savarona.

Savarona Hamburg'da inşa ediliyor. O günün parasıyla 4 Milyon Dolar'a mal oluyor. Zenginlere kiralanan bir yat olarak dünya denizlerinde hizmete giriyor. Bir süre sonra o zamanki sahipleri yatı satmaya karar veriyor. Türkiye de talip oluyor. Çünkü zaten Türkiye'nin bir yat arayışı var o yıllarda. Sebepse çok ilginç.

İngiltere Kralı VIII. Edward İstanbul'u ziyaret ettiğinde Atatürk onu Ertuğrul Yatı'nda kabul ediyor. Ertuğrul, devlete ait çok eski ve kömürlü bir yat. Bacasından çıkan duman çevreye kurum saçıyor. Tabii güvertedeki görüşmeler sırasında Kral'ın bembeyaz kıyafeti fena halde kirleniyor. Atatürk işte o anda, Ertuğrul Yatı'nın hurdaya çıkarılması ve yerine yeni bir yat alınması talimatını veriyor. O andan itibaren de Devlet Yatı olacak bir tekne için arayış da başlıyor. Savarona işte o arayışın sonunda alınan yat.

Atatürk bu yatı çok seviyor. Adeta aşık oluyor. Toplantılarını bile zaman zaman çalışma arkadaşlarıyla birlikte bu yatta yapıyor. Hatta rahatsızlığı sırasında Dolmabahçe Sarayı'ndaki hasta yatağından Savarona'yı sarayın karşısına getirmelerini istemiş. Sonra da güçlüğüle doğrulup "Ne güzel, ne alımlı" diyerek bir süre izlermiş.

Atatürk, hayatının kalan o kısa süresinde konuklarını o yatta ağırladı. Özellikle yabancı konuklarını Savarona'da kabul etti.. Ama dediğim gibi uzun yıllar kullanması nasip olmadı.

Savarona, Atatürk'ün vefatından sonra bizim körfezde demirledi. Uzun süre de körfezde kaldı. Yıllarca her an Atatürk'ün hizmetine sunulacak gibi hazır ve nazır tutuldu. Tekne her zaman tertemiz ve gıcır gıcır. Çakı gibi bahriyeliler her sabah ve akşam mutat törenlerini büyük bir aşkla gerçekleştirdi güvertede.

Savarona o dönemde zaman zaman önemli siyasileri misafir ederdi. Onlara çay, kahve ve pasta ikramı yapılırdı. Bunlardan benim tanık olduğum Irak Kralı Faysal var meselâ. Hani yaşadığı hüsrandan ötürü gazetelere Mahsun Prenses diye manşet olan Fazıla'nın katledildiği için kavuşamadığı Irak Kralı. İşte Faysal sağlığında nişanlısını görmek için Kanlıca'ya ilk geldiğinde yatı görüyor, çok beğeniyor. Yatın komutanı da onu yata davet ediyor. İkramda bulunuyor. Komutan Kral'ın bu ilgisini Ankara'ya, Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'na rapor ediyor. Bir süre sonra Komutanlıktan Kral Faysal için "Her arzu ettiğinde misafir edilmesi, gerektiğinde gezdirilmesi" şeklinde çıkan özel izin Savarona'nın kumandanına bildiriliyor.

Faysal o günden sonra Türkiye'ye her gelişinde Savarona'yı nişanlısı ile ziyaret eder, Fazıla'yla denize Savarona'dan girerdi. Ben ve arkadaşlarım da Kral'la bu geliş gidişleri sırasında arkadaş olmuştuk.

Savarona bir dönem Deniz Kuvvetleri'nin eğitim gemisi olarak kullanıldı. Sonra da hurdaya çıkarıldı ... Tam sökölüp jilet olacakkken onu Kahraman Sadıkoğlu zamanın Başbakanı Turgut Özal'ın desteği ile 49 yıllığına kiraladı ve manevi değeri yüksek bu yatı yok olmaktan kurtardı. Aslında herkese bir vefa örneği sergiledi Sadıkoğlu.

Yat şimdi gene eskisi gibi kiralanıyor ve muhtelif sularda yol alıp, misafirlerini ağırılıyor.

Saha Ramazanoğlu, annesi, teyzesi ve dayısıyla Körfez'e demirleyen Savarona'nın önünde.

Marki Ahmet Necip Bey / Erdoğan Demirören Yalısı

MARKİ AHMET NECİP BEY / ERDOĞAN DEMİRÖREN YALISI

Körfezden çıkarken çok büyük arsası olan bir yalı vardı. Sanırım 2 buçuk dönümdü. Yalının 19'uncu yüzyıl sonlarında, İtalyan bir mimar tarafından yapıldığı söyleniyordu. Yalının sahibi Osmanlı'nın son döneminde İstanbul'da yaşayan bir Fransız Markisiydi.

Marki, İstanbul'da Melike Aliye adındaki bir Hanım'la tanışıyor. Evlenmeye karar veriyorlar. Ancak evlenebilmesi için İslam'ı kabul etmesi lâzım. Kabul ediyor ve adını da Ahmet Necip olarak değiştiriyor. O yalıda yaşamaya başlıyorlar.

Yıllar sonra yalıyı arsasıyla birlikte Erdoğan Demirören satın aldı ve önce arsa üzerine kız kardeşinin kullanımına tahsis ettiği bir bina yaptırdı.

Yalı binası 1983'te bir yangın geçirdi. Ağır hasar gördü. Erdoğan Bey binayı büyük bir onarımla yeniledi. Onarım sırasında yalının altında kotraların bile sığabileceği kadar büyük kayıkhaneyi muhafaza etti. Bana göre de çok doğru bir tercihte bulunmuştu. Çünkü zamanla kayıkhaneler birçok yalıda oda haline getirildiğinden tarihi yalı mimarisi ancak bu ve bunun gibi birkaç yalıda sürdürüyor geleneksel tarzını. Yalılar bu özelliğiyle büyük önem taşıyor günümüzde. Erdoğan Bey daha sonra bu büyük bahçeye Boğaziçi mimarisine uygun misafirhaneler de yaptı. Boğaz'a yakışan bir yer oldu o koca bahçe.

Lacivert Restaurant

LACİVERT RESTAURANT

Burada önceleri ikiz yalılar vardı. Daha sonra Erdoğan Bey bu iki yalıyı restorana çevirdi. Lacivert Restoran bu yalıdır. İstanbul'un prestijli restoranlarından. Ben en az on filmimin özellikle yaz sahnelerini burada çekmiştim.

USKUMRU RESTORAN

Onun bitişiğindeki arsada da Uskumru Restoran vardır. Burası için de aynı değerlendirmeyi yapabilirim. O da prestijli restoranlarından İstanbul'un.

Uskumru Restaurant

Hekimbaşı Salih Efendi Yalısı

HEKİMBAŞI SALİH EFENDİ YALISI

Bu yalı, Uskumru Restaurant'ın hemen yanındadır. Tıp ve botanik çalışmalarıyla ünlü Hekimbaşı Salih Efendi'ye aittir.

Salih Efendi, Osmanlı'nın modern anlamda ilk tıp okulundan mezundur. Saraya hekim olmuş, sonrasında Osmanlı'daki bütün tıbbi kurumların müdürü olmuştur.

Yalının bahçesi de ünlüdür. Çünkü Salih Efendi aynı zamanda önemli bir botanik bilginiydi. Bu bahçede çeşitli bitki ve çiçekler yetiştiriyor, bunlardan ilaçlar ürettiyordu. Bitkileri aşıyor, yeni türler elde ediyordu. Bu şekilde kendi ismiyle anılan bitkiler yetiştirmeyi başarmış biridir Salih Eefendi. Hekimbaşı Gülü, Hekimbaşı Armudu, Hekimbaşı Kirazı bunlardan bazıları.

Hekimbaşı Salih Efendi, 1905'te bu yalıda vefat ediyor. Daha sonra burada varisleri de ikamet ediyor.

2018'de yalıya Malta bandıralı bir gemi çarptı. Makinesi durmuş, sürüklenmiş. Büyük hasara yol açmıştı. Kazadan önce yalının bahçesi de bazı özel toplantılara, kokteyllere ,düğünlere kiralanmaktaydı.

Yanılmıyorsa onarımının son aşamasındalar. Yakında aslına uygun olarak eski haliyle Boğaz'ın incileri kadrosuna dâhil olacaktır Hekimbaşı Yalısı.

Nuri Paşa Yalısı

NURİ PAŞA YALISI

Bu yalının Abdülhamid'in subaylarından Nuri Paşa tarafından yaptırıldığı sanılıyor. Klasik Boğaziçi yalılarından biri ama diğerlerinden farkı, yanına eklenen balkonu olması. Geleneksel mimaride yalılarda balkona pek rastlanmaz çünkü.

Bu yalı Koç Ailesi'nin. Rahmi bey Nuri Paşa'nın varislerinden satın almıştı. Uzun yıllar burada kendisi oturdu. Sonra Kandilli'deki Kont Ostrorog Yalısı'nı alıp oraya geçince yalıyı büyük oğlu Mustafa Koç'a bıraktı. Mustafa Bey bir süre oturdu sonra Boğaz'ı yalıdan değil yukardan seyretmek istediği için Çubuklu Yolu üstündeki tepeye bir villa yaptırıp oraya geçti.

Boşalan yalıya iki çocuğuyla Ali Koç ailesi yerleşti. Halen de onlar oturuyor.

Koç Ailesi'ni yakından tanıdığım için biliyorum; Merhum Mustafa Koç yaşamına çok dikkat eden biriydi. Hatta kalp krizi geçirdiğinde bile spor yapıyordu. Onu önce Beykoz Devlet Hastanesi'ne kaldırdılar. Oradan helikopterle kendi hastanelerine; Amerikan Hastanesi'ne götürdüler. Dört saat uğraşmışlar yaşatmak için. Her türlü müdahaleye rağmen kurtarılamadı rahmetli. Allah rahmet eylesin.

Vefat ettiğinde 56 yaşındaydı. Çok gençti. Koç Holding gibi ulusal ve uluslararası bir şirketi kardeşiyle birlikte sırtlamış götürüyordu. Zamansız ölümüyle kardeşini yalnız bıraktı. Şimdi tüm yük Koç kardeşlerin omuzlarında. Kendilerine kolaylıklar ve başarılar diliyorum.

AMCAZADE HÜSEYİN PAŞA YALISI / MECDETTİN ALİ AKASYA

Bu yalıya Amcazade denmesinin nedeni, yalıyı yaptıran kişinin Köprülü Fazıl Ahmet Paşa'nın amcasının oğlu olan Hüseyin Paşa olması. Lâkabı ise Amcazade Hüseyin Paşa.

Köprülüler, Osmanlı'ya sadrazamlar yetiştiren bir aile.

Amcazade Hüseyin Paşa / Mecdettin Ali Akasha Yalısı

Yalı, Boğaziçi'nin en eski yalısı. Yapılış tarihi 1699. İlk yapıldığında harem ve selamlık olarak iki ayrı binadan oluşuyormuş. Zamanla epey harap olmuş. Günümüze de o harap haliyle gelmiş. Yetkililer daha da çürüyüp yok olmasın diye "Restore et, işlet, devret" modeliyle kiralanması için 2007 yılında ihale açtı. İhaleye Koç, Sabancılar, Zorlu gibi büyük firmalar katıldı. Kazanan Ali Ağaoğlu oldu. Ağaoğlu 25 yıllığına kiralamıştı yalıyı ama aradan 13 yıl geçti hala bir çivi bile çakılmadı. Doğru mu bilmiyorum; yalının yaklaşık 130 mirasçısı olduğundan işlemler tamamlanamıyormuş. O yüzden restorasyona da başlanamıyormuş. Yalının hemen arkasındaki 55 dönüm arazinin de bu yalıya ait olduğunu da belirtmeliyim.

BEDİİ ÇAPA'NIN YALISI

Yalı, adını ünlü bir markanın kucusundan alıyor. Bedii Çapa çok ünlü bir sanayici ve iş adamıydı. Ailesiyle birlikte kendi adıyla anılan bu yalıda yaşıyordu.

Bedii Çapa geçmişte pirinç unu, hazır çorba malzemesi, bebek mamaları gibi benzeri besin maddeleri ürettiyordu. Bunlar, o yıllar için büyük yenilikti. O yüzden haklı bir ilgi gördü halkımızdan. Çapa Marka da akıllara kazındı.

Bedii Bey'den sonra işleri oğlu sanayici Vecdi Çapa devraldı. Markayı bugünlere o taşıdı. Bugün market raflarında Çapa markalı birçok ürün yer alıyor.

Bedii Çapa Yalısı

Bedii Bey'in vefatından sonra mal varlığı mirasçılara kaldı. Bedii Bey'in çeşitli evliliklerinden beş çocuğu vardı. Mal paylaşımı kolay olmadı. Sıkıntılar yaşandı. Sıkıntının bir nedeni de yalının üç ayrı bölümden oluşmasıydı. Bir bölümü harem, diğeri selamlık, üçüncüsü de Mehtabiye Köşkü'ydü. Bu üç bölümün zaman içinde birçok sorunla karşılaşmış olması günümüze ilk hallerinden çok farklı ulaşmasına neden olmuştu. Meselâ Mehtabiye Köşkü'nün ancak bir bölümü günümüze gelebilmişti. Kalan bölüm de çeşitli onarımlar geçirmiş, orijinallliğini büyük ölçüde yitirmişti.

Haremin bir bölümü de zaman içinde yıkılmış, kalan bölümüne de 50 yıl kadar önce bir gemi çarpmıştı. Harem hemen hemen yok olmuştu. Günümüze kazasız ulaşabilen sadece selamlık bölümüydü. Ona da onarımlar sırasında birçok müdahalenin yapıldığı biliniyordu.

Varisler arasında anlaşmazlık çıkınca Mehtabiye satışa çıkarıldı. Tekstilci Murat Karamancı o koca yalıdan kalan son bölümün sahibi oldu.

ZARİF MUSTAFA PAŞA YALISI / DEMET SABANCI

Bu yalı da Hekimbaşı kadar olmasa bile ona yakın bir geçmişe sahip. Bir yerde okumuştum; kayıtlara göre yalının bilinen ilk sahibi Berberbaşı Mustafa Ağazade'ymiş.

Zariif Mustafa Paşa Yalı

Yalıya adını veren Zarif Mustafa Paşa, Osmanlı'nın önemli valilerinden. Konya, Erzurum, Halep gibi vilayetlerde valilik görevlerinde bulunmuş. Sonrasında Anadolu Ordusu müşavirliğine (danışmanlığına) kadar yükselmiş. Bunca önemli görevlerde yer almasına rağmen, oldukça sessiz ve sade bir hayatı varmış Paşa'nın. "Zarif" lakabıyla anılması bundan olsa gerek. Yalıyı 1848'de satın almış. Yalının dördüncü sahibi. Yalı, Bizans manastır kalıntıları üzerine yapıldığından, bahçesinde bir ayazma bulunuyor. Arkasındaki hamam da o dönemden kalma.

Balkan Savaşı'nda, 1. Dünya Savaşı'nda ve İstanbul'un işgali sırasında büyük hasar görmüş. Her seferinde onarılmış.

Yalının en ilginç ve diğer yalılardan farklı yanı, bir odasının içerden denizle bağlantısı olması. Yalıdakiler dışarı çıkmadan ve kimseye de görünmeden yalı içinde denize girebiliyorlarmış. O dönem için iyi formül. Yalı Demsa Group Yönetim Kurulu Başkanı Demet Sabancı'nın. Yalı böyle bir sahibesi olduğu için çok şanslı olmalı. Çünkü Demet Hanım yalısına büyük özen gösteriyor.

BAHRİYELİ SEDAT BEY YALISI / IŞIKOĞLU YALISI

Bu yalı, Körfezden hemen sonra. Anadoluhisarı sınırlarının yakınında. Yaklaşık 170 yıllık bir yalı. Tanzimat döneminin önemli bürokratlarından Mustafa Reşit Paşa yalıyı kızı için yaptırmış.

Yalının daha sonraki sahibi Bahriyeli Sedat Bey. Sedat Bey, Sultan 2. Abdülhamit'in deniz işlerinden sorumlu bakanı. Ayrıca Çanakkale Savaşı'nda da aktif görev almış bir komutan.

Daha önce de birçok örneğini gördük; Boğaziçi'nde birçok yalının birkaç ismi oluyor. Yalılar zamanla el değiştiriyor; kim satın alırsa onun adıyla anılıyor. Ancak bu yalı farklı. Daha satılmadan ikinci adıyla da anılıyor. Çünkü bahçesinde bulunan manolya ağaçları onun Manolyalı Yalı olarak tanınmasına yol açmış.... Yalı daha sonra Sedat Bey'e intikal edince onun adıyla anılmış.

Bahriyeli Sedat Bey Yalısı

Yalı, miras yoluyla kuşaktan kuşağa geçiyor. Genç kuşak satışa çıkarıyor. Yalının yarısını Doğu Okulları'nın ve Doğu Üniversitesi'nin sahibi Doğu Gözaçan satın alıyor. Bugün yalıda onlar ikamet ediyor.

Bahriyeli Sedat Bey Yalısı'nın hemen yanında, adını yalıyı inşa eden ve uzun süre burada yaşayan Rıza Bey'den alan bir yalı var. Rıza Bey Yalısı – Osman Yemni Yalısı.

RIZA BEY YALISI / OSMAN YEMNİ YALISI

Bu yalı inşa edilmeden önce burada iki yalı bulunuyordu. Yahlardan birinin altında bir restoran vardı. 1970' de bu restoranda çıkan yangın iki yalıya da sıçradı. Her ikisi de yandı. İstanbul Tıp Fakültesi profesörlerinden Osman Yemni bu arsayı satın aldı ve iki yalının yerine bu yalıyı inşa etti. Adı da o tarihten sonra Osman Yemni Yalısı oldu.

Osman Bey'in tek kızı var. Boğaziçi Üniversitesi eski rektörü Prof. Üstün Ergüder'le evli. Osman Yemni'den sonra yalıya Ergüderler taşınmıştı.

Osman Yemni Yalısı 1970'lerde restoran haline getirilmiş ve bir yangın sonucu yanan yalının yerine aynı çizgide iki yalı yapılmıştır.

Rıza Bey / Osman Yemni Yalısı

ANADOLUHİSARI İSKELESİ

İlk Anadoluhisarı İskelesi Yıldırım Beyazıt tarafından inşa edilmiş. İnşa edildiği yerde Antik Çağ'dan kalan Zeus Mabedi'nin yıkıntıları olduğu, hatta iskelenin de bu yıkıntıların üzerinde yapıldığı ifade ediliyor. O dönemde hem hisarın hem iskelenin adı Güzelhisar. Ancak Fatih Sultan Mehmet'in Rumelihisarı'nı yaptırmasından sonra hisar da iskele de Anadoluhisarı adını alıyor. Anadoluhisarı'na ilk iskele Şirket-i Hayriye zamanında ahşap olarak inşa ediliyor. Daha

Anadolu Hisarı İskelesi

sonra bu ahşap iskele platformu yıkılıyor, yerine betonarme kazıklar üstüne yeniden yapılıyor. Bugünkü iskele işte o son yapılan iskeledir.

1900'lerin başı Anadolu Hisarı Kalesi...

ANADOLUHİSARI KALESİ

Kanlıca'nın Kandilli yönündeki sınırı aslında bu iskelede son buluyor. Ancak iskelenin hemen yanında sanki Kanlıca'yla iç içe tarihi bir yapı var... Anadoluhisarı! O zaman bu hisardan da söz etmezsem, Kanlıca eksik kalır diye düşündüm ve hisarla ilgili daha önce verdiğim bilgilere ek olarak birkaç ayrıntıya daha değineyim dedim.

Geçmişte Cenevizliler, Bizans'la birlikte Karadeniz'de Boğaz geçişlerini kontrol edebilmek için Sinop ve Amasra gibi bazı noktalarda koloniler kurmuş. Özellikle Cenevizliler için hayati önem taşıyan bu koloniler kontrollerini yıllarca sürdürmüş. Aynı ihtiyaç Osmanlılar için de söz konusu. Yabancı ülke gemilerinin geçişlerini denetim altına alabilmek şart.

Günümüzde Anadolu Hisarı Kalesi...

Padişah Yıldırım Beyazıt bu denetimi Boğaz'da sağlamak için 1395'te Boğaz'ın Anadolu yakasına Anadoluhisarı'nı inşa ediyor.

Hisarın bulunduğu yerle karşı kıyı arası 660 metre. Burası Boğaz'ın en dar yeri. Hisar, iç ve dış kale ile bu kalelerin surlarından oluşuyor. Surların kalınlığı 2.5 metre. Dış surlarda toprakların yerleştirildiği menfezler yer alıyor. Bazı bölümleri yıkılmış olan Anadolu Hisarı'nın ortasından bugün yol geçiyor.

KÖSELECİLER YALISI

Köseleciler yalısı

Köseleciler yalısı, Anadoluhisarı İskeleyi'nin yanında, iki katlı bir yalı. Sayfadaki bu fotoğraf 1800'lerin sonlarında inşa edilen yalının yeniden yapıldıktan sonraki son hali. Oysa önceki hali çok perişandı. Oturulamayacak kadar yıpranmış, eskimiş bir harabeydi. Gelip geçerken görüyorduk; yalı yakın zamana kadar o perişan haliyle ayakta idi. Ancak önce çatısıyla ikinci katı yıkıldı. Kısa süre sonra da giriş katıyla tümü ortadan kalktı. O zaman yerine aslına uygun olarak bu yalıyı inşa ettiler.

MANASTIRLI İSMAİL HAKKI BEY YALISI

1900'lerin başında Mehmet Akif Ersoy'un çıkardığı Sebilürreşad adlı bir dergi var. İslamcı hareketin en önemli dergisi. Bu yalının sahibi ve yalıya adı verilen İsmail Hakkı Efendi işte bu derginin yazarlarından. Manastır'da doğduğu için Manastırlı olarak anılıyor İsmail Hakkı Efendi. Hakkın rahmetine de gene bu yalıda kavuşuyor.

Yalı Anadoluhisarı'nda, hisarın hemen önünde yaklaşık 150 yıllık bir yapı. İki katlı ve ahşap. Boğaz'daki yalılar arasında dış süslemeleri en güzel olanlardan. Ancak eski ve yıpranmış. 2004'te restorasyonu için harekete geçilmiş ancak onarıma bir türlü başlanamamış. Yalıda 1930'dan beri 94'te vefat eden Ziraat Mühendisi İlyas Alantar ailesiyle birlikte oturmuş. İlyas Bey'in gazetelerde

bir röportajını okumuştum. Yoksul Milyarderler diye başlık atmışlardı. “Yalı çürüyor. Ancak restorasyonu çok pahalı. Yalılarımız tarihi değer taşıyor. Devletin onarımına katkıda bulunması şart. Çünkü bu onarım her aileyi zorlayacak miktarda” diye dert yanıyordu.

ŞEYH TALÂT EFENDİ YALISI

Bu yalı Boğaziçi’ndeki Anadoluhisarı’nın en eski yapılarından. O da diğerleri gibi selamlık ve harem bölümlerinden oluşuyor. Selamlık bölümü bu yalıda doğup büyüyen Mihrinev Atay ve kardeşine dedelerinden kalmış. Harem bölümünün sahipleri de Atay kardeşlerin akrabaları.

Harem bölümü yakın geçmişte satıldı. Alanlar burası için işyeri ruhsatı alıp balık restoranı yaptılar. Ama çok geçmedi restoran sahipleriyle mahkemelik oldular. Çünkü oturdukları selamlık bölümüyle restoran yan yana. Yemek kokuları evin içinde. Bir de müşterilerin gürültüsü! Canlarına tak etmiş. Gazetelerde okumuştuk, “Atay kardeşler Komşuluk Hakkının İhlali Davası” açmış restorana diye. Mahkeme nasıl sonuçlandı, bilemiyorum. Takip etmedim.

Manastırlı İsmail Hakkı Bey Yalısı

Şeyh Talat Efendi Yalısı

KOMODOR REMZİ BEY YALISI - İNÖNÜ YALISI

Dikkat ettiniz mi? Yalı deyince gözümüzün önüne hep enine geniş, boyuna ancak birkaç kattan ibaret yapılar geliyor. Ama bu yalı bu genellenmenin tersini ispatlıyor. Eni dar, boyuna 4 kat.

Yalıyı 1900'lerin başında yaptıran Komodor Remzi Bey.

Komodor; Osmanlı Bahriye'sinde bir rütbe. Bugünün deniz kuvvetlerinde albay karşılığı. Adını da ilk sahibinden alıyor.

Yalıyı daha sonra Mümtaz Aktay Paşa satın alıyor. Paşa, Cumhuriyetin ilk yıllarında Balkanlar'da, Çanakkale'de ve Sakarya cephelerinde savaşmış. Büyük Taarruz'da da gene cephede. Ölümünden sonra yalı kızı Güzin Hanım'a kalıyor.

Komodor Remzi Bey / İnönü yalı

Yalı daha sonra tekrar el değiştiriyor. Bu kez Erdal İnönü'nün eşi Sevinç Hanım satın alıyor. Alıyor ama yalı perişan. Erdal Bey, binayı kâğıt olarak baştan yapıtıyor. "Benden sonra müze olsun" diye de vasiyette bulunuyor.

Sevinç İnönü'nün bir kardeşi var. Hasan Selim Sohtorik. Bu beyefendi kendi adını taşıyan bir denizcilik şirketinin sahibi. Bu şirket gemi almak için Emlakbank'tan kredi çekiyor. Kefil olan Sevinç Hanım. Zamanı geliyor, bu kredi ödenemiyor. Dolayısı ile iş mahkemeye intikal ediyor. Yalı, Sevinç ve Erdal İnönü Vakfı'na ait. Dava da hukuk savaşı olarak yıllardır sürüyor. Bir gün Komodor Remzi Bey Yalısı'yla ilgili "Tarihi yalı icradan satılık" diye bir haber çıktı. Çok üzüldük tabii. Ama Sevinç Hanım için yapacak bir şey kalmamıştı. 2002 yılındaki 265 bin liralık borç katlanarak büyümüş, 20 milyonu bulmuştu. Yalı satılırsa bu olduğu gibi bankaya ödenecekti. Öyle de oldu. Yalıyı sattı. Borcu ödedi. Yalı NATA Holding'in patronu Ankaralı işinsanı Namık Tanık'ın mülkiyetine geçti.

Sevinç Hanım satışa şerh koymuş. Satıştan sonra hemen teslim etmeyecek, bir süre oturacaktı. Şimdi oturmaya devam ediyor.

SABANCI ÖĞRETMENEVİ

Küçüksu Kasrı'nın hemen yanındaki tarihi bina Sabancı Öğretmenevi'dir. Bu bina 1985 öncesi onarılmaya muhtaç bakımsız bir binaydı. İlkokul olarak hizmet veriyordu. Daha sonra Hacı Ömer Sabancı Vakfı ile İstanbul Valiliği arasında bir protokol imzalandı ve bina restore edilerek öğretmenevine dönüştürüldü. Adı da Sabancı Öğretmenevi oldu. Sonra da misafir kabulüne başlandı.

Sabancı Öğretmen Evi

Zaman içinde bir restorasyon daha geçirdi. Eksikleri tamamlandı. Kapasitesi artırıldı. Hem içerde hem dışarda hizmet alanı genişletildi. Geniş bir terası, altta ve üstte iki salonu, bahçede 200 kişilik çardağı olan bir mekâna dönüştü. Böylelikle misafir kabul kapasitesi de artırılmış oldu. Artık sadece çalışan ya da emekli olmuş öğretmenlere değil, kalabalık grupların toplantılarına, eğlencelerine de salonlarını açmış oldu. Özellikle de nikâh ve düğün törenlerine.

KÜÇÜKSU KASRI

Kasırlar Osmanlı dönemine has yapılardır. Padişahlar için inşa edilen ama devamlı kalmadıkları mekânlardır bunlar. Özellikle yaz aylarında dinlenmek, vakit geçirmek, uygun doğa ortamlarında avlanmak için kullanılan yapılardır. Her biri küçük birer saray. Küçüksu Kasrı da bunlardan biri.

Küçüksu Kasrı

Küçüküsu bölgesinin geçmişı Bizans'a kadar uzanıyor. Boğaz'ın Anadolu yakası Osmanlı'nın eline geçtikten sonra bu yöre her padişahın rağbet ettiğı has bahçelerden oluyor ...

Bu kasrı Sultan Abdülmecit yaptııyor. Daha önce burada iki katlı ahşap büyükçe bir yalı varmış. Onu yıktırıp yerine bu mini sarayı inşa ettiriyor. Kasır, Küçüküsu ile Göksu Dereleri'nin arasındaki alanda. Burayı seçmesinin sebebi diğeri Sultanlar gibi Abdülmecit'in de Anadoluhisarı çevresini çok sevmesi.

Kasır, Cumhuriyet döneminde bir süre devlet konukevi olarak kullanılmış. Ancak 90'ların başında kasrın denize kaydığı tespit edilince kapsamlı bir çalışmayla kayma durdurulmuş. Sonra da müze-saray olarak ziyarete açılmış.

Bugün bu tarihi mekânın sadece bahçesi hizmete açık. Bahçe düğünler, toplantılar, kokteyller ve özel günler için kiraya veriliyor. Bahçeyi kiralayan davet sahipleri de misafirlerini bir saray bahçesinde ağırlamış olmanın haklı gururunu taşıyor.

Kasrın hemen yanında Mihrişah Valide Sultan Çeşmesi var. Bu çeşmeyi Üçüncü Selim, annesi Mihrişah Valide Sultan için yaptırmış. Günümüze özgün ulaşabilen ender çeşmelerden biridir bu çeşme. Halk arasında Küçüküsu Çeşmesi olarak da biliniyor.

KÜÇÜKSU PLAJI

Bir Kanlıcalı olarak diyorum ki, Küçüküsu Plajı, doğanın bizlere sunduğı bir nimetti. Ama biz bunu elbirliğıyle yok ettik. Daha da önemlisi biz bu yok edilişe seyirci kaldık. Padişahlık döneminde bile denize girilebilen doğal bir plajdan söz ediyorum. Zaman içinde yok oldu gitti.

Benim okula başladığım yıllarda bu plajda bir düzenleme yapılmıştı. Kabinler kurulmuş, duş sistemi falan eklenmişti. Hatta bir gazino bile yapılmıştı. Çevre halkı plaja büyük rağbet gösteriyordu. Biz çocuklar da denize, plajın Küçüküsu tarafındaki sığ yerde girdik o zaman.

Plaja daha çok Kanlıca, Anadoluhisarı ve Kandilli'de oturanlar gelirdi. Civar semtlerden gelenler de olurdu. O zamanlar burası tam bir sosyal kaynaşma mekânıydı. Gazinosu, yörenin buluşma merkeziydi sanki. Özellikle akşam yemeklerinden sonra mutlaka bir müzik gurubu neşeli parçalarla geceye renk katardı. Rüzgârın uygun estiğı zamanlar bu sesler karşı sahilten bile duyulurdu. O zaman Bebek'ten Emirgân'dan gelenler olurdu gazinoya. Ney Üstadı Süleyman Erguner'in aşka gelip üflediğı neyin yankıları hala kulağımda.

Sonraki yıllarda kıyafet balosunu andıran etkinlikler bile yapılmıştı. Sandal süsleme yarışlarına çeşitli denizci kıyafetleriyle katılırdı yarışmacılar. Yarışanlar aldıkları alkışın derecesine göre puan kazanırdı. Gündüzleri herkes kabinlerde soyunur denize girer, denizden çıkınca da duşunu alırdı. Çoluk çocuk herkes geniş bir aile gibiydi.

İşte böyle bir mekân, böyle bir ortam, böyle bir sosyal ilişki yöredeki çarpık yapılaşma plajı da olumsuz etkiledi. Binaların atık suları çoğalan nüfusla birlikte çok arttı. Atıklar Küçüküsu Deresi'ni kirletmeye başladı. Bu da plajı kirletti. Denize girmeye gelenlerin çevre bilinç seviyesi gittikçe düşünce sonuç kaçınılmaz oldu. Atılan çer çöp artıkları kumlara karışmaya başladı. Zamanla plaja rağbet de gözle görülür şekilde azaldı. Dönemin Belediyesi uyarılara rağmen kirlilikle baş

edemeyince plajı kapattı. Kabinleri söktü, güneşlikleri topladı, duşları iptal etti. Plajın çevresini çitle çevirdi. O canım plaj kimsenin uğramadığı bir yer haline geldi. Bugün o plaj bir çekek alanı. Tekneler, kayıklar, mavnalar orda karaya çekiliyor.

Küçüksu Plajı'nın dünü...

Ve bugünü...

Sevda Tepesi 1970'ler...

SEVDA TEPESİ

Kıbrıslı Yalısı'nın arkasında kıydan tepelere doğru yükselen bu geniş arazinin ilk adı Ömür Tepesi'ydi. Daha sonra adı değişti, Sevdâ Tepesi oldu. Nedeni ise bir aşk hikâyesi...

Asırlık servilerden, erguvanlardan, fıstıkçamlarından, defnelerden oluşan bu tepede yaşanan hazin olay, tepenin adını değiştirmeye yetti.

30'lu yıllarda yaşanmış bu hazin olayın hikâyesi özetle şöyle:

Birbirini seven iki genç var. Belkis 20 yaşında, Amerikan Kız Koleji mezunu. Uzun boylu, yeşil gözlü, çok güzel bir kız. Yabancı bir bankada asistan olarak çalışıyor.

Vahit'se 22 yaşında, Harbiye'den mezun, süvari teğmen. Çok yakışıklı. Lâkabı Valentino. Çünkü Valentino'ya çok benziyor. Öyle ki Valentino'nun çevirdiği film, o ölünce yarım kalıyor. Arkadaşları film şirketine Vahit'in resmini gönderiyorlar. Film şirketi de Vahit'i "Gel görüşelim" diye davet ediyor. Ama o askerliği çok sevdiğinden bu çağrıyı önemsemiyor ve gitmiyor. Bu daveti geri çevirmesinde Belkis'in ayrılığına dayanamaması da var mutlaka.

Bu kara sevdalı aşıkların buluştukları yer Ömür Tepesi'ndeki ulu ağacın altı... Her keresinde orda buluşuyorlar, gelecekle ilgili hayaller kuruyorlar. Oysa Vahit'in annesi bu beraberliğe karşı. Hatta oğlunun bir başka kızla evlenmesi için ona baskı bile yapıyor.

Belkis istenmediğini anlayınca çok üzülmüş tabii. Vahit de iki arada kaldığı için çok bunalmış. Sonunda iki sevgili çıkar yol bulamamışlar. Tepede her zaman buluştukları yerde hayatlarına son vermişler.

Vahit tabancayla önce Belkis'i vurmuş. Başının altına bir taş koymuş. Ceketıyla ayaklarını örtmüş.

Seveda Tepesi günümüz...

Sonra da yanına uzanıp namluyu ağzına sokup ateşlemiş.

Her ikisinden haber alamayan aileleri onları aramaya koyulmuş. Sonunda cansız bedenlerini yan yana ulu ağacın altında bulmuşlar.

İşte o günden sonra Ömür Tepesi, sevgileri uğruna canlarına kıymayı göze alan bu gençlerin anısına Seveda Tepesi diye anılır olmuş,

Bu tepe yıllar önce Suudi Arabistan Kralı olan, Kral Abdullah'a satılmıştı. Ancak bu satış büyük tepki gördü. Bu konu hâlâ açıklığa kavuşmuş değil.

KONT ASTROROG YALISI / RAHMI KOÇ'UN YALISI

Bu yalı 1.5 asırlık. İlk zamanlar tek yalı. Ama zamanla yanındaki yalı ile birleştiriliyor; genişliyor.

Yalıya adını veren Ostrorog Polonyalı ve çok yönlü biri. Birkaç dil biliyor. Osmanlı sarayında zamanında önemli ve değişik görevler almış. Yalıyı satın alınca yalının adı da Kont Ostrorog Yalısı oluyor.

Kont ve karısı uzun yıllar bu yalıda yaşıyor. Onlar vefat ettikten sonra Kont'u Feriköy Katolik Mezarlığı'na defnediyorlar.

Varisler Kont'un Türkiye'de doğup büyüyen çocukları. Yalıyı satışa çıkarıyorlar. Yalıyı denizi çok seven Boğaziçi'ne hayran Rahmi Koç alıyor. Rahmi Bey, yalının değerine değerler katacak onarımlar yapıyor ve burada yaşamaya başlıyor. Boşalttığı yalıya da oğlu Mustafa Koç'un taşındığını daha önce ifade etmiştim.

Evet ... Kanlıca İskelesi'nden başlayıp körfeze ve Anadoluhisarı'na kadar geldik. Bu güzergâhtaki yalılara da anılarım eşliğinde tek tek değinmeye çalıştım. Bu yöndeki son yalı Rahmi Koç Yalısı'ydı.

Kont Astrorog / Rahmi Koç Yalısı

Şimdi tekrar başladığımız noktaya; Kanlıca İskelesi'ne döneyim ve bu kez Çubuklu İskelesi'ne doğru bir yol izleyerek Kanlıca'nın devamı niteliğindeki bu yalılarla ilgili özet değerlendirmeler yapayım.

Kanlıca İskelesi'nden Çubuklu yönüne doğru ilk yalı, Yağcı Şefik Bey Yalısı.

YAĞCI ŞEFİK BEY YALISI (ŞEKERCİ YALISI)

Yağcı Şefik Bey Yalısı'nın olduğu yerde daha önce başka bir yalı varmış. Onun yerine yapılan bu yalıyı 2. Abdülhamid'in kız kardeşi Cemile Sultan, kaybettiği evladının acısını dindirsin diye satın almış. Bu yalının bahçesi bugün bile Cemile Sultan Korusu olarak anılıyor.

Yağcı Şefik Bey Yalısı

Fakat yalı 1800'lerin sonunda yanıyor. Bir tek selamlık bölümü kurtuluyor yangından. Yerine de yenisi uzun süre yapılmıyor. Ta ki Yağcızâde Hacı Şefik Bey ve ortağı İsmail Bey bu araziyi satın alana kadar. Hacı Şefik Bey arsının vapur iskelesine yakın tarafına bugünkü üç katlı yalıyı harem bölümü olarak inşa ettirmiş. Yangından kurtulan selamlık binasının da onarımını yaptırmış.

Yağcızade Şefik Bey'in, Belma Simavi'nin babası olduğunu söylemiştim. Belma Hanım Ağabeyi Şefik ve kardeşi Ercan'la bu yalıda büyüdü. İşte bu üç kardeşin çocukluklarını ve gençliklerini yaşadıkları bu Yağcızade Şefik Bey Yalısı kuşaktan kuşağa bugüne kadar geldi. Daha sonra yalıyı Fenerbahçe eski Başkanı Aziz Yıldırım'ın dayısı Faruk Yalçın satın aldı.

Faruk Bey bir süre burada yaşadı. Daha önce anlattığım gibi kardeşi Cengiz'in yalısına geçti.

Faruk Yalçın Türkiye'nin büyük müteahhitlerindendi. Hatta Nato'ya yıllarca birçok iş yaptığından Nato Müteahhiti'ne çıkmıştı adı. Forbes Dergisi dünyaca ünlü ve saygın bir ekonomi dergisidir. Her yıl, o yılın en zengin kişilerini büyükten küçüğe sıralayarak yayınlar. Faruk Bey de geçmişte en varlıklı kişiler sıralamasında bu dergide yer alan ender Türk işinsanlarımızdandır.

Yağcı Şefik Bey Yalısı ise hâlâ Boğaz'ın en nadide yalılarından biri olarak ününü sürdürüyor.

ŞEVKİ BEY YALISI

1910-1915 tarihleri arasında yalıyı ilk yaptıran kişinin Şevki Işık olduğu bilinmektedir. Bu nedenle halen de Posta Müdürü Şevki Bey Yalısı olarak tanınmaktadır. M. Ekimoğlu'nun hazırladığı tezde, Hâkim Arifi Bey'in yalısının kuzey yönünden komşusu olan bu yalıyı kızı için yaptırdığı yazılmıştır.

Geçen yüzyılda yapılan 2.sınıf tarihi eser olarak tescil edilen yalı, Yüksek Mimar Aydın Erkan tarafından restore edilmiştir. 5 Eylül 1990'da Yahya Aydın'a satılmıştır, 1952 tarihli çaplı tasarruf vesikası belgesinde yalının sahibi Lütfiye Şensöz olarak yazılmıştır. Aynı belgede yalıyı 19 Ekim 1977 tarihinde Nilgün Sevgen adlı birinin satın alındığı da görülmektedir.

Şevki Bey Yalısı

İskeleden kuzeye doğru üçüncü sırada olan bu yalının güneyinde Hâkim Arifi Bey Yalısı, kuzey tarafında ise Yorgancı Sabri Bey Yalısı bulunmaktadır. Yalının kısmi bir bodrum katı ile zemin katı kâğıt olarak, diğer iki katı ise ahşap karkas olarak yapılmıştır.

Yalının son sahipleri arasında ise ülkemizde medyada sıkça farklı alanlarda ismi gündeme gelen Ses Sanatçısı Ebru Gündeş ile evlenen Rıza Sarraf'ın olduğu biliniyor.

Rıfat Paşa / Şehmuz Tatlıcı Yalısı

RIFAT PAŞA YALISI / ŞEHMUZ TATLICI YALISI

Şehmuz benim iyi arkadaşımıdır. Zaman zaman buluşur; bir söyler, beş gülerdik. Şehmuz inşaat işlerinde çok aktifti. Yapıp sattığı birçok ev, yalı, site vardır. Bu yalıyı da Merterler'den satın aldı. Maksadı yalıya çeşitli ilaveler yaparak büyütme, elini yüzünü düzeltmekti.

Yalıyı aldığında bina şimdiki gibi bakımlı değildi. Şehmuz dışını tümüyle soydu. Çatısını da indirdi. Tepeden tırnağa aslına uygun olarak elden geçirdi. Bu arada eklemelerle biraz da büyüttü.

Bütün bunlar olurken çok komik bir olay yaşadık; onu anlatmak istiyorum.

Bunun restorasyona başladığı dönemde İstanbul Boğaziçi İmar Müdürlüğü'ne zehir gibi bir hanım atanmıştı. Hiç affı yok. Hem çalışkan, hem takipçi. Sık sık helikopterle yukardan kontrol ediyor imara aykırı bir iş yapıyor mu diye. E, Şehmuz da başlamış oldu faaliyetine. Ödö patlıyor kadından. Çünkü Boğaziçi imar yasağını delen hapis cezası yiyor. Şehmuz bunun bilincinde. O yüzden inşaatteki 30 çalışanının gözünü korkutmuş. Sıkı sıkı tembihlemiş. "Helikopter sesi duyarsanız her işi bırakacak saklanacaksınız, ortadan yok olacaksınız; ona göre" diye. E, kaybolmak saklanmak kolay değil. Adamlar çatıda çalışıyor. İç merdivenler falan da yer yer kırılmış. Yani normal yoldan inmek cambazlık istiyor.

Şehmuz'un kardeşi Mustafa Tatlıcı Hıdiv Köşkü'nün yanında büyük bir arazi satın almıştı. Buraya İstanbul'un 80 villalık en lüks sitesini yaptı. Bu sitede ünlü iş adamları, İstanbul'un kalburüstü aileleri oturuyor. Bunlardan biri de Ağa Ceylan. Ağa Ceylan o dönemin en tanınan iş adamlarından. Mustafa Tatlıcı'nın hem hemşerisi hem yakın arkadaşı. Ağa Ceylan'ın bir helikopteri var. Sitedeki pistte duruyor. Siteden işine bu helikopterle gidip geliyor.

Mustafa Tatlıcı, Şehmuz'un damadı İlker'i de almış yanına, Şehmuz'a bir oyun oynayalım demiş. Konuyu bana açtılar. Tasarladığı şaka Şehmuz'u çileden çıkaracak cinsten. Ağa Ceylan'dan helikopterini 20 dakikalığına isteyecekler. Şehmuz'un inşaatının tepesinde imar müdürlüğünün helikopteri gibi birkaç tur attıracaklar.

“Yahu yapmayın; kalbine iner valla” dediysem de dinletemedim.

Bunlar helikopteri istemişler, Ağa Ceylan da vermiş. Beni aradılar. “Sen de orda ol, ne olup bittiğini bize anlatırsın” dediler. Gittim. Şehmuz inşaattaydı. “Kolay gelsin” dedim. “Yahu nesi kolay gelecek; bir karı geldi Boğaziçi İmar’ın başına, göz açtırmıyor. Burda elimiz yüreğimizde heyecan içinde harç karıyoruz” demeye kalmadı uzaktan pat pat pat helikopter sesi duyuldu. Şehmuz o anda kulak kesildi. Sonra “Eyvah” dedi, “Yandık!” Bir ışıltı çaldı. İşçiler tembihli. Aynı zamanda da talimli. Tıpkı korsan filmlerindeki gibi, Tarzan filmlerindeki gibi ipler sarkıtmışlar. İpe sarılan aşağıya kayıyor. Zemine gelince de alt kattan içeri girip kayboluyor. Helikopter tepemizde tur atmaya başladı, dönüp duruyor. Bu arada Şehmuz telaşla bağırıp duruyor: “Acele etsenize laaan, saklansanızaaa. Yat, yat... Kalkmaaa!” Şehmuz sütunun arkasından bağırıyor ama o telaşla ortaya çıktığının farkında değil. Bir yardımcısı vardı Zeko; Zeko da o telaşla saklandığı yerden ona sesleniyor: “Ağam çek göbeğini, çek içeri, göbeğin gözüki!” Ben artık dayanamadım; başladım gülmeye...

Şehmuz bozuldu güldüğüm için. Çünkü o hâlâ olanları Boğaziçi İmar Müdürlüğü’nün denetimi sanıyor. Nihayet helikopter gitti. Faaliyet kaldığı yerden devam etti.

Kardeşi Mustafa, damadı İlker bir de ben buna işin aslını söylemedik. Ama ne zamanki Ağa Ceylan durumu öğreniyor; o zaman bu işten haberinin olmadığını söylemek için Şehmuza gidiyor, “Yav kusura bakma; benden helikopteri yabancı misafirim var diye istediler” diyor. Şehmuz da o zaman kavıyor nasıl bir oyuna gediğini. Ağa Ceylan benim Şehmuz’la olan yakınlığımı bildiğinden beni de ihbar ediyor. “Türker Beyi de olan biteni yerinde tespit etsin, sonra onlara anlatsın diye gözlemci yollamışlar” diyor.

Sonuç: Şehmuz, Kardeşi Mustafa’yla üç ay, damadı İlker’le bir ay, benimle de bir hafta konuşmadı. İhbara rağmen en hafif ben atlatmışım.

OSMANLI’NIN MAHZUN PRENSESİ

Prensess Fazıla ve İrâk Kralı II. Faysal (üstte)

Sürgündeki Osmanlı Hanedanından Hanzade Sultan ile Mısır Prensi Sultan Mehmet Ali İbrahim Bey’in 17-18 yaşlarında çok güzel bir kızları vardı. Adı Fazıla’ydı. Ama biz ona ailesinden dolayı kendi aramızda prenses derdik. Fazıla, Londra’da okuyordu. Bütün yıl İngiltere’deydi. Ancak tatillerde dönüyordu İstanbul’a.

Ailesi Yeniköy’deydi ama Fazıla yaz aylarında sık sık Kanlıca-Çubuklu arasındaki yalılardan birinde yaşayan yakınlarına gelir, onlarda kalırdı.

İrâk kralı Faysal’la nerde karşılaştılar, nerde tanıştılar bilemiyorum artık; nişanlanmışlardı. Sanırım 1957’ydi. Bu nişanı bütün dünya gazeteleri haber yapmıştı. Biz de gazeteler

yazınca duymuştuk. Kral Faysal her sene yazın nişanısını görmeye gelirdi. Her gelişinde bizlere de çeşitli hediyeler getirirdi. Mesela bende hediye ettiği o günlerden kalma bir saat vardır. Üzerinde Arapça Faysal yazar. Sade bana değil bütün arkadaşlarıma vermişti o saatten. İsviçre’de özel yaptırmıştı sanırım.

Tam evlilik hazırlıklarını yapıyorlardı ki, düğüne iki hafta kala Irak’ta bir ayaklanma oldu. 1958’in Temmuz ortasıydı, Faysal suikasta uğradı. Yalnızca o da değil. Kraliyet ailesinden birçok kişi öldürülmüştü o ayaklanmada. Zavallı Faysal’ı arabaların arasına bağlayıp sürükleyerek caddelerde dolaştırmışlardı. O ayaklanmada Irak Başbakanı Türk Asıllı Nuri Sait Paşa’yı da katlettiler. Tabii olayı bütün dünya birinci haber olarak verdi o zaman. Zavallı kız Londra’da öğrendi suikasti. Gazeteler “Mahzun Prenses” manşetleriyle çıkmıştı birkaç gün. Bu ayaklanma olmasaydı, Kral Faysal da başa geçseydi, Irak Türkiye ile birleşecekti yorumları çok yapıldı o dönemde.

Prenses Fazıla ve eşi Hayri Ürgüplü

SAHAFLAR YALISI

Bu yalının ilk sahibi Sahaflar Şeyhi Esat Efendi. Esat Efendi vakanüvis. Yani Osmanlı’da güncel tarihi yazan kişi. Yalıda ailesiyle birlikte yaşıyor. Esat Efendi vefat edince aile dağılıyor, yalıda kimse kalmıyor. Yalıda kiracılar gelip gidiyor uzunca bir süre.

Sahaflar Yalısı

Yalının son kiracısı, rütbesi mirlivalıktan (Tuğgenerallikten) binbaşılığa indirilen Şükrü Bey. Kalabalık ailesiyle birlikte onlar oturmaya başlıyor. Ancak bir süre sonra yalıda yangın çıkıyor ve alevler çevreye de sıçrıyor. Yalının hemen arkasında müştemilat ile komşu yalı yanıp kül oluyor. Daha sonra yeniden inşa ediliyor.

Yalıda halen Abdullah Acar ikamet ediyor. Abdullah Bey Fenerbahçe eski idare heyetinden. Bir ara bankerlik de yapmıştı.

ASAF PAŞA / ESVAÇI AHMET BEY / NECMETTİN ERBAKAN YALISI

Esvaçı Ahmet Bey Yalısı, İstanbul Boğazı'nın Anadolu yakasında 1850 tarihlerinde Selami Efendi tarafından inşa ettirilmişti. Bu çevredeki iki yalı ve içerlerde bulunan ahşap köşk Şerif Abdülmuttalıp Efendi tarafından satın alınmıştı. Yalılardan ikisi daha sonra Üsküdar Mutasarrıfı Asaf Paşa tarafından satın alındı. Yalılardan birinde Asaf Paşa ailesi ile kalırken diğer yalıda kalfalar ve çalışanlar kalıyordu. İşte bu kalfaların kaldığı güney yalısı bu binadır. Asaf Paşa öldükten sonra bu yalı kalfalarına kaldı. O da ölünce bu yalı Sultanhamam tüccarlarından Esvaçı Ahmet Bey'e satıldı.

Yalının son sahibi Necmettin Erbakan'dır. Erbakan Yalısı olarak da bilinir.

Yalının mimari özelliği ise taş giriş katı üzerine iki ahşap kat vardır. Bu katların güney batı yönlerinde büyük balkonlar ve üst kat sofasının dışı açılan kepenklerinde bir üçgen alınlık bulunmaktadır. Binanın taş olan giriş katı, sonradan yapının alnına uymayan bir şekilde genişletilmiştir.

Asaf Paşa / Esvaçı Ahmet Bey / Necmettin Erbakan Yalısı

METE HAS YALISI

Bizim kuşak Mete Has'ı 1970'lerden tanır. O yıllar ülkenin siyasi çalkantılar içinde savrulduğu yıllardı. Sağda ve solda gençlerin birbirleriyle çatıştığı, cinayetlerin işlendiği, bankaların soyulduğu bir dönemden bahsediyorum. Anneler babalar çocuklarını okula gönderdikten sonra dönüşlerini pencere başında endişeli gözlerle beklerdi o yıllar.

İşte böyle bir ortamda, bir sabah duyduk ki, sol örgütten Mahir Çayan ve arkadaşları Mete Has'ı kaçırmış.

Mete Has Kadir Has'ın yeğeni. Kadir Has ise Kayserili ünlü iş adamı. Çok varlıklı. Haliç'teki Kadir Has Üniversitesinin kurucusu. Kayseri'ye yaptığı Kadir Has Stadyumu da onun adıyla anılıyor. Ayrıca İstanbul'da 14 tane de okul yaptırmıştı.

Mete Has amcasıyla beraber çalışıyordu. Kadir Bey'in çocuğu yoktu. Mete'yi çocuğu yerine koyuyordu. Ve onu çok seviyordu.

İşte Mete Has'ı kaçıranlar amcanın hem varlıklı olduğunu hem yeğenini çok sevdiğini bildiğinden 400 bin lira gibi yüksek bir fidye istemişlerdi. Kadir Bey baktı ki işin şakası yok; ödedi parayı ve kurtardı yeğenini.

Mete Has, Çubuklu yolu üstündeki arsaya çok lüks olan bu yalıyı yaptırdı. Yalı onun adıyla anıldı.

Çok genç yaşta vefat etti. Yalı sonra satıldı.

Mete Has Yalı

YEDİ-SEKİZ HASAN PAŞA YALISI (ASAF PAŞA YALISI)

Kanlıca'daki bu üç katlı yalı, Boğaz'ın gözde yalılarından bir diğeri.

Bina Asaf Paşa tarafından yaptırılıyor ama Yedi-Sekiz Hasan Paşa ismiyle meşhur oluyor. Daha sonra Yedi-Sekiz Hasan Paşa tarafından satın alınıyor ve bu adla anılıyor. Osmanlı'nın Gülü adı ile de tanınırmış. Aşı boyası renginde olduğu için bu adı takmışlar yalıya.

Yedi-Sekiz Hasan Paşa Sultan Abdülaziz döneminde karakol kumandanymış. Sonrasında Beşiktaş Karakolu Amirliği'ne terfi etmiş, Sultan 2. Abdülhamit döneminde de paşalığa kadar yükselmiş. Paşa bile olmuş ama okuma yazma bilmiyor. O yüzden imza da atamıyor. Oysa o çözümü bulmuş, Arapça 7 ile 8 rakamlarının yazılışı kolay. Bizim harflerimizle biri ters, öteki düz iki V yan yana gelince oluyor size 7-8. O da paşanın imzası işte. Paşaya, yedi sekiz lakabı takılması bundan. Paşa'nın karakteri sert. İdaresinde de sertlikten yana.

Mimari özellik olarak seksen santim bir taş subasman üzerine iki katı ve bir de çatı eğiminden faydalanan bir katı olmak üzere üç katlı bir yapı. İkinci kattaki denize doğru çıkan konsol Osmanlı yalı mimarisinin güzel bir özelliği.

Yalı, 2009'da bir restorasyon geçiriyor. O onarım sırasında bir de Mehtabiye Köşkü ilave ediliyor. Mehtabiye Köşkü, mehtabı seyretmek için yapılan binaya eklenen özel bölüm.

Yedi-Sekiz Hasan Paşa Yalısı

A'jia Otel / Ahmet Rasim Paşa Yalısı / Eski Kanlıca İlkokulu

A'JIA OTEL (AHMET RASİM PAŞA YALISI) Eski Kanlıca İlkokulu

Ahmed Rasim Paşa, Sultan 2. Abdülhamit döneminde uzun yıllar Trablusgarp Valiliği yapmış aslında bir bürokrat. Bir ara İstanbul Şehreminliğinde yani belediye başkanlığında da bulunmuş.

Rasim Paşa Yalısı daha önce yanmış ama sonradan tekrar inşa edilmiş. Bugünkü binanın yanmadan öncekinin yarısı kadar olduğunu söylüyor tarihe not düşenler.

Kanlıca'da kendi adıyla anılan bu yalı geçmişte uzun yıllar Kanlıca İlkokulu olarak hizmet verdi. Benim kuşağımın hemen hemen hepsi ilkokulu orda bitirmiştir. Ben de 4. sınıfı orda okumuştum. Ancak bina o zaman çok eskiydi. Öğrenciler için tehlike arzettiğinden öğrenime son verilecekti. Simavi Ailesi bunu haber alınca bir ilkokul yaptırdı. Buradaki öğrenciler yeni okula taşındı. Burası da bir süre boş kaldı. Daha sonra restore edildi. Şimdi Boğaz kenarında çok şık, pırl pırl, otel olarak Ajia adıyla hizmet veriyor. Otel, Serdar Bilgili Ailesi'nce işletiliyor.

HEKİMLER SİTESİ

Bu sayfaya kadar sırasıyla Kanlıca'nın Boğaz kıyısındaki inci gibi dizilmiş yalılarından söz ettim. Etmeye de devam edecektim. Ama sıra Hekimler Sitesi'ne gelince ister istemez durdum. Onun hakkında ne demeliydim; bilemedim. Öyle ya; onca tarihi değer arasında modern bir site hayatı. Hiç uyuyor mu Kanlıca'nın doğasına; yapılaşma geleneğine, sessiz, sakin yaşam tarzına! Fotoğrafa bakın; bana hak vereceksiniz.

Kanlıca eskiden sakin bir yerdi. Ayrı bir özelliği vardı. Plansız programsız yapılaşma eski düzeni bozmaya yetti. Oysa planlı programlı, çevreye uyumlu bir site tasarlanmış olsaydı, Kanlıca'ya da değer katardı. İşte bunlardan biri SSK Sitesi, öteki Doktorlar Sitesi. Hekimler Sitesi de deniyor.

SSK, gayrimuntazam yapılmış yerleşme alanıyla inşa edilmiş. Doktorlar sitesi ise nispeten daha iyi. Hiç olmazsa bahçesi mahçesi var ama gene de site işte.

Hekimler Sitesi

Pekiyi; bu sitelerde yaşayan onca değerli aileyle komşu olmak fena bir şey mi? Elbette değil. Aksine kazanç bile. Ama aynı komşular Kanlıca mimarisine uygun inşa edilmiş hanelerde yaşasalardı; kötü mü olurdu! Demek istediğim bu.

ÇUBUKLU DALGIÇ OKULU

Yakın zamana kadar bir dalgıç okulu vardı bu binada. Burada sualtında yaşam konusunda uzmanlaşmış bahriyelilerimiz, hem nazari hem tatbiki dersler verirdi. Katılanları dalgıç ve balık adam olarak yetiştirilirdi. Onlara su altında yapılabilmesi imkânsız gibi görünen şeylerin nasıl yapılacağı da öğretilirdi.

Mesela, su altında elektrikli kaynak yapma, yine su altında elektrikle demir kesme, halat bağlama, beton dökme gibi uzmanlık isteyen beceriler kazanırlardı. Böylece bu alandaki eleman eksikliği giderilmeye çalışılırdı. Dalgıç okulunda bu eğitim için gerekli basınç odaları, dalma havuzları gibi donanımlar da vardı. Nedense 7 - 8 yıl kadar önce bu okul kapatıldı. Şimdi sadece binası duruyor.

Çubuklu Dalgıç Okulu

HALİL ETHEM PAŞA YALISI

Bu yalının ilk sahibi, Sultan 2. Abdülhamit'in sadrazamlarından İbrahim Ethem Paşa'ydı. Ethem Paşa'nın beş oğlu varmış. Bunlardan biri Osmanlı'da müzeciliğin gerçek anlamda kurucusu olan Osman Hamdi Bey. Osman Hamdi Bey'le ilgili bilgileri önceki sayfalarda Kanlıca'nın Ünlüleri bölümünde aktardım. O nedenle ayrıntıya girmeyeceğim burada. Allah'tan rahmet diliyorum yüzümüzü ağartan bu çok yönlü insana.

Halil Ethem Paşa Yalısı

ÇUBUKLU İSKELESİ

Oldukça eski bir iskeleydi. O da diğerleri gibi ahşaptı. Daha sonra beton iskeleler arasına Çubuklu da katıldı. Burada yalılar zincirine noktayı koyuyorum. Sadece bir konu başlığı kaldı. Onu da sona sakladım zaten. Bir dönemin oldukça ilginç bir modasıydı. Sanırım sizin de ilginç bulacağınız bir geçmiş dönem nostaljisi.

Çubuklu İskelesi

DENİZ EVLERİ

Deniz Evlerinin ne olduğunu, nasıl olduğunu bileniniz var mı? Sanmıyorum. Çünkü, hem 40-50 yıl öncesinin modasıydı; hem de kısa sürmüş bir hevesti.

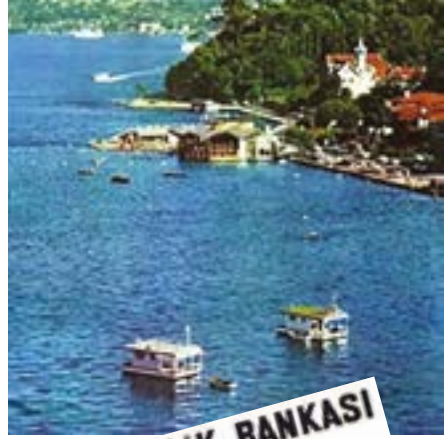
İlk Deniz Evleri yalımızın önünden geçmeye başladığımda yaşım çok küçüktü. O yüzden hayal meyal hatırlıyorum. Bana yüzen evler gibi gelirdi. Çünkü evlerin içinde insanlar olurdu.

1950'li yıllara gelindiğinde hem sayıları arttı hem çok daha gelişti. Artık her sahilde değişik formlarda çokça deniz evine rastlanıyordu. İstanbullular bir kayığın ya da bir motorun üzerine nohut oda bakla sofa misali camlı çerçeveli ahşap bir baraka konduruyor, sonra da bununla o koy senin, bu körfez benim dolaşıp duruyordu. İşte bunun adı Deniz Eviydi.

O yıllarda sahil yolları için denize henüz beton direkler çakılmamıştı. Denizle kara henüz kendi doğallığıyla iç içeydi. Deniz Evi'yle nereye demirlerseniz oradan karaya çıkabilir, alışverişinizi yapabiliydiniz. Bu evleri günübirlik kullananlar kadar yazlık olarak tercih edenler de oluyordu. Bu tür yaşam tarzına ilgi bir dönem öylesine arttı ki, bankalar mevduatlarını artırabilmek için ikramiye olarak bu evleri vadetmeye başladı.

Bu heves ne zamana kadar sürdü dersiniz? Deniz kirlenene kadar! Kıyılar sebze artıkları, şişe kırıkları, plastik ve naylon torbalarla kaplanana kadar. Ne zaman ki demir atıldığında denize girecek yer kalmadı; o zaman bu sevdadan vazgeçildi. Bir süre sonra da Deniz Evleri tamamen ortadan kalktı. Yerlerini yatlarla teknelere bıraktı.

Bir dönemdi; geldi geçti. Ama gene de Kanlıca geçmişimde iz bırakmış olmalı ki ben de bu kitapta ona sayfa ayırdım.

BİTİRİRKEN

“Bitirirken” başlığı altındaki bu son sayfayla 85 yıllık Kanlıca geçmişinden özet olarak derlediğim bu tanıtım kitabının da sonuna gelmiş olduk. Umarım ilginizi çekmiştir. Severek okudunuzsa ne mutlu bana!

Eğer kitap beklentinizi karşıladıysa bu hem benim için hem Beykoz Belediye Başkanı Sayın Murat Aydın ve Başkan Yardımcısı Sayın Bünyamin Korkmaz için sevindirici bir netice olacak. Çünkü böyle bir kitabı yazmamı onlar istedi ve sık sık arayıp bana moral verdiler.

Ben de sağlık sorunlarım elverdiğince çalışıp kitabı bitirmeye çalıştım. İşte, nihayet son sayfa ve açıklamak istediğim birkaç husus:

İtiraf etmeliyim ki kolay olmadı bilgi toplamak. Çünkü danışacağım, sorup soruşturacağım çoğu Kanlıcalı ve Beykozlu artık aramızda değildi. Onların birinci, ikinci nesil çocukları da yalılarını ya satmış ya da kiraya vermişlerdi. Yalıların yeni sakinleriyle görüşebilmekse hemen hemen imkansızdı. Onlar pek bilinmek, tanınmak istemiyorlardı. Ayrıca çalışmalarım özel sağlık sorunlarım dışında bir de Covid 19 nedeniyle sekteye uğrayınca hedeflediğim kişi ve mekanlara ulaşmam mümkün olmadı. Bu yüzden az da olsa bazı yalıları bu sayfalara taşıyamadıysam; taşdıklarımı da yeterince tanıtamadıysam nedeni bu haklı mazeretlerimdir; bilinsin istedim.

İçimin rahat etmediği konularda elbette danıştığım, görüştüğüm kişiler oldu. Sağ olsunlar yardımlarını esirgemediler. Kanlıca Muhtarı Yusuf Kırcioğlu'na ve 90 kusura yaşındaki Kanlıcalı Necati Bey'e yardımları için teşekkür ediyorum.

Ayrıca iç sayfalarda sık sık adını andığım 90 yıllık Kanlıcalı Saha Ramazanoğlu'na şükran borçluyum. Bu kitabın oluşmasında, hatırladıklarıyla, arşivinden çıkarıp getirdiği fotoğraflarla ve aktardığı anılarıyla büyük katkıda bulundu. Saha abime de gönlünce yaşayacağı sağlıklı, yarımlar diliyor ve çok çok teşekkür ediyorum.

Bir teşekkürüm de belge, bilgi ve anılarımın derlenmesinde yürüttüğü çalışma için Serpil Akıllıoğlu'na.

Son teşekkürüm hiç aklımda olmayan bir konuda beni yazmaya yönlendiren, terüddütlerime rağmen inançla ısrarcı olup bu kitabın ortaya çıkmasına vesile olan Sayın Beykoz Belediye Başkanı Murat Aydın'a ve Başkan Yardımcısı Bünyamin Korkmaz'a. Her ikisine de bu girişimci tutumları nedeniyle sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Bu azimli genç kardeşlerimin bundan sonraki yaşamları boyunca sağlıklı, mutlu ve başarılı bir ömür geçirmelerini diliyorum. Yolları açık olsun.

Son olarak, ne demişti Ahmet Mithat Paşa Beykoz için? “Dünyanın en güzel şehri İstanbul, İstanbul'un en güzel yeri Beykoz, Beykoz'un en güzel yeri benim yalımin olduğu yerdir.”

Ben de bunu Kanlıca için söysem çok mu kendime yontmuş olurum? “Dünyanın en güzel şehri İstanbul, İstanbul'un en güzel yeri Kanlıcadır.”

Kalın sağlıklıla.

Türker İNANOĞLU

Boğaziçi'yle ilgili pek çok kişi sayfalara dökmüş duygu ve düşüncelerini. Kimi önemini, stratejik konumunu, tarihini ele almış; kimi kıyılarında inci misali dizilmiş yalıların mimari özelliklerine ağırlık vermiş; kimi Boğaz'ın eşsiz doğasından tasvirlerle süslemiş yazdıklarını. Şairlere ilham kaynağı olmuş; bestekârlar notalarına, güftekârlar sözlerinde yaşatmış, birçok ressamın tualinde yerini almış tüm cazibesiyle. Bu kitapta ise Boğaziçi, Kanlıca ile ilgili ayrıntılı bir içerik sergilenerek noktalanıyor. Çünkü bu kitap Kanlıca'ya özel hazırlandı. Kitapta Kanlıca birçok farklı yönüyle tanıtılıyor. Tarihinden söz ediliyor; eşsiz doğasıyla ilgili bilgiler veriliyor; birçok yalısı, bu yalılarda yaşayanlar ve geçmişte yaşanmış bazı anılar anlatılıyor. Sonra Kanlıca ve Beykoz'da yaşamış ünlüler tanıtılıyor. Kanlıca için yazılan şiirlerden, güftelerden, ünlü ressamlarımızın tablolarından örneklerle yer veriliyor. Ek olarak tüm bunlar 85 yıllık bir birikimin anılarıyla destekleniyor; renkleniyor. Çünkü kitabın yazarı 85 yıllık bir Kanlıcalı. Türker İnanoğlu.

Boğaziçi'nde 'En Güzel Köy Kanlıca' kitabı bu özellikleriyle, benzer yayımlar arasında farklı bir yer ediniyor.

